

K A R Y S

1987 Gruodis — December

Nr. 10

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.

Redaktorius — Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075

Administratorius — Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami **KARYJE**, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šaulių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.
Pinigus siųsti šiuo adresu: **KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA**Čekius arba Money Orders adresuoti tik **KARYS** vardu, - ne "Warrior" ar kt.Keisdami adresą nedelsdami praneškite **KARIUI**, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.**KARYS (ISSN 0022-9199)** is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. **RAMOVĖ**, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: **KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207****TURINYS**

Viršelio 1 p. — Kalėdų laiškas į namus. Nuotr. iš 1937 m. "Kario"	
Viršelio 4 p. — Nemuno vingis prie Kernuvių	
Dr. K. Ėringis — Lietuvių karių mirtis	433
J. Abraitis — Lietuviai kariai žydų gelbėjimo akcijoje	437
V. Statkus — Pirmieji kūrimosi metai	439
J. Klimas — Paskutinio kariūno odisėja	446
V. Senūta — Lietuvos kariuomenės mobilizacija	449
O. Žadvydys — Vietinės rinktinės Kretingos apskrities komendantūra	450
A. Gustaitis — Rinkime duomenis apie pasižymėjusius karius	466

KARIO SKYRIAI

Karinės žinios	453
Mūsų spaudoje pasižvalgius	455
Žvilgsnis į politiką	459

KARIO PRIEDAS

Tremties trimitas	467
Mūsų mirusieji	478

ATSTOVAI:**Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Australia — V. Šalkūnas, Detroit — V. Kutkus, Boston — V. Senūta.****PLATINTOJAI****AUSTRALIJOJE**

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St., North Geelong, Vic. 3215

S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street, Yagoona,

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, St. Prapas.

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-Miesau 2 Bahnhofstr. 11

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

CHICAGO, IL — "Gifts International" "Parama", "Patria" Gifts & Electr.

DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv. Antano Parapijos Spaudos Kioskas).

OMAHA, NB — Jonas Smailys
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

BROCKTON, MASS — A. Šeduikis, 990 N. Main St.

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Roman Road, London E 2. ORF, England

SPAUSDINAFranciscan Press
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARYS

Atgaivintas Jugtinėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 10 (1637)

GRUODIS — DECEMBER

1987

*Kalėdų švenčių ir Naujųjų metų proga
sveikiname
"Kario" skaitytojus, rėmėjus ir bendradarbius,
nuoširdžiai linkėdami laimės bei sveikatos
ir nepailstamo ryžto pastangose dėl Lietuvos laisvės.*

KARYS

LIETUVOS KARIŲ MIRTIS SOVIETŲ ARMIJOS GRETŲ REPLĖSE

(Tąsa iš Kario Nr. 9)

Dr. KAZYS ĖRINGIS

ATASKAITŲ DEBESYNAS

“Dokumentinėje” knygoje²⁶ suvestinių ataskaitų apie diversinę veiklą dokumentalumas netik labai žemas ir netikras, bet ir nuolatos yra pažeista formali dokumentalumo pusė. Iš viso knygoje atspausdinta penkiolika A. Sniečkaus diversantų štabui suvestinių ataskaitų apie diversinės kovos veiksmus pagrindinai Rytų Lietuvoje ir Gudijoje. Be to, trys ataskaitos ginkluotos veiklos požiūriu yra nereikšmingos. Tai išpūsti įvykiai Vilniaus ir Kauno miestuose, kaip Lietuvos sostinėse. Vilniui prisumuota įvairi karinė

veikla apskrityje, atsispindinti kitose suvestinėse. O Kaunui atskirai pateikta nereikšminga pagrindinė sovietų komjaunimo veikla, ir atskirai diversantų būrio veikla. Tas būrys nieku kovose nepasižymėdamas pagal diversanto ir Kauno kompartijos pagrindinio komiteto sekretoriaus Leibos Solomino patvirtintą planą, vadovaujant būrio “Už Tarybų Lietuvą” komisarui Michailui Rybakovui, įvairiose Kauno apskrities vietovėse žudė nekaltus žmones ir plėšikavo.²⁶

Minėtoms penkiolikai suvestinių ataskaitų

būdinga, kad penkios iš jų liečia tik pusės metų arba mažesnį vokiečių-sovietų karo pabaigos tarpsnį, septynios iš jų liečia nuo pusės iki vieno metų karo pabaigos tarpsnį ir tik trys 1-2 metus. Apie dešimtį tų ataskaitų neturi datos ir data joms "prisiūta" leidinio sudarytojų vienuolika ataskaitų "Lietuvos" štabui, jau po karo, surašyta rusiškai. Tai parodo, kad nors Maskva ir stengėsi diversinės veiklos vadovybę suformuoti "lietuviškai", tačiau diversinių grupių vadai ir komisarai arba lietuviškai rašyti nemokėjo, arba jie bijojo lietuviškai rašyti, arba jie jau buvo savo kalbos ir tautybės išsižadėję. Keturioms iš penkiolikos ataskaitų "dokumentinės" knygos sudarytojais nurodė grupių vadų ir komisarų pavardžių,²⁶ nes tie grupių viršininkai arba išvyko į Izraelį, arba kitaip nusidėjo Maskvai, arba tuo yra slepiami diversantų nusikaltimai prieš Lietuvos gyventojus. Be to, trys suvestinės ataskaitos apibūdina ne tiek ginkluotą kovą, kiek pagrindinį sovietų komunistų skverbimąsi į Lietuvą.

Įvertinus suvestines ataskaitas (dok. Nr. 358, 363, 367, 368, 369, 371, 372, 374, 375, 376, 381, 385, 386, 406, ir 416, be to, pagrindinio skverbimosi dok. Nr. 377 ir 425)²⁶ tenka padaryti išvadą, kad Maskva turi aiškų tikslą tokio dideliu atskirų būrių ir grupių ataskaitų debesiu pavaizduoti lietuvių "partizaninės", tikrovėje diversinės, veiklos masiškumą, kad pateisintus Lietuvos okupaciją. Bet šis "masiškumas", kuriame net prosovietinių diversinių grupių vadų mažai buvo lietuvių, tėra tik lašas jūroje, lyginant su lietuvių tautos pasipriešinimu Maskvai.

SOVIETŲ DIVERSINĖ VEIKLA IR LIETUVOS ŽYDAI

1941 metais prasidėjus sovietų-vokiečių karui, Maskva tuojau pradėjo organizuoti pirmyn besiveržiančių Vokietijos armijų užnugary tolimojo ilgalaikio veikimo diversantų būrius, inspiruojamus, vadovaujamus ir aprūpinamus iš sovietų armijos vyriausiosios žvalgybos valdybos centrų, veiklą subordinuojant su NKVD kariuomenės tikslais.²⁶ Grumtynes su Vokietija Maskva pavadino Didžiuoju tėvynės karu, o karinę-diversinę ir sovietų kompartijos organizuojamą pagrindinę veiklą praminė partizaniniu judėjimu.

Tačiau Maskvos okupuotose Pabaltijo valstybėse, taigi ir Lietuvoje, sovietų organizuojamoji diversinė veikla neturėjo jokio politinio užnugario, nes vokiečių okupacijos sąlygomis lietuvių, latvių ir

estų tautos Maskvą laikė pirmuoju okupantu ir priešų Nr. 1, o Berlyną — antruoju ir priešų Nr. 2, grobiko grobio grobiku. Dėl šių visiškai skirtingų negu Vakarų Europoje priežasčių lietuvių, latvių ir estų tautos vokiečių okupacijos sąlygomis pasirinko pasyvios rezistencijos naginkluoto priešinimosi vokiečiams kelią, išsaugant žmones nepriklausomybės kovoms, kai sutinkamai su Atlanto Chartos garantijomis, išmuš valanda. Tuo tarpu vokiečių okupacijos metų Lietuvos, Latvijos ir Estijos gana autonomiškų savivaldų administracijos, skverbiantis į tuos kraštus Maskvos kariniams diversantams, su ginklu rankose gynė savo šalių "neutralumą", gynė, kiek tai buvo įmanoma okupacijos sąlygomis. Dėl tokios lietuvių, latvių ir estų laikysenos sovietų komunistai ir vokiečių naciai kraštutiniai niršo ant tų tautų (Maskva ir dabar tebeniršta). Tie mūsų priešai apsimetę nudavė, kad jeigu jie, totališkai sutelkę jėgų ir turtų išteklius, grumiasi, tai ir jų pavergtos ar ketinamos pavergti mažos Pabaltijo šalių tautos privalo susinaikinti. Karo metais Rytų Lietuvoje iškilo dar ir trečioji priešiškoji jėga. Tai Lenkijos emigracinės vyriausybės Londone vadovaujantieji partizanai — Armia Krajowa. Ši nežinanti ir nenorinti žinoti istorijos tamsybininkų ginkluotoji pajėga buvo nukreipta ir prieš Lietuvą ir turėjo tikslą vėl atplėšti jos ilgaamžę sostinę Vilnių bei jo kraštą. Deja, Atlanto Chartos visoms karo aukoms užtikrintoji valanda neišmūšė, nes sovietų Stalinas apgavo sąjungininkus ir ilgam laikui užtraukė vargovę Rytų ir Vidurio Europos tautoms ir valstybėms.

Antrajame pasauliniame kare Lietuvos valstybės priešai — Maskva ir Berlynas savo nusikalstamomis ideloginėmis, politinėmis, ekonominėmis ir karinėmis priemonėmis Lietuvos valstybinės tautos bendruomenę sudaužė į gabalus ir išsijusę naikino Lietuvos piliečius. Maskva lietuvių tautą naikino socialinės klasės asmenyje, o Berlynas Lietuvos žydų gausios etninės grupės daugumą išžudė kaip nacių pasmerktos tautos atstovus. Šios priešų primestos aplinkybės padiktavo skirtingus lietuvių ir Lietuvos žydų likiminius karo audros kelius.

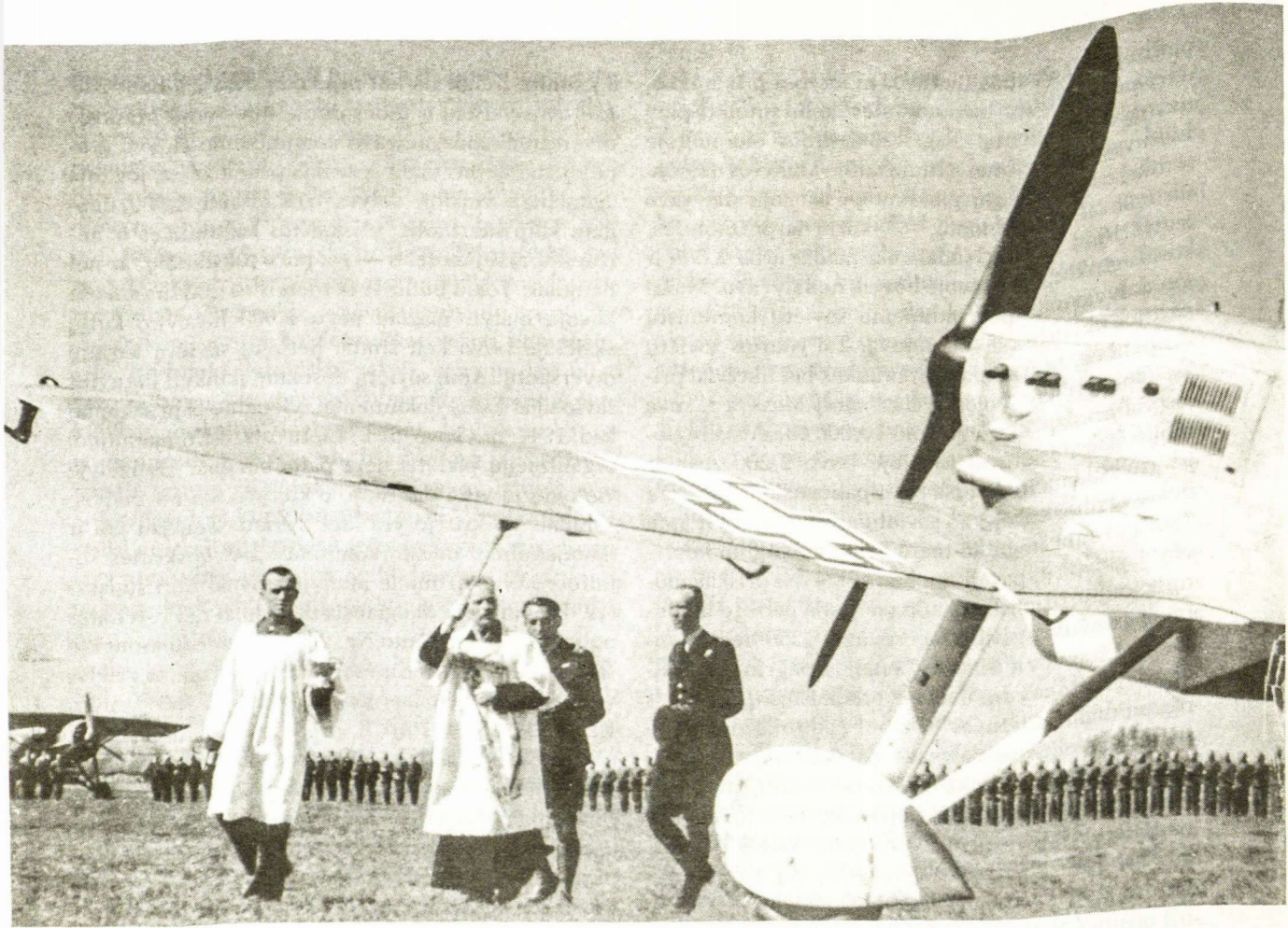
Šioje vietoje mums išskirtinai rūpi tie Lietuvos žydų karo keliai ir žmonių likimai, kurie išstrūkę iš Vokietijos nacių įsteigtų Lietuvoje getų ir lagerių, neturėdami kito pasirinkimo, "įsijungė" į siunčiamų iš Maskvos karinių diversantų būrius ir partizanavo Baltarusijos ir Rytų Lietuvos miškuose. Šiuo atveju neturėjusioje jokio politinio užnugario sovietų ginkluotoje akcijoje Lietuvos žydai, žvelgiant į reiškinį

per nepriklausomos Lietuvos pilietybės prizmę, sudarė prievartinės „savanorystės“ keliu sutelktą partizanų kentingentą. Pagal sovietinius okupuotoje Lietuvoje paskelbtus šaltinius, toje Maskvos užmoju ir tikslais svetimųjų ginkluotoje akcijoje dalyvavo tik apie 10,000 žmonių,^{14;16} kurių tarpe moterys, matyt 1944 metais, sudarė iki 26.8% arba 2,680 ir kurios ginkluotoje kovoje beveik nedalyvavo. Mažai jos dalyvavo ir pagrindiniame sovietų komunistų partijos skverbimesi į Lietuvą. Tai įvairios sovietų simpatikės, buitininkės, ryšininkės bei fiktyviai priskaičiuotos „kovotojos“ į liūdinantį Maskvą menką jos „šalininkų“ skaičių. Toje 10,000 Maskvos regioninio štabo Lietuvai įskaitoje buvo 2,200 rusų ir įvairių kitataučių diversantų ir pabėgusių iš vokiečių nelaisvės bei apsupimo sovietų armijos karių ir apie 780 senesnių negu 45 metų žemo kovingumo dalyvių, t. y. įvairių pagalbininkų ir fiktyviai priskaičiuotų žmonių. Į šią įskaitą taip pat įeina pabėgę iš Lietuvoje buvusių getų ir lagerių apie 1250 nepriklausomos Lietuvos ir Šiaurės Lenkijos (pagrindinai Vilniaus krašto) žydų.⁴⁶ Iš tų priklausiusių Maskvos regioniniam „Lietuvos“ štabui žydų maždaug 850 su ginklu rankose dalyvavo partizaninėse kovose, maždaug 250 susitelkė miškuose šeimų savignos grupėse ir apie 150 žuvo nepasiekę sovietų diversinių „lietuviškų“ centrų. Nurodoma, kad iš regioninio štabo įskaitoje buvusių visų dalyvių ir rėmėjų iš viso, matyt, žuvo daugiau kaip 1,500.

Iš bendros regioninio štabo Lietuvai įskaitoje buvusios 10,000 dalyvių sumos atėmus aukščiau nurodytas dalyvių grupes (minus 2,680; 2,200; 780; 850; 1,500) gauname nepilnai 2,000. Tai apytikslis pajėgiančių su ginklų rankose kovoti lietuvių skaičius, kuris 1944 metų vasaros pradžioje Maskvos galėjo būti įtrauktas į diversinę-pagrindinę veiklą Lietuvoje. (Tai tik atsargi prielaida, nes sovietai tikslūs duomenis slepia. Tikslūs duomenys yra jiems labai nepalankūs). Anksčiau, kaip nurodo sovietų vilniškiai šaltiniai, iš Lietuvos į Gudiją partizanauti kovotojų atvykdavo labai mažai (1943.VIII.23 dok. Nr. 195).²⁶ Gi Lietuvoje Maskvos diversantų įvelti sovietų tikslams „kovotojai“, jų tarpe dalis moterų, tūnojo komunistiniame pagrindyje ir kartu su žymia dalimi diversantų baugiai plėtojo „liežuvinę kovą“, įgyvendindami Maskvai svarbią sovietų okupacinės valdžios židinių formavimo užduotį. Tokių „kovotojų“ buvo po kelis daugumoje Lietuvos valsčių, o didesniuose miestuose — po kelias dešimtis ar net

iki šimto. Taigi, darant prielaidą, kad gal bent 220 Lietuvos valsčių ir didesniuose miestuose Maskvos diversantai suorganizavo komunistinio aktyvo grupes, tai nebus daug apsirikta prileidžiant, jog toje agitacinėje veikloje dalyvavo (iš minėtų 2,000) daugiau kaip tūkstantis, o įskaičius buitininkes ir antraeilių ryšių moteris — gal pora tūkstančių, ar net daugiau. Tokiu būdu 1944 metais su ginklu rankose kovojo matyt, mažiau negu 1,000 lietuvių, kurių skaičiuje buvo keli šimtai lietuvių sovietų karinių diversantų. Apie sovietų nesėkmę įkinkyti lietuvius savinaikai kalba dokumentai: viename iš jų sakoma, kad 1944 m. kovo 6 d. Lietuvoje „(Komjaunimo) organizacijų padėtis nėra patenkinama. Daugelyje vietovių jų visai dar nėra, o kur yra, tai neveiklios. Vilniaus apskrityje yra kiek geriau. Ten jau yra ir (komjaunimo) miesto komitetas. Bet apskrities komiteto nėra. Artimoje ateityje privalo būti sudarytas. Provincijoje daugiausia dar nieko nėra“ (citas pabaiga iš dokumento Nr. 293). Kitame dokumente sakoma, kad pagrindinėse sovietų diversinės veiklos vietovėse — „Vilniaus aps. būriuose yra 760 žmonių. Kauno — 250. (Iš jų) 70 proc. žmonių apginkluota atsiųstais ir trofejiniais ginklais, 30 proc. — neapginkluota.“ (Dok. Nr. 345). Kaip matome, žmonės buvo apginkluojami iš Maskvos parašutinių siuntų, o kiti apginkluoti įvairiais keliais įsigytais ginklais, dažnai menkais savignos reikalams skirtais pistoletais ir mažais mauzeriais. Taigi, galima daryti prielaidą, kad ginkluotoje kovoje vargiai dalyvavo pusė nurodyto žmonių skaičiaus, o kiti reišėsi tik sovietų kompartijos pagrindinėje veikloje. Įsidėmėtina ir ši 1944 m. liepos 4 d. versta iš rusų kalbos Maskvos šifruotė-nurodymas diversantų vėjams Rytų Lietuvoje: „Neleiskite nacionalistams (turima omenyje kovotojai už Lietuvos nepriklausomybę; autoriaus pastaba) formuoti valdžios organų. Kurkite partijos apskričių ir valsčių komitetus, tarybinius valdžios organus... Jūs esate atsakingi už visą darbą, kol atvyks mūsų atstovai...“ (citas pabaiga; dok. Nr. 360). Šiai citatai, kaip sakoma, platesnių komentary nereikalinga: Maskvos sukurta ir sovietų armijos žvalgybos vyriausiosios valdybos bei NKVD kariuomenės aprūpinama sovietų diversinė (pagal jų terminologiją — „partizaninė“) veikla tarnavo Lietuvos ir jos žmonių pavergimo tikslams.

Šiuo mums rūpimos karinės temos požiūriu būtina pažvelgti į tuos Lietuvos žydus, kurie, pražūties akivaizdoje pabėgę iš Lietuvoje buvusių

Lėktuvo šventinimas Nepriklausomybės metais. Nuotrauka iš "Lietuvos kariuomenė" 1938 m.

getų, pateko į sovietų karinių diversantų organizuojamas kovotojų grupes ir partizanavo Gudijoje ir Rytų Lietuvoje. Galimybė objektyviau pažvelgti į šią skaudžią problemą dabar jau žymiai pagerėjo, nes, šalia sovietų melo ir nutylėjimų spaudos, Izraelyje gyvenantys Lietuvos žydai Amerikoje anglų kalba išleido keletą knygų mums rūpimu klausimu. Mes atkreipėme dėmesį į Švenčionyse gimusio žydo Izraelio karinių pajėgų brigados generolo dr. Yitshak Arad'o veikalą *The Partisan*.⁴⁷ Tai knyga, nušviečianti Maskvos diversantų sutelktų partizanų veiklą Gudijoje ir Lietuvoje bei daug kitų dalykų, nesusijusių su Lietuva. Y. Arad'as, tikroji pavardė Isaac Rudnicki, gimė 1927 metais, ne dėl lietuvių užpatentuoto išradimo pateko į Švenčionių getą ir paauglys, patyręs visas žmogaus pažeminimo ir išniekinimo pakopas bei sunkiai įsivaizduojamu keliu apsiginklavęs, išėjo iš geto Gudijon, vėliau Rytų Lietuvon partizanauti.

1941-ųjų GETAI VOKIETIJOS NACIŲ PATENTAS IR NUOSAVYBĖ

1941-ųjų metų žydų getai Lietuvoje yra Vokietijos nacių žmogėdriškummo gėdingas paminklas, jų patentas, nuosavybė ir kraupi režisūra. Tai su pedantišku vokišku tikslumu surašyta Vakarų Vokietijoje po karo išleistose knygose, kurių pagrindinės išleistos ir anglų kalba.^{48,49} Bet getų klausimas neįeina į mūsų nagrinėjamos temos apimtį ir todėl jų nežmoniškumo prigimties neliesime. Tik pažymėsime savaime suprantamą dalyką, kad žydų getai Lietuvoje daugmaž buvo šalia karo ir okupacinių nelaimių gainiojamų lietuvių, kurie mažai turėjo galimybių išreikšti žmoniškumą, šaltumą ar net nusikaltimus. Betgi žiaurioje vergovės tikrovėje matyt buvo visko.

(Bus daugiau)

VILNIUJE ATKURTOS LIETUVOS KARIUOMENĖS KARIAI ŽYDŲ GELBĖJIMO VEIKSMUOSE

(Tęsa iš "Kario" Nr. 9)

JONAS ABRAITIS

LIETUVIAI KARIAI IŠGELBSTI DIDESNĖ ŽYDŲ GRUPĘ VILNIUJE

IŽANGOS VIETOJE

1941 m. liepos-rugsėjo mėnesių laikotarpyje Lietuvoje įvyko keletas reikšmingų pasikeitimų. Pats nemaloniausias įvykis — vokiečių civilinės valdžios įvedimas Lietuvoje ir L. L. vyriausybės panaikinimas bei okupacinio režimo akiplėšiškas realizavimas.

Žinome, kad pačioje karo pradžioje LLV į Lietuvos teismus ir administraciją buvo sugrąžinusi Lietuvos įstatymus. Vokiečių civilinė valdžia pasistengė ir šioje srityje padaryti pakeitimą: iš šių teismų galios išjungė dvi Lietuvos gyventojų grupes: vokiečius ir žydus. Taigi Lietuvos žydus išjungė iš lietuvių įstaigų žinios ir juos pavedė vokiečių SS policijos ir gestapo žiniai.

Šių liepos-rugsėjo mėnesių metu įvyko ir dar vienas tragiškas įvykis. Hitleris ir jo valios vykdytojai komisarai savo įsakymais Pabaltijyje, Bielarusijoje, Ukrainoje, Lenkijoje ir kitose vokiečių užimtose Rytų Europos srityse įsakė visus žydus apgyvendinti getuose. Tuo pačiu metu iš Vokietijos į šias vokiečių okupuotas sritis buvo atsiųsta specialios paskirties vokiečių ginkluoti daliniai, kuriems buvo įsakyta tučtuojau pradėti žudyti žydus. Tas įsakymas savaime palietė ir mano gyventą miestą Vilnių.

Vilniaus apygardos komisaro Wulff įsakymu, 1941 m. rugsėjo mėn. pirmą savaitę visi Vilniaus miesto žydai buvo suvaryti į getus. Tas pats Vilniaus apygardos komisaras savo rašytu įsakymu Vilniaus miesto ir srities komisariniam tarėjui Kalendrai įsakė visus Vilniaus srityje gyvenančius žydus apgyvendinti getuose iki rugsėjo mėn. 19 dienos.

Vilniaus mieste buvo du getai. Antrasis žydų getas buvo įkurtas apytiksliai Vokiečių g-vės, Rotušės aikštės, Didžiosios gatvės, Šv. Jono ir Dominikonų gatvių trikampyje. Viens 2-ro geto kraštas buvo visai netoli nuo mano darbovietės, Didžiojoje gatvėje, kurioje dirbau prieš paleidžiamas neribotų atostogų.

Kai kuriomis darbo dienomis, eidamas į tarnybą ar iš jos grįždamas, už geležinių geto vartų matydavau šio geto gyventojus žydus. Praeidamas pro geto vartus pastebėdavau čia pat prie geto vartų are šiek tiek toliau siauroje geto gatvelėje vokiečių policijos ar gestapo uniformose ten besidarbuojančius vyrus, rikiuojančius į voras geto gyventojus žydus. Pačioje pradžioje dalinai patikėjau vokiečių skleidžiamoms informacijoms, kad dėl geto mažumo ir ankštumo surikiuoti į voras žydai yra iškeliami į erdvesnes ir patogesnes patalpas ir ten jie bus naudojami įvairiems darbams. Bet tik pradžioje tuo tikėjau ...

Žydų gelbėjimo įvykis

Tuo metu tarnavau atskiroje sargybų-ūkio kuopoje, kuri vėlesniais mėnesiais buvo įjungta į I Vilniaus sargybų batalioną. Prisimenamas įvykis buvo prieš pat mano paleidimą iš kariuomenės neribotų atostogų. Tai buvo Vilniuje, prie 2-ro žydų geto vartų, 1941 metų rugsėjo 8-9 dienomis.

Aš ir mano vadovaujamo sargybų būrio būrininkas, Lietuvos kariuomenės liktinis puskarininkis J. B. po dienos tarnybosėjome į namus. Dažniausiai į namus eidami naudodavome Didžiosios — Pilies gatves, Katedros aikštę ir Kosciuškos gatvę, bet minimą dieną patraukėme siaura gatvele pro getą, nes aš turėjau reikalą užėiti į Savisaugos dalinių štabą, esantį Jėzuitų gatvėje.

Praeidami pro geto vartus pamatėme didelę išrikuiotą žydų vorą, kurios vienas galas buvo prasikišęs pro vartus ir jau buvo laisvoje zonoje. Kito voro galo nesimatė, nes vora nusitęsė geto gatvele į kreivus jos pasienius. Išorinėje vartų pusėje stovėjo senyvo amžiaus uniformuotas vokiečių policininkas, o geto viduje prie voro vaikštinėjo ir

šaukdamas kažką įsakinėjo vokietis gestapininkas, kuris savo rankoje turėjo ginklą.

Keistu sutapimu tuo metu iš darbų į getą rinkosi žydai ir žydės. Daugelis geto žydų ir žydžių turėjo specialius leidimus ir dirbo už geto ribų: vieni kailių dirbtuvėse, siuvyklose, kiti fabrikuose, o gydytojai ir gailestingosios seserys, kaip medicinos pagelbinis personalas dirbo už geto ribų esančiose ligoninėse, gi žydai chirurgai net vokiečių armijos ligoninėse.

Vokietis policininkas vieną kitą grįžtantį žydą sulaikydavo ir įrikiuodavo į organizuojamą vorą, kitus įleisdavo į geto vidų. Mudviem atsargiai ir akylai bestebint šios surikiuojamos voros sudarymą, iš miesto sugrįžo kita žydų grupė, kurioje buvo 5 vyrai ir 7 moterys. Iš apsirengimo ir moterų uniforminių drabužių matėsi, kad visi ne fizinio darbo žmonės. Vokietis policininkas juos visus sustabdė ir įsakė stoti į voros galą. Aš greitai supratau, kad kažkas įvyko netaip, o parvykusieji žydės ir žydai sulaikyti per apsirikimą. Aš instinktyviai pajudėjau jų kryptimi. Vienas iš sulaikytų žydų kreipėsi į mane ir prašė, kad aš kaip uniformuotas lietuvis karininkas sutikčiau jiems pagelbėti ir praneščiau vokiečiui policininkui, kad jie yra medicinos gydytojai, o jos ligoninės gailestingos seserys. Prašančio manymu, jie visi į šią surikiuotą vorą yra patekę per klaidą, nes rikiuotėje esantieji žydai yra numatyti iškelti iš geto ir kitur panaudoti fiziniams darbams, o jie esą gydytojai ir gailestingos seserys (P.S. pagal vokiečių įsakymą, getuose surikiuoti į vorą žydai neturėjo teisės kreiptis į vokiečių pareigūnus, o jeigu kreipdavosi, nebuvu išklausomi, net būdavo mušami).

Čia pat buvęs vokietis policininkas priėjo prie manęs ir paklausė, ko tie žydai nori. Aš jam išaiškinau visą istoriją ir prašiau kuo greičiausiai juos iš rikiuotės išleisti. Vokietis su mano nuomone sutiko, man pritarė ir įsakė tiems penkiems gydytojams ir septynioms medicinos seserims žydėms iš rikiuotės išeiti ir vykti į savo gyvenamas patalpas. Aš atsargiai ir tyliai juos įspėjau, patardamas neiti į geto gilumą, o laikinai pasinaudoti čia pat prie vartų esamais dviaukščiais geto namais, nes eiti pro surikiuotą vorą į savas patalpas būtų pavojinga — yra galimybė ir vėl patekti į rikiuojamą vorą. Šio mano patarimo paklausė ir jie visi sulindo į pirmą pasitaikiusį geto namą.

Šis atpasakotas žydų gydytojų ir žydžių seserų išgelbėjimas iš "mirties voros" buvo atliktas per labai trumpą laiką. Nors ir labai mudu rizikavome, bet sąlygos ir veikimo galimybės mums buvo palankios: viskas vyko laisvoje zonoje, vokietis policininkas buvo žmoniškas, o vyriausias gestapininkas tuo metu maišė voros viduryje.

Prisiminęs tų dvylikos išgelbėtų žydų įvykį,

norėčiau iškelti viešumon keletą nepamirštų momentų, patirtų gelbėjimo metu ir ilgus ilgus metus išnešiotus savyje. Pirmą, vienu momentu, kai aš kalbėjau su vokiečių policininku dėl tų 12 žydų, mačiau geto viduje sekantį įvykį. Viena nėščia žydė išėjo iš voros, priėjo prie atėjusio arčiau voros gestapininko ir kažką jo paklausė ar paprašė. Gestapininkas, nieko neatsakęs, kirtu jai į galvą pistoletu, o geležimi pakaustytu batu spyrė į neštumo vietą. Žydė sukrito ant grindinio, kraujas pasipylė iš visur...

Antra, tuo metu, kai mudu su psk. B. jau buvome bepradedę eiti į savus namus, geto namo lange pasirodė išgelbėtas žydas ir kažką tyliai sakė, o pirštais davė ženklą užėti. Aš atsisakiau. Mano būrininkas nuėjo ir greitai sugrįžęs man pranešė, kad išgelbėti žydai gydytojai už jų išgelbėjimą mudviem siūlo priimti dovaną, kuri palengvintų mūsų materialinį gyvenimą. (P.S. spėju, kad būtų davę aukso, deimantų ar kitokių brangių akmenų!) Nuo pasiūlytos dovanos griežtai atsisakius, psk. B. parašiau jiems pranešti: "Mudu, kaip Lietuvos kariuomenės kariai, turėjome išimtinę progą jus išvesti iš mirtininkų voros, todėl, gerbdami savo uniformą ir lietuvių karių garbę, jokių būdu negalime priimti dovanų už jūsų gyvybių išgelbėjimą. Jeigu kada nors Lietuva atgaus laisvę ir nepriklausomybę, o mes visi išliksime gyvi, tada susirinkę pakalbėsime apie žiaurią Lietuvos okupaciją, apie lietuvių tautos nelaimes ir apie baisią Lietuvos žydų tragediją, o dabar ne laikas prekiauti krauju". Mane pasivijęs puskarininkis pasakė, kad išgelbėti žydai labai apgailestavo, kad mudu nepriėmėme iš jų dovanos, o už išgelbėjimą nuoširdžiai dėkoja...

Trečia, šis 12 žydų išvedimas iš mirtininkų voros buvo rizikingas, nes jeigu mūsų veiksmus būtų pastebėjęs gestapininkas, tikiu, mudviem būtų buvę riestai...

Bet tada mudu buvome jauni, drąsūs, į pavojus dėmesio nekreipėme, be to, buvome uniformuoti ir ginkluoti, o bendramintis vokietis policininkas mums net ir pagelbėjo atlikti gelbėjimo uždavinį.

P. S. Norėtusi tikėti, kad dar ir šiandien, po 45 metų nuo prisiminto įvykio, visi ar nors ir vienas iš tų 12-kos išgelbėtų Vilniaus 2-ro geto žydų kur nors pasaulyje dar gyvena. Netylėkite ir neklausykite kieno nors piktų patarimų, o atsiliepkite ir savo viešais parodymais paliudykite šį mano prisimintą faktą, įvykusį 1941 m. rugsejo 8 - 9 dieną. Tai būtų labai veiksmingas jūsų ginklas užčiaupti šmeižikų lūpas!

(Bus daugiau)

PIRMIEJI KŪRIMOSI METAI

VYTAUTAS STATKUS

Šis straipsnis paimtas iš neseniai pasirodžiusios knygos „Lietuvos ginkluotos pajėgos 1918 - 1940 m.“ Aprašomi įvykiai prieš 70 metų, prieš pat kariuomenės organizavimo pradžią ir pirmomis jos gyvavimo dienomis.

Šio skyriaus informacija paimta daugiausia iš plk. lt. J. Sližio studijos „Mūsų kūrimosi pirmosios dienos“. Studija buvo išspausdinta „Mūsų žinynas“ 1938 m. 11 - 12 numeryje.

Knygos „Lietuvos ginkluotos pajėgos 1918 - 1940 m.“ autorius Vytenis Statkus, stropus „Kario“ redakcijos nuolatinis bendradarbis, paruošęs šį didžiulės apimties leidinį apie Lietuvos kariuomenę, yra atlikęs nepaprastai vertingą darbą, svarbų dabarčiai ir reikšmingą tolimesnei ateičiai.

„KARIO“ redaktorius

Vokiečių okupacijos priešpauža Lietuvoje buvo ypatingai kieta ir žiauri. Lietuvą vokiečiai traktavo kaip prieš valstybės, Rusijos dalį, o lietuvius — kaip prieš piliečius. Visokia veikla, visoks judėjimas buvo griežtai varžomas, iš krašto buvo spaudžiama visokia ūkinė nauda, nežiūrint vietos gyventojų poreikių.

Nežiūrint viso to, tautinės laisvės ir valstybinės nepriklausomybės mintis tebebuvo gyva. Krašte pasirodydavo slapti atsišaukimai, kuriais buvo raginama puoselėti nepriklausomybės siekimą. Jau 1916 m. pasirodė 16 puslapių šapirografuotas laikraštėlis *Aidas*, kuriame sakoma, kad „Lietuvos liuosybė jau stovi už slenksčio“. Dabar jau žinoma, kad tą laikraštėlį išleido liaudies mokytojai Kaune.

Po ilgų derybų su vokiečių okupacine valdžia, lietuviams buvo leista sušaukti krašto atstovų konferenciją, kuri susirinko Vilniuje ir posėdžiavo 1917 m. nuo rugsėjo 18 iki 23 dienos. Ši konferencija išrinko 20 asmenų, kurie sudarė Lietuvos Tarybą. Jai vokiečiai oficialiai davė leidimą veikti, tačiau leido svarstyti tik Lietuvos vietinės valdžios sudarymo reikalus ir krašto ūkio pagrindus. Taryba į savo darbą pažiūrėjo plačiau. 1917.X.4 dienos *Lietuvos Aide*

A.S. rašo: „Rūpindamos dabartiniu Lietuvos padėjimu, Taryba privalės tuo pačiu žygiu galvoti ir apie jos ateitį: apie būsimąją Lietuvos valstybę, apie jos pamatus, jos konstituciją, jos ribų nustatymą, jos pajėgas ir jos santykius su kitomis gretimomis šalimis“. Taigi jau tada pradėta galvoti ir apie pajėgas.

Pirmas konkretus Lietuvos Tarybos veiksmas pajėgų sudarymo kryptimi buvo Apsaugos Komisijos sudarymas. Ji įsteigta 1918 m. apie spalio mėn. vidurį. Pirmieji nariai buvo 3 civiliai: St. Šilingas, S. Banaitis, dr. J. Alekna ir vienas karys — plk. J. Kubilius. Vėliau ta komisija buvo papildoma kitais asmenimis.

Atrodo, kad Apsaugos Komisija nebuvo tikra dėl savo tikslo ir būdų tam tikslui siekti. Lietuvoje tuo metu buvo prisėję plėšikų gaujų, kurios terorizavo gyventojus, o vietiniai vokiečių organai buvo nepakankamai pajėgūs ar neturėjo pakankamai noro su jais kovoti. *Lietuvos aido* 1918.X.18 dienos numeryje svarstomas klausimas, ką steigti: policiją, ar kariuomenę. Prieinama išvados, kad bus reikalingos abi: policija vidaus tvarkai atstatyti, o kariuomenė policijai paremti ypatingai sunkiais atvejais. Buvo svarstomas ir klausimas, kurio tipo kariuomenę steigti: profesionalų, atseit, sąndomą; nuolatinę (kadringą) paremtą visuotine karo prievole; ar milicingą, šveicarų tipo. To paties *Lietuvos aido* 1918.X.25 dienos kronikoje jau rašoma: „Lietuvos kariuomenė ir policija. Patiriama, jog tuojau bus Lietuvos Valstybės Tarybos organizuojama visų ginklų rūšių kariuomenė ir policija krašto tvarkai laikyti ir sienoms saugoti“.

Valstybės Tarybos narys M. Yčas 1918.XI.4 dienos Tarybos posėdyje, darydamas pranešimą apie apsaugą, painformavo, kad apsaugos komisijos yra susikūrusios ir provincijoje. Jis siūlė apsaugą organizuoti tuojau, nelaukiant kitų valstybės organų susiorganizavimo. Tame pat posėdyje pranešimą padarė ir Apsaugos Komisijos pirmininkas St. Šilingas. Po šių pranešimų Valstybės Taryba nutarė (kalba netaisyta):

1. *organizuoti apsaugos pajėgas Lietuvoje;*

2. pripažinti paruoštąjį Apsaugos Komisijos darbą tinkamu, gi pačią Apsaugos Komisiją papildyti;

3. nelaukiant kol susidarys Ministerių Kabinetas, paakinti Prezidiumą, kad kuo greičiausiai visame krašte būtų daroma milicija;

4. asignuoti 1.500.000 markių apsaugos organizavimo reikalams;

5. reikalauti paskubinti belaisvių kareivių ir oficerių grąžinimą (1918 m. Lietuvos Aidas Nr. 124)

Valstybės tarybos nutarimai ir darbai susidūrė su daugybe kliūčių ir nepalankių aplinkybių tuometiniame krašto gyvenime. Daug kliūčių darė vokiečių valdžia, stigo lėšų: ne vien miestuose, bet ir kai kur kaimuose uoliai veikė komunistai agitatoriai, miestuose ir dvaruose organizavosi lenkai. Net ir lietuvių tarpe girdėjosi balsų, kad reikia sekt Rusijos proletariato pavyzdžiu. Karo išvargintame krašte buvo juntamos ir pacifistinės nuotaikos, nepalankios kariuomenės organizavimui. Vis tik nusvėrė nuomonė, kad kariuomenė reikalinga bent krašto vidaus tvarkai užtikrinti.

Buvo sudaryti šie skyriai ir paskelbti jų laikinieji vedėjai:

1. Sudėties skyrius, kuris daro krašto pajėgų sąskaitas, skirsto jas dalims, mobilizuoja pajėgas ir t.t. Šio skyriaus vedėju skiriamas Kubilius.

2. Kvartirmeisterio skyrius rūpinasi butais, pajėgų gabenimu, kariuomenės kilnojimais ir t.t. Šio skyriaus vedėju skiriamas Juozas Juozapavičius.

3. Intendantūros skyrius rūpinasi maistu, apdais, gyvuoju ir negyvuoju inventorium ir t.t. Vedėju skiriamas intendantas Žukauskas.

4. Sveikatos skyrius, Vedėjas D-ras V. Nagevičius.

5. Artilerijos skyrius rūpinasi sunaudojimu ir įsigijimu įvairių rūšių ginklų, sprogstamosios medžiagos ir t.t. Vedėju skiriamas Stanislovas Nastopka.

Nežiūrinta dar:

6. Inžinerijos skyrius.

7. Juridinis skyrius.

8. Inspekcijos skyrius.

Deja, ši organizacija liko tik popieriuje, nes realios gyvenimo sąlygos dar neleido jos įgyvendinti.

198.XI.11 Vilniuje buvo sudaryta pirmoji Lietuvos vyriausybė - ministerių kabinetas, kuris tą pat dieną išleido atsišaukimą į visuomenę "Lietuvos Piliečiai". Tarpe kitų nurodymų, piliečiai raginami kiekvienoje parapijoje išsirinkti penkių ar septynių asmenų komitetą, kuris iš stiprių ir patikimų vyrų turi tuoj organizuoti miliciją viešajai tvarkai saugoti ir gyventojams nuo visokių grobikų ginti. Valstybės Taryba ir vyriausybė pažadėjo padėti patarimais.

Savanoriai pradėjo į Vilnių rinktis dar prieš šį atsišaukimą paskelbiant, nes 1918.XI.9 ir 10 d. jau buvo išstatytos pirmosios savanorių sargybos: prie Apsaugos Štabo 8 žmonės, o prie Valstybės Tarybos 23 žmonės. Taigi tuo metu Vilniuje turėjo būti apie 30 savanorių. Apie lapkričio 20 dieną Vilniuje buvo

Naujokų stojimas į pulką 1918 m. pabaigoje

jau apie 150 savanorių, o Valstybės Tarybos registracijos biure buvo įregistruota per 400 karininkų, kurių dalis, neturėdami pragyvenimo sąlygų Vilniuje, buvo išvykę į provinciją ir ten padėjo tvarkyti vietos reikalus.

Lapkričio 14 dienos *Lietuvos aide* buvo paskelbta, kad iš veikiančios amerikiečių kariuomenės išskiriami lietuviai į tam tikrą dalį, kuri bus atsiųsta į Lietuvą per Liepoją. Deja, tai pasirodė esąs tik gandas.

Pradėti kariuomenę organizuoti vis dar buvo delsiama. Buvo baiminamasi, kad neužteks lėšų. Buvo sudarinėjami įvairūs organizaciniai projektai ir svarstomas jų tinkamumas. Lapkričio 21 dieną apsaugos Ministerija sukvietė karininkus pasitarti. To pasitarimo dalyviai priėjo išvados, kad reikia neatidėliojamai organizuoti reguliarią kariuomenę, kuri, jei sąlygos to reikalautų, galėtų būti vadinama ir milicija. Vietose steigti naujokams registruoti biurus, valdomus tam tikrų viršininkų. Prie Apsaugos ministerijos sudaryti karininkų tarybą krašto apsaugos reikalams svarstyti.

Pagaliau buvo išleistas istorinis dokumentas:

Apsaugos Ministerijai Įsakymas

N. 1

Lapkričio 23 d. 1918 m. Vilnius

1

Steigiu Apsaugos Tarybą iš šių asmenų: pulkininko Chaleckio, papulkininko Nastopskos ir papulkininko daktaro Nagevičiaus.

2

Pulkininką Kubilių skiriu Apsaugos Ministerijos Štabo Viršininku.

3

Pulkininką Galvidį — Bykauskį skiriu vadu pirmojo pulko, steigiamojo Alytuje. Jam įsakau tuojau pradėti priruošiamąjį darbą ir pasirinkti sau reikalingą kadrą.

Apsaugos Ministeris

Prof. A. Voldemaras

Štabo viršininkas

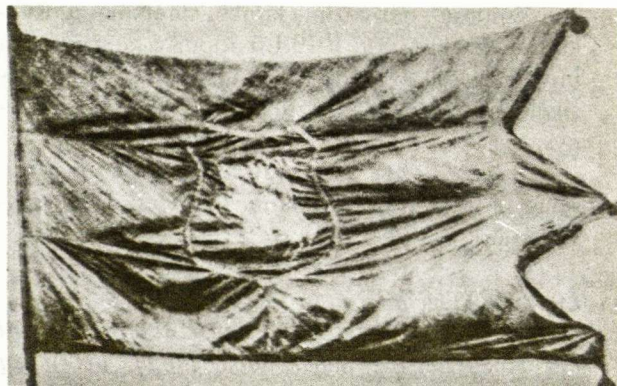
Pulkininkas J. Kubilius

Šis įsakymas buvo išleistas viena diena anksčiau, kaip buvo gautas oficialus vokiečių okupacinės valdžios leidimas kariuomenę steigti.

Gen. Jonas Galvydis - Bykauskas

Lapkričio 23 diena yra laikoma oficialia Lietuvos kariuomenės įkūrimo data, tačiau ji nesutinka su istorijos faktais. Apsaugos Ministerija buvo oficialiai sudaryta lapkričio 11 dieną, kelių karininkų tarnybos pradžia užsakyta nuo lapkričio 10, 12, 14 d. 1918.XI. 15 dienos *Lietuvos aide* pranešama, kad iš Lietuvių karo sąjungos Suomijoje per d-rą Oželį gauta 250 markių aukų Lietuvos kariuomenės reikalams. Gavimas pakvituotas apsaugos Ministerijos izdininko St. Skeberdžio lapkričio 12 dieną. Kurį datą laikyti Lietuvos kariuomenės įkūrimo data šiuo metu yra daugiau akademinis, bet ne praktinis klausimas.

Sibiro lietuvių bataliono vėliava

Krašto Apsaugos Ministeris prof. A. Voldemaras labai rūpinosi į organizacinį darbą įtraukti aukštesnio laipsnio, labiau patyrusių karininkų, o lietuvių tarpe tokių nebuvo. Tuometinės suirutės metu buvo samdomi ir bent kiek tinkamiau atrodę karininkai, kuriems, kaip vėliau pasirodė, rūpėjo savo asmens, o ne Lietuvos reikalai. Vienas toks buvo gen. Kiprijonas Kondratavičius, surusėjęs gudas, kuris lapkričio 21 ar 22 d. buvo paskirtas Krašto apsaugos viceministeriu. Jis gruodžio pabaigoje pasiūlė kariuomenės organizavimo centrą iš Vilniaus perkelti į Gardiną. Tai buvo nevykęs sumanymas, nes apie Gardiną lenkai jau organizavo savo diviziją, be to, Gardinas buvo lietuviškų sričių pakraštyje. Gruodžio 22 ar 23 d. tam sumanymui pasipriešino Vilniuje susirinkę lietuviai karininkai. Gen. Kondratavičius nuo gruodžio 22 d. štabe nebepasirodė ir iš Vilniaus kažkur išvyko. Tuo tarpu gruodžio 23 - 24 d. susidarė nauja, M. Sleževičiaus vadovaujama vyriausybė, kurioje krašto apsaugos ministeriu buvo paskirtas karininkas M. Velykis. Sumanymo keltis į Gardiną buvo atsisakyta.

Tuo tarpu buvo tęsiamas kariuomenės steigimo darbas. *Lietuvos Aido* gruodžio 2 d. numeryje skelbiama, kad ieškomas prityręs karo valdininkas vesti pulko ūkio skyriaus raštinei. To paties "L.A." gruodžio 4 d. Numeryje 1. pėst. pulko vadas pulkininkas Galvydis-Bikauskas kviečia pulkan stoti buvusius jaunų kareivių mokytojus, paaficierus ir viršilas (feldvebelius), buvusius rusų ar vokiečių kariuomenių kadre.

Kariuomenei kurtis aplinka nutautintame Vilniuje nebuvo palanki, todėl jau gruodžio 18 d. 1. pėst. pulko užuomazga iš 25 karininkų, 33 savanorių kareivių, veždamasi porą lauko virtuvių, apie trejetą šimtų rusiškų šautuvų (kurie buvo vežami suslėpti čiuožiniuose), dar vežimą kitokių smulkmenų, išvyko traukiniu į Alytų. 1919.I.5 d. pulko sąrašuose jau buvo per 300 žmonių. 1918.XII.29 d. į Kauną išsikėlė ir 2. pėst. pulko užuomazga — iš viso 5 asmenys.

Pagaliau 1918.XII.29 d. laikinoji Lietuvos vyriausybė išleido šį atsišaukimą — kvietimą stoti savanoriais:

Lietuvos Piliečiai!

"Vyrail! Nekartą Lietuvos priešai norėjo uždėti ant mūsų amžiną nepakeliamą jungą, bet mūsų Tėvynė nenugalėta. Ji gyva.

"Šiandien visi išvydome laisvės rytojų švintant;

Lietuvos nepriklausomybė neša visiems laisvę ir laimę; tad ginkime Nepriklausomą Lietuvos Valstybę! Vienybėje, kaip broliai pasidavę kits kitam rankas, eikime drąsiai į kovą, visi, kaip vienas, stokim už tėvynę!

Lietuva pavojuje!

Vokiečių kariuomenei atsitraukiant, jau įsi-brovė Lietuvon svetimoji Rusijos kariuomenė. Ji eina, atimdami iš mūsų gyventojų duoną, gyvulius ir mantą. Jos palydovai — badas, gaisrų pašvaistės, kraujo ir ašarų upeliai.

Tat ginkim Lietuvą! Parodykim, jog esame verti amžiais kovotos laisvės; šiandieną Lietuvos likimas mūsų pačių rankose.

Nelaukdami toliau nė valandos, kas myli Lietuvą, kas trokšta laisvės, kas pajėgia valdyti ginklą, stokime visi į Lietuvos Krašto Apsaugą. Būrių būriais eikime iš kaimų, viensėdijų, miestų ir miestelių, eikime iš visų Lietuvos kraštų laisvės ir Tėvynės ginti. Stokime drąsiai pirmi į kovą!

Drąsiai, be baimės, kaip mūs tėvai ir sentėviai, užstokim priešams kelią. Pakelkim žygi už mūsų Motiną Tėvynę, už Lietuvos Valstybę!"

*
*   *
*

Laikinoji Lietuvos Vyriausybė kviečia visus Lietuvos piliečius, kurie gali ginklą valdyti, ginti Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę ir tuojau stoti į Krašto Apsaugos pulkus.

Stojimo instrukcijos ir sąlygos žemiau parodytos.

Sąlygos stoti į Lietuvos Krašto Apsaugą.

1. *Visa Lietuvos Valstybės Krašto Apsauga yra Lietuvos Vyriausybės žinioje ir klauso Krašto Apsaugos Ministerio.*

2. *Visa krašto apsauga organizuojama karo disciplinos pagrindais.*

3. *Visi savanoriai priimami į krašto apsaugą ne mažiau, kaip 1 metams. Tarnavimo laikas gali būti pailgintas ilgesniam laikui tik laisva sutartimi su savanoriais.*

4. *Mažinant Krašto Apsaugą ar darant visišką demobilizaciją, savanoriai gali būti paleisti ir anksčiau metų.*

5. Savanoriai, dėl kurių nors priežasčių nebegali ištarnauti metų, gali būti jų pačių prašymu paleisti, tik Krašto Apsaugos Ministerio Štabo Viršininkui sutinkant.

6. Kiekvienas savanoris, stodamas Krašto Apsaugon, raštu pasižada, kad jis gins Lietuvos valstybę, pildys Lietuvos Valstybės įstatymus ir klausys savo vyriausybės įsakymų.

7. Lietuvos Vyriausybė duoda kiekvienam kareiviui savanoriui išlaikymą ir 100 markių algos mėnesiui. Be to, kiekvienai savanorio šeimynai, savanorio išlaikomai, moka kas mėnesis po 50 markių.

8. Sužeistiems kareiviams, nebegalintiems uždarbiauti, ir užmuštų kareivių šeimoms Valstybė patikrina būvį. Būvio patikrinimo taisyklės bus paskelbtos skyrium.

Į kariuomenę stojantieji savanoriai turėjo pasirašyti šį pasižadėjimą:

Pasižadėjimas

Aš čia pasirašęs....., kilęs iš.....apskričio.....valsčiaus, ... kaimo, gimęs.....mėnesio.....d.....metų kaip pilnateisis Lietuvos Valstybės pilietis su žinia savo tėvų¹ niekeno neverčiamas įstojui į Krašto Apsaugos Ministeriją paminėtomis antroje šio lapo pusėje sąlygomis ir pasižadu, nesigailėdamas savo sveikatos nei gyvasties, ginti nepriklausomos Lietuvos Valstybę. Pasižadu šventai ir sąžiniškai eiti visas kareivio pareigas, dedamas ant manęs vyriausybės įstatais ir paliepipimais.

Parašas²

¹Jei įstojančiam mažiau 20 metų, tada pasirašantis užbraukia žodžius "kaipo pilnateisis Lietuvos Valstybės pilietis", o jei daugiau, tai išbraukia žodžius "su žinia savo tėvų."

²Nemokantieji rašyti turi prašyti kito už jį pasirašyti. Parašas pasirašiusio liūdi jamas vyriausybės įstaigos.

Atskirą šaukimą stoti Lietuvą ginti išleido ir Vilniaus komendantūra:

Vilniaus piliečiai!

Su visa Lietuva, su jos liaudimi jungia mus nesutraukomi ryšiai. Ta pati žemelė mus maitina, drauge per šimtus metų tempėme vergijos jungą, drauge kovojome dėl laisvės.

Piliečiai! Šiandien sušvito mums laisvės spindu-

lys! Mūsų Tėvynė Lietuva tampa nepriklausoma demokratinga valstybė, kurioje visi piliečiai be tautų skirtumo turės laisvę ir lygybę. Lietuvos nepriklausomybė neša mums visiems, ligi šiol pavergtiems, laisvę ir laimingesnę būtį. Vienybėje, kaip broliai padavę kits kitam rankas, eikime drąsiai į kovą, visi kaip vienas stokime už tėvynę.

Lietuva pavojuje! Į rytinę mūsų krašto sritį jau įsibrovė svetimoji Rusijos kariuomenė. Maskoliai ateina išsiurbti iš Lietuvos paskutinių syvų, o mums su gaisrų pašvaiste neša badą, kankynes ir griuvėsius.

Stokime visi Lietuvos ginti! Parodykime, kad esame verti amžiais kovotos laisvės. Šiandien Lietuvos likimas yra mūsų pačių rankose.

Piliečiai, Lietuvos vyrai! Nelaukime toliau nė valandos. Kas myli Lietuvą, kas trokšta laisvės, kas pajėgia valdyti ginklą, stokime visi į krašto apsaugą.

Drąsiai stokime pirmieji į kovą, užstokime kelių priešininkui, kuris veržiasi varu į mūsų kraštą, smelkiasi į mūsų sostinę Vilnių. Savo ginklų nesutepsime mūsų brolių Lietuvos darbininkų krauju, ginsime tik mūsų Motiną Tėvynę, mūsų Lietuvos valstybės nepriklausomybę. Visi kaip vienas stosime krašto apsaugos eilėse ir atremsime besiskverbiantį priešininką.

Vilniečiai! Vilniaus Komendantūra šaukia į apsaugos savanorių pulkus visus piliečius be tautos skirtumo. Bus sudaryti atskiri būriai komanduojami lenkų, baltarusių, lietuvių ir kitomis kalbomis. Įstojimo sąlygos yra tam tikram atsišaukime nurodytos. Užsirašyti galima kasdien nuo 9 ryto ligi 1 v. p.p. Vilniaus komendantūroje. Šv. Jurgio g. Nr. 36, buvusieji Verwaltungo namai prieš Lukiškių aikštę.

Mūsų kraštui ir mūsų laisvei gresia pavojus — prie ginklo!

1918 m. pabaigoje padėtis darėsi grėsminga. Iš rytų slinko alkana, plėšri raudonarmiečių masė. Karą pralaimėję, demoralizuoti vokiečiai traukėsi į Vokietiją, pietuose energingai organizavosi lenkai. Krašto Apsaugos Ministerijai įsakymu Nr. 10, išleistu 1918.XII.30 d. Vilniuje I. pėst. pulko vadas karininkas Galvydis-Bykauskas paskirtas visų Vilniaus srityje veikiančių kariuomenės dalių vadu ir jam įsakyta ginti nuo besiveržiančios rusų kariuomenės Vilniaus miestą ir Lietuvos rytų sienas.

Tam įsakymui vykdyti jokių jėgų nebuvo. Vokiečiai Vilnių apleido 1919 I.1 dieną. Atsiradus tiesioginei grėsmei Vilniui, laikinoji vyriausybė išsikėlė

į Kauną. 1919 m. pradžioje Vilniuje pasirodžiusiam *Laisvosios Lietuvos* laikraštyje buvo paskelbta, kad sausio 1 dienos posėdyje laikinoji vyriausybė nutarė visą valdžią Vilniuje pavesti karo komendantūrai, paliekant prie jos atskirų ministerių įgaliotinius, generaliniu laikinosios vyriausybės įgaliotiniu palikti švietimo ministerį M. Biržišką, o visas ministerių įstaigas laikinai perkelti į Kauną.

Vokiečiams išsikrausčius ir mūsų karinėms dalims pasitraukus, Vilnių tuoj užėmė lenkai, o sausio 5 d. juos išstūmė bolševikai. *Laisvoji Lietuva* savo sausio 5 d. vedamajame komentavo, kad "didžiausia mūsų valdžios klaida buvo ta, kad per daug tikėta vokiečių pažadams, per daug laukta pagalbos iš santarvininkų (anglų, amerikiečių, prancūzų) pusės, o per mažą pasitikėta savimi. Tauta tiek verta ir tiek tegali gauti, kiek įstengia pati padaryti. Dabar lietuvių jau atsidarė akys ir negalima sakyti, kad būtų vėlu. Didelės nelaimės ir pavojus pažadys tautą prie didelių darbų... gyvos, susipratusios tautos nieks nesugebės pavergti. Ji ir ginklais prislėgta vis tiek sieks laisvės".

Ir tikrai, pasibaigė svarstymų, kalbų laikas ir prasidėjo konkretus darbas. Karininkas Jonas Variakojis nuo 1918.XII.29 d. paskirtas Panevėžio srities apsaugos viršininku, krn. Juozas Šarauskas nuo 1918.XII.31 d. Kėdainių, ir krn. Petras Žemaitis nuo 1919.I.1 d. Šiaulių sričių viršininkais. Tose srityse kūrėsi didesni kariuomenės branduoliai, kūrėsi gaivališkai, nežiūrint visų kliūčių ir trukdymų.

1919.I.14 dieną buvo paskelbta karininkų ir puskarininkų mobilizacija. Kovo 6 dieną paskelbtas pirmas naujokų šaukimas, palietęs 1897 ir 1898 metų gimimo vyrus. To meto sąlygos leido tą šaukimą įvykdyti tik Marijampolės, Alytaus, Seinų, Vilkaviškio ir Šakių apskrityse. Kovo 27 d. tą patį gimimo metų vyrai buvo pašaukti ir kai kuriose Kauno srities apskrityje. Neturint patirties, stingant tinkamų žmonių, 1919 metais naujokų šaukimas vyko nesistemiškai, iš viso tais metais įvykdyti 8 naujokų ir 1 inteligentų (daugiau prasilavinusių) šaukimai. 1920 metais įvykdyti 4 naujokų šaukimai ir 4 įvairios mobilizacijos. 1921 - 1923 metais buvo įvykdyta tik po 1 naujokų šaukimą.

Dar prieš mobilizacijos ir pirmo naujokų šaukimo paskelbimą Vilniuje, prie komendantūros susirinko įvairių tautybių savanorių apie 500, tačiau jie buvo mažai veiksmingi, nes stigo ginklų. Vokiečiai pardavinėjo ginklus, šaudmenis ir kitokį karinį turtą

tiek lietuviams, tiek lenkams. Lietuvių komendantūroje susirinko apie 50 šautuvų, keliolika pistoletų, kiek rankinių granatų, du lengvieji ir vienas sunkusis kulkosvaidžiai. Nors ir silpna, Vilniaus įgula 1919.I.1 d. Pilies kalne iškėlė lietuvišką trišpalvę ir pastatė prie jos sargybą. Tą vėliavą nuplėšė sausio 5 d. Vilnių užėmę bolševikai.

1919 I.15 d. jau buvo susirinkę apie 3,000 savanorių. Jie vilkėjo tais rūbais, kuriais atėjo iš namų; vieni geresniais, kiti visai skurdžiai, panašiai buvo ir apsiavę, kai kurie tik klumpėmis. Tik vasario mėnesį prasidėjo organizuotas savanorių aprūpinimas rūbais ir apranga, tačiau apie tai daugiau skyriuje apie dangą ir aprangą.

Iš svetimų šaltinių buvo bandoma užkšti dar vieną spragą, būtent, prityrusių karininkų stoką. Didžioji dauguma karininkų buvo jauni, tik karo metu baigę Rusijos karo mokyklas, bet be pasirengimo vadovauti didesnėms dalims ar junginiams. Įvairiais keliais buvo pasamdyta karininkų iš Lietuvos draugiškų ar bent neutralių valstybių. Pirmas buvo iš Saksonijos kilęs vokiečių majoras Schröder, kelis mėnesius ištarnavęs štabo patarėju. Iš Švedijos buvo pakviesti plk. Arenberger, tarnavęs instruktorium prie II pėst. divizijos, mjr. Hoeger, buvęs prie aviacijos. Švedai ištarnavo mūsų kariuomenėje apie pusmetį.

JAV lietuvių rūpesčiu, į Lietuvą atvyko 19 JAV įvairių laipsnių karininkų, kurie ištarnavo iki 1920 m. kovo mėnesio. Jų vyriausias buvo plk. Swarthout. vienas amerikietis ltn. Samuel J. Harris 1920 m. vasario mėnesį žuvo, malšinant Aleksote maištaujančius, bolševikų sukurstytus aviacijos karius. Amerikiečiai karininkai į savo darbą žiūrėjo gana nerūpestingai, ir naudos iš jų buvo nedaug.

Iš Anglijos buvo atvykę ir pas mus ištarnavo apie 8-9 mėnesius 21 karininkas; jiems vadovavo gen. Crozier ir plk. Muirhead. Anglai buvo paskirstyti į įvairias dalis ir štabus ir savo darbo ėmėsi labai energingai, tačiau, kaip ir amerikiečių atveju, darbą labai sunkino kalbos nemokėjimas. Politinėje srityje Lietuvai nemaža padėjo prancūzų karinės misijos viršininkas plk. Reboul ir anglų karinės misijos viršininkas plk. Rovan-Robinson.

Kūrimosi pirmuosius metus iki 1921 metų dominavo kovos bolševikų, bermontininkų ir lenkų frontuose. Jos smulkiai aprašytos plk. Kazio Ališausko ir dr. Antano Rukšos parašytuose tomuose.

2 p. p. mokomos kp. I laida 1919.III.30

II pėst. divizijos štabas 1921 m.
Neprikl. meto "Kario" nuotrauka

PASKUTINIO KARIŪNO ODISĖJA

(Tąsa iš "Kario" Nr. 9)

J. KLIMAS

Dar tą patį vakarą teko būti vertėju, nes viena lietuvių, o antroji rusų kalbos nemokėjo. Iki vėlyvos nakties tarpininkavau jų pokalbiams.

Bešvintant išskubėjau, kad nepraleisčiau traukinio, einančio iš Rygos į Kauną. Nebeatsimenu stoties pavadinimo, kur traukinys sustojo, ir aš į jį įlipau. Buvau pats vienas karininkams skirtame vagone, bet išsitiesus patogiam miegui, kažkodėl įkyriai vaizduotėje vartėsi įgrįsusių žvalgybų vaizdai...

Štai su puskarininkiu ir eiliniu prieiname platoką upę, per kurią lieptas — ištiestas rąstas. Upė srauni. Eiti pavojinga. Abu vyrus, nemokančius plaukti, įspėjau, kad taikytų prieš srovę, tokiu būdu galėtų už rąsto įsikabinti, jeigu įkristų, nes kitaip dėl upės sraunumo išsigelbėti būtų sunku.

Išstatėm kulkosvaidį. Pirmas perėjo puskarininkis. Davė ženklą, kad nieko nėra. Tada aš perėjau, o paskui ir kareivis.

Pirmiausia ėjom į netoliese esančią kolchozą. Aš ėjau viduryje, puskarininkis ir kareivis šonuose. Visi namai atrodė tušti.

Viduryje kaimo lyg pasigirdo kažkoks bruzdėjimas viename name. Pamojau puskarininkiu prieiti, o aš su pistoletu rankoje pastūmiau duris. Durys lengvai atsidarė. Viduje moteriškė, bandžiusi užkurti krosnį, taip išsigando, kad rankos drebėjo ir net degtukas iškrito. Įsikišau pistoletą į kišenę ir sakau: "Mamyte, nesibijok mūsų, mes esame lietuviai. Pasakyk saviškiams, kad tegu į mus nešauda, tai ir mes į juos nešaudysim".

Užkūriau jai ugnį, rusė padėkojo, ištardama "ačiū, sūneli", o mes išėjom. Už puskilometro sodybos ka-

minas rūko. Reiškia, ten kas nors yra. Nusprendžiau, kad mūsų žvalgybai to ir užtenka. Tačiau puskarininkis ir vėl nori tą namą išžvalgyti. Nusileidau jo norui.

Priėję prie sodybos, apie 300 m. atstume nuo namo išsidėstėm mudu su kareiviu prie kulkosvaidžio, o puskarininkiu pasakęs, kad eitų vienas, bet jeigu pradėtų šaudyti, krisk ant žemės ir šliaužk atgal, o mes kulkosvaidžio ugnimi pridengsime. Puskarininkiu šiek tiek paėjus, pakilo iš sodybos trys raiteliai, matyt, nenorėdami su mumis kautis. Puskarininkis dar rado karštų blynų ant stalo.

Grįžtant per lieptą ėjome jau visi trys kartu. Vyduryje upės kilo mintis "pažvejoti" su granata. Granatai sprogu, iškilo dvi didelės lydekos, kurias lengvai išgriebėm. Vieną atidaviau abiem žvalgybos draugam, o kitą pats sau pasilikau.

Kai grįžau, štabo karininkai jau sėdėjo prie vakarienės stalo. Aš įėjęs pliump ant stalo lydeką ir atraportavau: "Tamsta kapitone, žvalgybą atlikau. Pirmame kolchoze rusei ugnį užkūriau ir pasakiau, kad praneštų saviesiems, kad į mus nešaudytų, nes mes esame lietuviai. Antrame kolchoze be atsišaudymo pabėgo trys raiteliai, palikdami dar karštus blynus ant stalo, o kad turėtumėt gerą vakarienę, upėje pažvejotau". Vėl batalio vado pagyrimas. "Tai bent karininkas!" — giria mane.

Štabo virėja Roza buvo prie Dniepro užaugusi ir mokėjo gerai gaminti. Ūkio viršininkas kpt. J. buvo santūrus gėrėjas ir vis butelį prilaikydavo. Ne taip kaip mes: gavę tuoj, kaip šuo muilą, sudorodavam, vis teisindamiesi, kad, jei žūsime, rusai mūsų gėrimus "tvarkys". Prie tokios geros

vakarienės kpt. J. butelis labai tiko. Visų nuotaika buvo puiki, niekas nesitikėjo tokios staigmenos monotoniškame gyvenime.

.....

Radviliškio stotyje pažadino triukšmas su šauksmais: "Jau netelpam!... Jau pasiliekam!..." Ir girdžiu lyg ir pažįstamą Birutės balsą. Ji buvo mano simpatija prieš įstojant į Karo mokyklą. Ji išvažiavo į konservatoriją, o aš į Karo mokyklą, iš ten į Marijampolę baigti mokomos kuopos, paskui stažuoti Pungėje, vėl į Karo mokyklą, jau į antrą kursą, o tuoj ir į Vilnių... Mudviejų ryšys nutrūko. Karui prasidėjus, kai daugelis atsipalaidavo iš Raudonosios armijos, o apie mane jokios žinios nebuvo, ji pasiteiravus pas mano brolių, susidarė įspūdis, jog aš žuvges. Net mišias už mano sielą vietos parapijoje užprašė. Todėl kai "kažkoks vokiečių" karininkas jai šuktelėjo "Birute!", tik arti priėjusi atpažino mane. Aš surikau: "Visi lipkite į mano vagoną!"

Tas jaunimo būrelis buvo Mikulskio ansamblio choristai. Konduktorius užprotestavo, pareikšdamas, kad šis vagonas yra tik karininkams. Aš gi jam sakau, jog praleidau trejetą metų fronte, o čia mano draugė su savo draugais, ir aš jų stotyje nepaliksiu. Mandagiai į konduktorių kreipdamasis, pasakiau pažadėdamas, kad, jeigu atsirastų pakelėje karininkų, šis jaunimas pereis į kitą vagoną, nes tikriausia bus išlipančių. Taigi atsiras ir vietų. Konduktorius nusileido. Ir koks man buvo malonumas prisiglausti prie Birutės, su kuria tiek daug mielų valandėlių buvo praleista...

Ne, jau nebegalvojau apie miegą ir iki Kauno prisiminimais perpintos

Dail. J. Kuzminsko medžio drožinys

kalbos apie draugus bei apie įvairiausius pergyvenimus kelionę sutrumpino į minutes...

Kaune ansamblio nariai padėkojo už paslaugą parvažiuoti patogiame vagone, o Birutė pasiliko su manimi per visas mano atostogas...

Pristačiau vokiečių ryšio karininkui dėl algos sutvarkymo. Tas, paėmęs mano komandiruotės dokumentą, ją suplėšė, sakydamas, kad dėl manęs buvo begaliniai daug prirašinėta, bet pratęsė atostogas iki gruodžio 17 d. ir išdavė naują komandiruoję vykti į 253 batalioną, stovintį Vydžiuose. Gavau algos keletą tūkstančių vokiškų markių ir viską atidaviau tėvui, sakydamas, kad tai mano dėkingumas už išlaidas, beleidžiant mane į mokslą, daugiausia už pirmąsias keturias klases, nes likusią gimnazijos dalį baigiau, bedirbdamas ūkyje ir tik nusipirkdamas kny-

gas. Prieš egzaminus pasisamdydavau kokiam mėnesiui mokytoją. Studentas Kuraitis mane pasisodindavo prie kokios grupės, paimdamas iš manęs tik vieną litą už pamoką. Jis, mat, buvo kunigų seminarijoje, bet prieš pat įšventinimą kunigu išėjo iš seminarijos, o tėvai, nors ir turėjo didelį ūkį, bausdami savo sūnų, jo studijom jokios paramos nedavė, taigi jis vertėsi iš privačių pamokų. Jam aš dar likau skolingas 30 litų. Ir štai netikėtai sutikau jį Laisvės alėjoje. Tuoj išsitraukiau piniginę atsiprašydamas, kad užtrukau su ta skola, žinoma, paaiškindamas, kad mane likimas visą laiką "visur mėtė ir vėtė". Jis pasikvietė pas save. Užėjau. Buvo jau vedęs. Supažindino su žmona ir sūneliu. Man bepasakojant savąją odisėją, mane jis nuoširdžiai vaišino, o atsisveikinant atsisakė imti iš manęs skolos pinigų, sakydamas, kad už tokią

įdomią pergyvenimų istoriją jis pats turėtų primokėti...

Beje, mano tėvas, gavęs pinigų, ištarė: "Vaike, kas man iš tų markių". O man širdį suskaudo: "Tėve, kad tu žinotum, kiek aš vargo už juos patyriau... Dažnai stovėdamas ant mirties slenksčio... Tai žinodamas, šitaip nesakytumėi..."

Gruodžio 17 dieną į dalinį nenuvažiauvau: pasilikau švęsti Kalėdų, nes jau galvojau, kad šios mano Kalėdos bus jau paskutinės Lietuvoje, nes pavasarį visada prasidėdavo ofensyva, kuri iš priešų pusės atrodė, kad vėlyvą pavasarį Lietuva sulauks svečių, o iš vokiečių pusės, pasidarius stotyse ir traukiniuose, matėsi labai liūdnas vaizdas: į frontą keliavo vaikai ir tokie, kurie pradžioje karo buvo pripažinti netinkamais ir jau buvę fronte kareiviai, kurie buvo

sužeisti, bet galėjo dar kiek pajudėti...

Savo atostogas užvilkinau iki Naujų metų. vidurnaktį, išgėręs už Naujus metus taurę, sėdau į traukinį Vilniun...

Aiškliai vėlavau. Žinoma, galima aiškintis dalinio nesuradimu ir, jo bejieškant, paklajojimu, tačiau porą savaičių praleisti bejieškant — tai per daug...

Vilniuje teko laukti keletą valandų traukinio į Daugpilį. Laiko daug, taigi nutariau aplankyti savo laidos draugą Vytą Raulinaitį. Bėeidamas užsukau į policijos nuovadą pasiteirauti, ar yra žinių apie 253 batalioną, ar jis tebėra Vydžiuose. Ir štai linksma žinia: batalionas grįžo į Vilnių! Susustojo Jėzuitų gatvėje. Išskubėjau į bataliono štabą. viršila Vadišius jau buvo pasirengęs išeiti. Nenorom pakėlęs ranką prie kepurės lyg ir davė suprasti, kad tokių jaunų, tik ką iškeptų leitenantų jis daug daug yra sutikęs, o čia dar ir Naujų metų diena... Tuoj ir pasakė: "Šiandien Nauji metai, tai ir karininkai yra išskubėję." Žinoma, tuoj pasiūlė pernaktoti raštinėje ant lovos. Padėkojęs, pareiškiau, jog nėra reikalo, bet trumpam galėčiau ir budėtojo kambaryje ant lovos nuvirsti. Kadangi jau buvo aišku, jog Vilniuje teks ilgėliau pasilikti, nusprendžiau savo kolegos Raulinaičio lankymą atidėti rytojui, o šįvakar nueiti į kiną.

Miestas buvo lyg apmiręs, bet prie kino stovėjo didžiausia eilė. Įstojau eilėn ir liūdna pasidarė, girdint tik lenkiškai kalbančius. Vilnius Lietuvos sostinė, o čia tik lenkiškai čiauškia. Prieky manęs stovi moteris su jauna mergina. Jos laiko mane vokiečiu. Moteris mokė jaunąją mergaitę, kuri, atrodė, esanti iš provincijos, kaip prie vyrų "prikombinuoti".

Jau beveik ketinavau dėl ilgo laukimo to kino atsisakyti, bet pamačiau vokiečių kareivius be eilės prieinančius prie bilietų pardavimo langelio ir gaunančius bilietus. Supratau, kad kariams eilėje nereikia stovėti: jie čia turi tam tikrą privilegiją. O aš juk

fronto karininkas! Išėjęs iš eilės, priėjau prie lango, lenkai pasistūmė į šalį, ir aš nusipirkau bilietą. Paėmiau ne tik sau, bet ir tom dviem lietuvėm. Jos, pamačiusios, kad aš ne vokiečiai, bet lietuvis, dėl savo pokalbio lyg ir susigėdo, net paraudo, bet bilietus maloniai priėmė, pasiūlydamos pinigų už juos. Žinoma, aš pinigų nesutikau paimti, sakydamas, jog aš tik ką grįžau iš Rusijos ir man malonu joms padaryti Naujųjų metų dovaną. Po kino jos pakvietė mane į savo butą išgerti arbatos. Mums tik pradėjus tą arbatą gurkšnoti, karidoriuje kilo triukšmas su verksmu. Stai ga į kambarį įšoko šeimininkė šaukdam: "Gelbėk, leitenante! Mano sūnaus žmona lenkė, kurią jis išmetė, atsivedė vokiečių policiją, skųsdama, kad mano sūnus turįs slaptos antivokiškos spaudos, kurios jie suradę ir sūnų areštavę. Aš jai atsakau, jog aš esu fronto karys, tik grįžęs iš Rusijos, ir apie tokius dalykus nieko nežinau. Vokiečiai, saugumo puskarininkis, pabėdęs į mergaitės kambario duris, paklausė mano dokumentų. Aš parodžiau, ir jis išėjo. Pagalvojau sau, kokia bus mano laimė Vilniuje, kai jau pirmą dieną šitaip einasi. Išsigandus mergaitę priprašė, kad aš pasilikčiau, todėl nugriuvau ant sofos, pasiryžęs naktį praleisti čia, tačiau naktis praėjo beveik be miego... Parýčiais išėjau ir grįžau į bataliono štabą.

Rytą atėjo viršila Vadišius ir pa-

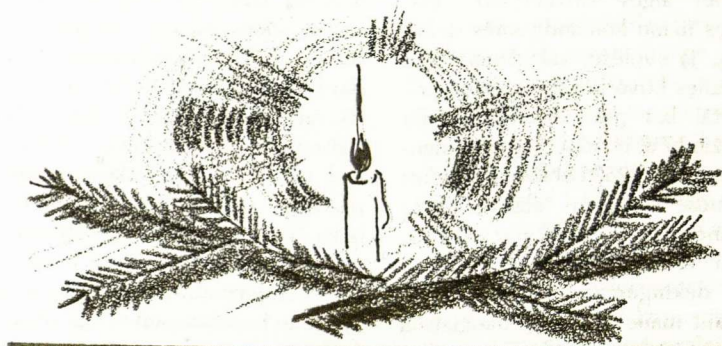
mažes ant mano krūtinės medalių juosteles, jau kitaip su manimi elgėsi: pajutau jo pagarbą man, nors ir jaunam leitenantui, kurių jis, tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje net nuo Lietuvos kariuomenės kūrimosi dienų, yra daug sutikęs. Užsimezgė nuoširdus ryšys.

Apie pietus atėjo ir adjutantas ltn. St. Jis pasidžiaugė, kad atvykau, nes į Vydžių akciją turėjo net ministerio sūnų Dovą Zaunių išsikviesti. Jis buvo atsargos leitenantas ir čia vertėjavo, bet kaip repatriantas turturėjo puskarininkio laipsnį. Jis pasitraukė su vokiečių ryšio štabu į Rygą ir apie jį daugiau jokių žinių nebebuvo.

Gavau šalia sau kambarį, kuriame ir pasilikau gyventi. O po to adjutantas tuoj pasitkrino, ar aš esu nevedęs ir vakare jau gražiosios lyties būrelyje kelėme stiklus į Naujųjų metų laimę. Jo šitokio malonaus priėmimo ir pirmos pažinties niekad neužmiršau. Vėliau, būdamas ūkio viršininku, bandžiau ir atsilyginti. O toji (gal tuo laiku didžioji) paslauga buvo paskolinimas iš vokiečių sunkvežimio jo šeimai iš Tauragės parsigabenti.

Neužilgo susipažinau ir su visais bataliono karininkais. Jų tarpe ir su Karo mokykloje buvusiu lektoriumi ltn. J., 2-ros kp. vadu, ltn. Cieminiu, 3-čios kp. vadu, j. ltn. J. Stelm, 4-tos kp. vadu, j. ltn. Asip. ir kt.

(Bus daugiau)

LIETUVOS KARIUOMENĖS MOBILIZACIJA 1939 m. 1-MAME D. L. K. GEDIMINO PULKE

(Atsiminimų nuobiros)

VACLOVAS SENŪTA

Mobilizacijos planai būdavo paruošiami apskričių karo komendantų pagal generalinio štabo nurodymus. Apskričių komendantai su valsčių viršaičiais ir seniūnais padarydavo sąrašus: arklių, vežimų, pakinktų, pašaro ir kt. Tą viską žinojo tik seniūnai. Jie pranešdavo ūkininkams, kurių arkliai ar vežimai, reikalui esant, bus paimti karo reikalams. Ūkininkai tam nesipriešino, tik prašė nurodyti, kam reikės pranešti, jei reikės arklių parduoti.

Mobilizacijos planai buvo gaunami iš komendantūros. Tai buvo didelis, užantspauduotas lako antspaudu, vokas. Ant voko buvo užrašas: "Gavus neatidėliojant vykdyti".

Varėnos valsčiaus sekretorius S., grįžęs iš suvažiavimo, atidavė voką viršaičiui padėti į nedegamą spintą. Kitą dieną viršaitis pamatė užrašą "Gavus, neatidėliojant vykdyti" — pradėjo vykdyti. Visi atsarginiai susirinko, ir buvo sugabenti arkliai, vežimai, pakinktai ir kit. į nurodytą susirinkimo punktą. Laukė pajudėjimo. Vėliau buvo atšaukta, kad čia tik bandymas (ne klaida). Komendantas plk. ltn. Basiulis labai gerėjosi, kad viskas buvo atlikta 100%, kaip buvo numatyta plane.

Antras atsitikimas. Alytaus apskr. komendantas sukviėtė viršaičius ir sekretorius, paaiškino mobilizacijos planų turinį ir jų vykdymo procedūrą. 1937 m. iš tokio susirinkimo Rudaminos valsčiaus sekretorius L. pasilinksmino Alytaus bare ir... paliko portfelį su mobilizacijos planu. Viena moteriškė atnešė portfelį į policiją. Buvo užaliarmuotas kariuomenės štabas, saugumas ir kt. Nors tas vokas buvo užantspauduotas ir gal neatidarytas, bet saugumo sumetimais kariuomenės štabas nutarė pa-

keisti planą į Nr. II. Dirbome per naktis.

Ne viskas buvo į mobilizacijos planą įrašyta. Tą spragą turėjo užpildyti vietos komendantai savo nuožiūra. Kadangi tokia visuotinė mobilizacija Lietuvoje buvo vykdoma pirmą kartą, tai ir komendantai ne viską žinojo, ką reikia daryti. Pvz. Ukmergės apskr. komendantas nepasirūpino, kas turi dalinti atsarginiams drabužius ir kitokią aprangą. Susidarė grupė asmenų dalinti drabužius, tai ats. kapitonas Traškevičius, pulko kapelmeisteris Kulikauskas ir aš. Niekas jokių sąrašų nevedė — kas atėjo, tas aprangą gavo, ir todėl dėl kontrolės trūkumo, mobilizacija padarė pulkui apie 10,000 litų nostolio.

Kai kurie atsarginiai, ypatingai tarnautojai, atvyko jau su nemažais pilvais ir rikiutei netiko. Iš jų buvo sudaryta degazuotojų komanda, bet dujokaukės ir degazavimo priemonės dar nebuvo išduotos. Komandos viršininku buvo paskirtas ats. j. ltn. R. Sriogis, kuris pirmiau su komandos nariais lošdavo biliardą. Dabar jis jiems pasakė: "Pamirškites buvusių draugystę. Čia yra kariuomenė ir klausykite mano komandos". Kaip jis juos čiupo!

Atsarginių sąrašai nebuvo patikrinti. Nebuvo patikrinti atsarginiai, kas ir kokį darbą dirba būdamas atsargoje. Karo sanitarijos mokykla kasmet išleisdavo sanitarijos puskarininkių laidą, po du puskarininkius iš kiekvienos apskrities. Kadangi nemaža sanitarijos puskarininkių tarnavo policijoje ir kitose nemobilizuojamose įstai-gose, tai sanitarinio personalo buvo trūkumas. Tai kuris sanitarijos puskarininkis aptarnaudavo dvi ar tris kuopas, o kas būtų atsitikę karo metu?

1-mo pėst. pulko ligoninė buvo paversta į "lauko ligoninę" ir mobiliza-

cijos metu į ją ligonių neguldė. Be dr. plk. ltn. O. Pato ir ltn. dr. Z. Danilevičiaus, buvo mobilizuotas ats. ltn. dr. Gaidžiūnas iš Ramygalos sveikatos punkto. Prie pulko ligoninės buvo gauti iš Intendantūros vienu arkliu traukiami 27 sanitariniai vežimai, vadinami "sanitarkomis" ir šeši dezinfekacijos vežimai. Jų naudoti nereikėjo.

Prasidėjo masinis lenkų plaukimas "marš na Kovno", tiek karių, tiek civilių. Visi lenkai buvo aprenkti lauko uniformomis, be laipsnių. Kai kurie dėvėjo civilines kelnes. Nesant pulko gyd. Patui, dr. Danilevičius paguldė pulko ligoninėn 14 sužeistų lenkų karių. Dr. Patas aprėkė dr. Danilevičių, kam jis juos priėmė? Dr. Patas manęs paklausė, ar aš mokąs lenkiškai, kai aš atsakiau, kad moku, tai dr. Patas įsakė man sudaryti tų lenkų sąrašą. Man juos apklausinėjant, jie garsiai atsakinėdavo pavardes ir turimus laipsnius, pvz. "starszy szeregowiec" (grandinis) ar "Potocki — porucznik" (leitenantas). Šis pradėjo skandalyti, kaip lietuviai galėjo jį-karininką patalpinti vienon palaton su kareiviu. Tame pačiame sąraše buvo ir "Stefan Cierpicki — major piechoty" pėstininkų majoras. Dr. Patas, pamatęs sąraše Cierpickio pavardę, sušuko: "Tai man dvigubas priešas, kaip Lietuvos karininko ir vokiečio, nors aš su juo baigiau Varšuvos gimnaziją". Jie šiek tiek pasikalbėjo. Vėliau dr. Patas įsakė visus "išgrūsti" į Raudonojo kryžiaus ligoninę.

Karių ir civilių nuginklavimą vykdė kariai, pasienio policija ir Širvintų, Giedraičių ir Ukmergės šauliai, kurie nebuvo mobilizuoti. Kai kuriose vietose lenkų kariai nenorėjo pasiduoti ir reikalavo praleisti juos su arkliais ir ginklais, bet plk. ltn. Viršilai įspėjus ir pagrasinus kulkosvaidžių

VIETINĖS RINKTINĖS KRETINGOS APSKRITIES KOMENDANTŪRA OSVALDAS ŽADVYDAS

ugnimi, lenkai pasidavė, nors ne per tą patį perėjimo punktą. O kokių gražių sidabrinių revolverių turėjo lenkės moterys! Jos juos laikydavo užkištus už kojines. Visi atimti ginklai buvo konfiskuoti. Medžioklės šautuvai kai kuriems vilniečiams buvo gražinti.

Prieš karo pradžią Ukmergėje buvo suorganizuotas priešlėktuvinės apsaugos komitetas ir pirmosios pagalbos sekcijos vadovu buvo parinktas dr. Labue, kuris to darbo labai kratėsi, bet dabar, kai reikėjo teikti pagalbą atbėgusiems lenkams, jis tą pareigą labai gerai su malonum atliko. Jis save laikė lenku.

Lenkų belaisvius apgyvendino laikinai 1-mo pėst. pulko tuščiose kareivinėse ir pastatė lauko sargybas. Vieną dieną iš vieno kareivinių lango paleido į sargybinį pistoletu šūvį ir lenkai pradėjo sargybinį kolyti. Tuomet praeidamas vienas karininkas sargybiniui pasakė: „Tai ko lauki, pilk į langą!“ Šis taip ir padarė. Keturi lenkai buvo nušauti, o vienam, kuris grąsino kumštimi, nukirto keturis pirštus. Lenkai prašė, kad juos iškilmingai palaidotų su lenkų špaleriais. Bet kadangi Ukmergė buvo aplenkintas miestas ir buvo bijomasi kokių nors išsišokimų, tai komendantas, pasitaręs su miesto burmistru ir apskrities viršininku, nakties metu juos kažkur išvežė ir pakasė be jokių „špalerių“.

Buvo ir linksmesnių dalykų. Levampolio dvare stovėjo vienas atsarginių raitelių eskadronas. Jam vadovavo husarų kapitonas Kirkyla. Vieną kartą kpt. Kirkyla atėjo į Ukmergę ir užėjo į Jacht-klubo svetainę ko nors išgerti. Miesto inžinierius Žurauskas paklausė kpt. Kirkylą: „Ar tai rengiesi žygiuoti į Vilnių?“ Kpt. Kirkyla atsakė: „Ar pačiam labai įdomu?“. Tada inž. Žurauskas atsakė: „Nu, su tokiais vyrais mes Vilniaus neatvaduosime“. Kpt. Kirkyla trenkė jam į veidą ir šis su kėde nuvirto ant grindų apsipylęs kraujais iš nosies ir iš burnos. Kpt. Kirkyla numetė jam nosinę ir pasakė: „Apsišluostyk ir žygiuok į Vilnių“.

Vietinės rinktinės štabas, pradėjęs organizacinį darbą didesniuose provincijos miestuose, šaukė karininkų susirinkimus. Šiauliuose susirinkimas įvyko 1944 m. vasario 10 d., kuriam pirmininkavo gen. Povilas Plechavičius, Rinktinės vadas. Apie Rinktinės steigimo tikslą bei uždavinius pranešimą padarė plk. Oskaras Urbonas, Rinktinės štabo viršininkas. Iš susirinkime dalyvavusių aukštųjų karininkų buvo paskirti apskričių komendantai. Atsižvelgiant į tuometinio gyvenimo sąlygas, jie buvo paskirti iš tų apskričių, kur gyveno. Kretingos apskrities komendantu paskirtas av. plk. Česlovas Januškevičius, gyvenęs savo ūkyje Laukžemėje, 21 km nuo Kretingos.

Prieš bolševikų okupaciją buvo trys etatiniai karininkai: komendantas, raštvedys, Šaulių rinktinės vado padėjėjas ir vienas prikomandiruotas iš 6-to pėst. pulko stažui atlikti. Dabar, vokiečių okupacijos metu, liko tik vienas — Šaulių rinktinės vado padėjėjas kpt. Osvaldas Žadvydas, gyvenęs Palangoje.

Jis, nuvažiuavęs į Kauną tarnybos reikalais, užėjo į Vietinės rinktinės štabą informacijos tikslu. Gen. št. plk. ltn. Aleksandras Andriušaitis, II skyriaus viršininkas, trumpai suteikė žinias apie štabe atliekamus darbus. Patarė sustoti Šiauliuose. Ten yra išvykę gen. P. Plechavičius ir plk. O. Urbonas, kurie plačiau supažindins su rinktinės uždaviniais. Susirinkimas įvyks vasario 10 d., t. y. rytoj.

Kpt. O. Žadvydas nuvyko į susirinkimą pripuolamai, nebuvo gavęs

kvietimo. Jis nemanė stoti į Vietinę rinktinę, nes turėjo tarnybą. Buvo Kretingos apskrities Socialinio aprūpinimo vedėjas. Įstaiga Palangoje, tame pačiame name ir jo butas. Tačiau išėjo kitaip. Gen. P. Plechavičius trumpai ir įsakmiai tarė: „Broliuk, tarnavai komendantūroje, turi patyrimo, esi mums reikalingas. Skiriu į Kretingos komendantūrą raštvedžiu — ūkio vedėju. Važiuok ir organizuok! Nesiaiškind!“ Taip buvo užkrautos naujos pareigos. Grįžus į Palangą Socialinio aprūpinimo vedėjo pareigas perdavė ats. kpt. Mykolui Urniežiui, kuris Palangoje gyveno nuosavoje viloje „Baltasis angelas“.

Steigiamoms komendantūroms išdalino instrukcijas, skelbimus, blankus ir kitą medžiagą. Paskirtieji pareigūnai išvyko į paskyrimo vietas.

KOMENDANTŪROS ORGANIZAVIMAS

Komendantas av. plk. Č. Januškevičius ir raštvedys — ūkio vedėjas kpt. O. Žadvydas, grįžę iš suvažiavimo, vasario 11 d. pradėjo organizuoti komendantūrą Kretingoje.

Kretingos miestas per karą smarkiai nukentėjo nuo gaisro. Sunku buvo gauti tinkamas patalpas komendantūros įstaigai. Laikinais gautas vienas kambarys apskrities viršininko įstaigoje. Tą pačią dieną paskirtas raštvedis iš aps. viršininko įstaigos ir išleistas pirmas įsakymas komendantūrai. Atspausdinus spaustuvėje atsiskaukimas į savanorius ir išsiuntinėtus į valščius.

Sekančią dieną tas viskas buvo aprašyta „Kuntaplyje“ ir įdėta karikatūra, kaip Žurauskas, su guzu ant kaktos ir bonka gėralo kišenėje, joja ant baro kėdės. Po karikatūra buvo

padėtas toks užrašas „Į Vilnių, į Vilnių, kas gali ir kas negali...“ Labiausia pergyveno šį įvykį jo žmona, kuri tuo metu lankė Ukmergės mokytojų seminariją.

Vasario 16 d. buvo sušauktas paskirties gyvenusių atsargos karininkų susirinkimas. Apie įvykusį Šiauliuose suvažiavimą informavo kpt. Žadvydas. Šį susirinkimą lyginant su prieškariniu, karininkų skaičius žymiai sumažėjo. Tai buvo vienerių metų pasekmės bolševikams okupavus Lietuvą. Baigus savanorių registraciją, prasidėjo ėmimo komisijos darbas.

Kovo 2 d. generolas P. Plechavičius inspektavo komendantūrą. Siautė blogas oras. Vėjas ir sniegas dūko be sustojimo. Tačiau nei tolimas, klampus kelias, nei žvarbus oras nesudarė kliūtis Vietinės rinktinės vadui pasiekti tolimą Žemaitijos kampą. Jis, susipažinęs su vykdomais organizaciniais darbais ir jų sunkumais, davė nurodymus tolimesnei veiklai.

Kovo pradžioje komendantūra perkelta į patogesnes, erdvesnes patalpas, pil. Peldės mūrinius namus, prie turgaus aikštės kampo. Reikalingas inventorių paimtas iš buv. Karo invalidų sanatorijos ir pargabentas iš Palangos.

Buvę nepriklausomos Lietuvos laikais komendantūros tarnautojai, per bolševikų okupaciją atleisti iš tarnybos, išsivažinėjo į kitas vietas. Nepavykus juos surasti, teko imti iš savanorių.

SAVANORIŲ ĖMIMAS, PASKIRSTYMAS IR SIUNTIMAS

Valsčiuose savanorių registravimas vyko tvarkingai. Dauguma savanorių buvo atlikę karinę prievolę. Pradėjus gen. Plechavičiui organizuoti Vietinę rinktinę, stebėtinai daug stojo savanorių. Žemaitijoje gen. Plechavičiaus vardas išgarsėjo 1918 m. kovoje su bolševikais. Dabar dar labiau išpopuliarėjo visoje Lietuvoje. Ankstesni vokiečių raginimai stoti į SS legioną liko neįvykdyti, niekas nestojo.

Ėmimo komisija priimtuosius savanorius siuntė į komendantūrą. Vietinės rinktinės štabo nurodymu juos komendantūra siuntinėjo į formuojamas dalis. Daug nesklandumų ir nesusipratimų įvykdavo su vokiečių gelžkeličiais. Kai vokiečiai paskirda-

vo mažiau vagonų, nei buvo reikalaujama, dalis savanorių likdavo neišsiųsti. Išvykstančius savanorius į stotį lydėdavo orkestras, sudarytas iš buvusių šaulių.

Kartą įvyko juokingas nuotykis. Vėlyvą vakarą, tvarkant ešeloną, pritrūko vagonų. Tačiau vienas, skirtas vien tik vokiečiams, buvo pustuštis. Pareikalavus rezervuoto keleivinio vagono, vokiečių geležinkelietis sutiko užleisti tik dalį. Savanoriai skubiai grūdosi, nes traukinys turėjo išeiti už kelių minučių. Vagonai nebuvo apšviesti ir viduje tamsu. Į skirtą kupę bersigrūdami vyrai pastebėjo sėdintį vienintelį keleivį, unifomuotą vokiečių. Pradėjo jį spausti ir šaukti — Spauskim rudį! Įlėjęs vidun kpt. Žadvydas ir apšvietęs jį baterine lempute, pamatė, kas buvo tas "rudis". Jis buvo Kretingos apskrities pareigūnas, kuris rūpinosi atkeltais repatriantais. Juos aprūpindavo ūkio reikmenimis. Jis buvo iš Lietuvos repatrijavęs į Vokietiją 1941 m. Buvęs Lietuvos kariuomenės pulkininkas. Aplinkybių verčiamas repatrijavė. Kpt. Žadvydas pažino jį asmeniškai. Kalbant su juo lietuvių kalba ir vadinant pulkininku, savanorių drąsa dingo. Pasiūlius pereiti į kitą kupę, sutiko.

SENIAUSIAS VIETINĖS RINKTINĖS SAVANORIS

Pirmomis komendantūros kūrimosi dienomis atvyko užsiregistruoti Kretingoje gyvenęs grafas Aleksandras Tiškevičius. Rusų caro kariuomenėje jis tarnavo inžinerijos dalyse poručiku. Buvo atleistas į dimisiją. Jo sūnus Kazimieras buvo tarnavęs Lietuvos kariuomenėje leitenantu husarų pulke. Išėjęs atsargon gyveno Kretingoje. Veikė šaulių organizacijoje. Prasidėjus vokiečių-rusų karui, kovojo partizanų eilėse. Grįžtant iš Skuodo nakčia sunkvežimiu, per klaidą vokiečių kareivis jį nušovė. Grafas registruodamasis pareiškė: —Atvykau Kazimiero vieton, duokit ginklą ir uniformą.

Jis buvo pamaldus. Rytais eidavo į bažnyčią ir užeidavo komendantūron. Bolševikai nusavino jo rūmus. Gyveno daržininkystės raštinėje. Ten gyveno ir vokiečių okupacijos metu. Nemėgo jis nei rudo kaip šuns, nei raudono kaip šėtono. Įstodamas, pareiškė pageidavimą, kad būtų paskirtas į Vietinės rinktinės štabą. Reikalavo ginklo ir uniformos. Ūkio vedėjas paaiškino, kad iš vokiečių dar negauta nei ginklų, nei uniformos. Įkalbėjo, kad viską gaus nuvykus į Vietinės rinktinės štabą. Jis buvo labai artimas ir senas pažįstamas gen. Plechavičiui. Grafas išvyko ir vėl grįžo nusiminęs, nusivylęs, nes negavo uniformos.

Komendantūroje jis liko ryšininku. Kai išvykdavome tarnybos reikalais, nuolat turėjom pavaduotoją. Tiškevičius buvo labai naudingas, kai reikėdavo atlikti tarnybinius reikalus pas vietos vokiečių karo komendantą. Čia grafas išliedavo visą tulžį. Komendantas irgi buvo grafas, kilęs iš Austrijos, tad vienas kitą suprasdvo. Komendantūros reikalus pasisėkdavo išspręsti mūsų naudai.

VIETINĖS RINKTINĖS LIKVIDAVIMAS

Gegužės 12 d. komendantūros du raštininkai sunkvežimiu išvažiavo į V.R. štabą pargabenti komendantūrai skirtą turką. Jiems negrįžtant, kpt. Žadvydas paskambino į V.R. štabą. Iš Kauno telefono centrinės telefonistė atsiliepė ir pranešė, kad iš V.R. štabo niekas neatsiliepia nuo vakar dienos. Be to, paklausė ar Kretingoje ramu. Ji patarė bandyti susijungti su štabo karininkų šeimomis. Iš sujungtų keleto šeimų atsiliepė p. Grudzinskienė. Ji trumpai painformavo, kad visi karininkai, dirbę štabe, negrįžo į namus. Jų štabe nėra. Patarė: — kol esate laisvi, vykite atstogų. Buvo aišku, jog štabe vyko areštai.

Susirišus su Telšių ir Mažeikių komendantūromis, nieko naujo nesužinota. Apie 11 val. buvo gauta telefonograma iš Generalinio tarėjo

gen. Kubiliūno. Pranešė, kad jis pradėjo eiti V.R. vado pareigas. Vykdyti jo įsakymus. Informacijos reikalų kpt. Žadvydas paskambino į Gen. tarėjo įstaigą. Adjutantas kpt. Kviecinškas nesileido į kalbas. Atsakė, kad gausim raštą ir viską sužinosim. Sugrįžo komandiruoti raštininkai. Jie turto neparvežė, bet sužinojom, apie įvykius. Abudu raštininkai prašė neribotų atostogų, nes ilgiau likti tarnyboje pavojinga. Komendantūra turėjo būrį kareivių ir du karininkus. Mieste pradėjo patruliuoti žandarai, atvykę iš Šiaulių. Paklausus vokiečių komandanto, kuriam tikslui žandarai patruliuoja, atsakė, jog yra iš batalionų dezertyravę kariai ir yra gaudomi.

Komendantas nuolat gyveno savo ūkyje, Laukžemėje, 21 km nuo Kretingos. Tartis, ką daryti, telefonu buvo nesaugu, o vykti į jo ūkį, užimtų daug laiko. Kpt. Žadvydas, pasitaręs su būrio karininkais, nutarė skubiai išsiskirstyti. Kareiviams buvo išrašyti liudijimai neribotam laikui, ūkio darbams. Su ginklais po du, lyg patruliai, pasitraukė į laukus. Sudarytas tarpusavis ryšis, kad reikalui esant susirinktų.

KOMENDANTŪRA “ATOSTOGOSE”

Vienas raštininkas paliktas budėti Apskritis viršininko įstaigoj. Sekančią dieną į Vilimiškių dvarą, arti Palangos, ryšininkas paskambino raštvedžiui. Perskaitė gautą telefonogramą iš Šiaulių apygardos komisaro Gewecke. Komisaras įsako komendantui av. plk. Januškevičiui atvykti į Šiaulius, jo įstaigon. Apie gautą įsakymą raštvedys tuoj telefonu pranešė komendantui atvykti į Kretingą svarbiam reikalui. Komendantą sutiko raštvedys prie Tiškevičiaus dvaro. Komendantūros įstaiga buvo užrakinta ir raktai palikti pas namų savininką Peldę. Apie padėtį išaiškinus komendantui, jis įsakė raštvedžiui vykti į Šiaulius, komisaro įstaigon. Raštvedžiui griežtai atsakius, komendantas pats išvyko.

Komendantui grįžus, paaiškėjo,

kad visos Šiaulių apygardos komendantūros perėjo Šiaulių apygardos komisaro žinion. Įsakymus vykdyti tik jo vieno. Komendantūros kariais negresia pvojus. Visi lieka tarnyboje. Plk. Januškevičius padavė raportą, kad paleistų iš pareigų, nes turi asmeniškai tvarkyti ūkio reikalus. Komendanturo pareigas pavedė raštvedžiui ir išvyko į savo ūkį.

Komendantūroje buvo visos apskrities įstojusių savanorių kartoteka. Iš jos vokiečiai galėjo sužinoti apie savanorius. Kartoteką laikyti buvo pavojinga. Raštvedys nutarė ją sunaikinti. Susitarė su lentpjūvės savininku Saliu. Saly turėjo stalių dirbtuvę ir lentų džiovyklą. Kartotekos spintos su visa kartoteka pakrautos į sunkvežimį ir nuvežtos į džiovyklą. Kad kas

neįtartų, buvo sutarta, jog spintos nuvežtos pertvarkyti lentynom. Kai darbininkai išvyko pietų, drauge su Saliu sudeginome kartoteką, ir iš pašalinių niekas nežinojo.

Sekančią dieną raštvedys paskambino Šiaulių apygardos komisaro įstaigon. Pranešė, kad dėl ligos negali eiti komendanturo pareigų. Laikina eiti pareigas pavedė apskrities policijos vadui. Visi kariai laukė tolimesnių nurodymų.

Netrukus gauta telefonograma iš plk. Bironto. Pranešta, kad yra paskirtas komendantu plk. ltn. V. Liecevičius. Jam atvykus kpt. Žadvydas perdavė pareigas ir per ryšininką įsakyta kariais grįžti iš atostogų. Taip Vietinė rinktinė nustojo egzistavusi...

KAIP NUGALĖTI PRIEŠĄ?

Nenugalimą priešą galima nugalėti paties priešo jėgomis.

Leonas Šapoka, Naktis, p. 19. Chicago, 1986

Kun. Leoną Šapoką apie 1947 metus bolševikai suėmė Lietuvoje, 10 metų kankino Sibire. 1957 m. grąžino Lietuvon ir tuoj ėmė šantažuoti, vertė tarnauti enkavedistams (KGB). Jis manė, kad dirbdamas su KGB galės talkinti lietuviškai veiklai. Deja, taip nebuvo, lietuviams pakenkė. Norėdamas atitaisyti savo paklydimus, įsijungė į lietuvių pogrindį, bet sovietai išaiškino:

“1980 m. spalio 10 d. Lietuvos tikintieji ir visi geros valios žmonės apstulbo: žiauriai nužudytas Telšių vyskupijos Luokės ir Upynos parapijų klebonas kun. Leonas Šapoka. Maža pasakyti — nužudytas. Jis nukankintas taip, kaip buvo kankinami pirmieji krikščionys, kaip sužvėrėję eretikai žudė vienuolius, bedieviai — kunigus Meksikoje ir Kinijoje, čekistai — lietuvius Rainių miškelyje... Kiek sazizmo pėdsakų palikta: degintos ramos, kojos ir kitos kūno vietos, sumuš-

tas, subdytas (med. eksperto išvadoje sakoma, kad nebuvo nė vieno sveiko raumens), veidas, akys degintos ugnimi ir actu, sulaužyti rankų, kojų kaulai ir stuburas, pagaliau nusukta galva, t.y. nutraukti visi nervai!” (Naktis, 305 p.)

1940 m. rugpjūčio 14 d. Lietuvos Nepaprastas Pasiuntinys ir Įgaliotas Ministeris Vokietijoje, Kazys Škirpa, buvo priverstas palikti Pasiuntinybės rūmus Berlyne. Prieš išeidamas, jis surašė tokio turinio laišką:

Rusų okupantų žiniai: Jūsų principai slopinti žmonių laisvę, griauti kultūrą ir grobti svetimą turtą. Jau pagrobėte Lietuvą, klastingai paglemžėte jos valstybinę nepriklausomybę, užgrobsite ir šiuos nepriklausomas Lietuvos rūmus. Bet teisingumas yra galingesnis už smurtą. Atsiskaitymo valandos neišvengsite.

“Sukilimas

Lietuvos suverenumui atstatyti”

(Iš *Nidos kalendoriaus*, 1987)

Parinko P. Jotvingis

J. S. ir S. T.

NEMATOMAS BOMBONEŠIS

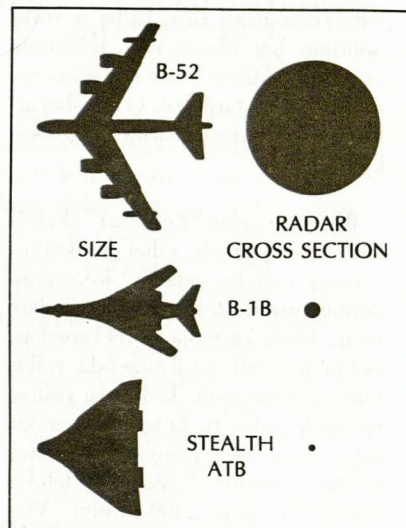
Nežiūrint Amerikos kongreso trukdymų, pagaliau pakaitalas B-52 bombonešiui jau yra realybė. Tai "Stealt" bombonešis, populiariai vadinamas "nematomu", nes prieš radarą beveik nepastebimas. Ir tai yra dėl jo ypatingos formos.

Karo atveju yra nepaprastai svarbu, kad bombonešis būtų nepastebimas prieš jam pasiekiant taikinį.

Šis bombonešis yra vienas iš svarbiausių ginklų prieš atominę ataką, šalia tarpkontinentinių raketų, atominių povandeninių laivų ir strateginės oro komandos bombonešių. Iki šiol tokiu buvo B-52, Antrojo pasaulinio karo bombonešis.

Šio "nematomo" bombonešio istorija yra labai ilga. Pirmą kartą Northrop kompanija pasiūlė Amerikos karo aviacijai naujovišką lėktuvo tipą prieš 40 metų. Tai buvo pavadintas "Skrajojantis sparnas". Šiam lėktuvui ateiti į Amerikos karo aviacijos tarnybą kelia praskynę prezidentas Reaganas.

Šis "nematomas" bombonešis, reikalui esant, galės nepastebėtas radaro

Nematomas bombonešis

pasiiekti prieš teritoriją ir sunaikinti atominės raketos žemėje, dar joms nepakilus į erdvę.

Tarp kitko, B-52 bombonešiai yra išdėstyti po visą pasaulį (Strategic Air Command). Vienas trečdalis šių bombonešių su atominėmis bombomis yra ore dieną ir naktį ir, kilus karui, gali būti nukreipti į prieš teritoriją kiekienu momentu. Karo strategai mano, kad tai yra didžiausias stabdis rusams pradėti karą.

J. S.

Rusų karinis žurnalas "Military Knowledge" pranešė, kad 1987 metais Latvijos kūno kultūros instituto studentai, patikrinus valstybinei komisijai, pasirodė visai nepatenkinamai: tik 50% sugebėjo atlikti nustatytą skaičių "pull-ups", 17% negalėjo užbaigti lygiagrečių pratimų ir 39% negalėjo įvykdyti visos programos. Buvo įsakyta padidinti reikalavimus bėgime, plaukime, čiuožime ir slidinėjime, kad jaunimas labiau užsigrūdintų.

Rusų žurnalas "Literay Herald" skundžiasi dėl didelių sunkumų su naujokais, nekalbančiais rusiškai. Žurnalas aimanuoja, kad tautinis nu-

sistatymas prieš rusų kalbą ir stoka politinio bei ideologinio auklėjimo yra didelė kliūtis šiuos naujokus paruošti karinei tarnybai. O tai labai atsiliepia į sovietinės karinės jėgos kokybę.

Rusų žurnalas "Red Star" skelbia labai įdomų atvejį, giliai išsisknijusį į vieną sovietų sistemą. Korespondentas nurodo tokį pavyzdį. Radaro viena dalelė kaštuoja tik 39 kapeikas, bet jai pakeisti, jei ji sugenda, reikia lėktuvą išnuomoti, kad būtų galima tą dalelę pakeisti. O tą dalelę reikia gauti iš specialios gamyklos, esančios tolimame mieste. Išlaidos tos dalelės pakeitimui siekia 400 rublių. Visa procedūra užtrunka kartais net metus. Ir tai dėl sistemos biurokratizmo. Savaiame suprantama, lėktuvus tą laiką yra nenaudojamas.

"Krasnaja Zvezda" nuostabiai atvirai skelbia sunkų sovietų kareivių ir jų šeimų gyvenimą. Tokių žinių bei komentarų tuo reikalu anksčiau net nebuvo galima įsivaizduoti.

Žurnalas praneša, kad kareivių žmonos Turkestane pasiuntė į Maskvą peticiją, pršydamos paskirti nors vieną vaikų gydytoją šiai bazei, kur yra daugiau kaip tūkstantis mažų vaikų.

Ten pat plk. Borovkovas rašo, kad Rostovo rajone tarnaujantys kareiviai nusiskundžia, jog žiemą jo kareiviai dėl menkos aprangos labai šąla, šeimose nėra telefonų ir, važiuojant į miestą, reikia laukti autobuso valandomis.

Žurnalo vedamajame yra reiškiamas viltis, kad į šiuos nusiskundimus vyriausybė atkreips dėmesį, ir kareivių bei jų šeimų padėtis pagerės.

J. S.

BEKKOS SLĒNIO STEBUKLAS

Kai 1982 metais Izraelio ir Sirijos oro pajėgos susikovė dėl strateginio Bekkos slėnio (Bekka Valley) Libanone (prieš Libanono okupaciją), Izrae-

lio aviacija prasiveržė pro Sirijos raketų apsigynimo tinklą ir sunaikino daugybę Sirijos lėktuvų, neprarasdami nei vieno savo lėktuvo.

Tai skamba tarytum vienas iš stebuklų, aprašytų Biblijoje, bekovojant žydams su vietiniais gyventojais už "Dievo pažadėtą žemę".

Marshall Lee Miller, aprašydamas šias kautynes "Armed Forces Journal International" (1987, birželio mėn.), pateikia įdomių žinių.

Tiesa, jis pastebi, jog Sirijos kariai ir vadai negali lygintis su žydų kariais, tačiau reikia turėti galvoje ir ginklų pranašumą: Sirija ginkluota rusų gamybos ginklais ir rusų taktika.

Kaip pavyzdį jis pamini, kad raketų baterijos buvo įtvirtintose pozicijose, nors yra judomo pobūdžio ir laikomos slėnyje, o ne aukštumose.

Pirmą kautynių dieną Izraelio lėktuvai ir raketos sunaikino 19 raketų baterijų, o per pirmas dvi dienas izraelitai numušė 40 Sirijos lėktuvų, neprarasdami nė vieno savo lėktuvo.

Maskvą pasiekė šios nemalonios žinios kartu su slegiančiu alarmu. Maskva tuoj pat pasiuntė karinę delegaciją ištirti padėtis. Ši delegacija bandė pateisinti tą dramatišką Sirijos pralaimėjimą lakonišku "Surprise attack" terminu. Bet tai tebuvo "politinis" pateisinimas. Amerikietis straipsnio autorius nori atkreipti dėmesį ne tiek į Izraelio karių bei amerikiečių ginklų pranašumą, kiek į rusų keistą analizę — aiškinimą, skirtą savo kariams bei vadams ir "Trečiojo pasaulio" kraštams.

Įdomiausia betgi rusų karinio žurnalo "Aviatsia" plk. Dubrov straipsnis, kur aiškinama šitaip:

1. Izraelis naudojo specialius lėktuvus, kad užtikrinus stebėjimą kautynių erdvėje ir dirigavo Izraelio

pilotus per visą kautynių laiką.

2. Izraelio naikintuvai nebuvo naudojami lydėti Izraelio bombonešiams, kaip kad buvo daroma Antrame pasauliniame kare, bet buvo laisvi dalyvauti kautynėse savarankiškai.

3. Netiesioginio valdymo (bepiločiai) lėktuvai suvaidino nepaprastą vaidmenį, pateikdami žvalgybos informacijas ir lazerio taikinių nurodymus bei klaidinant Sirijos lakūnus, išvargindami Sirijos gynybos štabą.

4. Žemai skrendantys Izraelio bombonešiai sužlugdė Sirijos gynybą savo griauanamomis (cluster) bombomis ir raketomis.

5. Izraelio precizinė taktika, atakuojant iš "apačios" ir tiesiog į frontą ("head-on"), panaudojant amerikietiškas raketas, pasirodė kaip naujas elementas ateities oro kautynėms.

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad plk. Dubrovo analizė yra logiška. Tačiau taip nėra.

Pirmiausia, jis nei vienu žodžiu neužsimena, kad Sirija naudojo rusų ginklus ir centralizuotą rusų gynybos taktiką bei sistemą.

Antra, jis visiškai nemini, kad rusų ginklų kokybė menka.

Trečia, jis visiškai nemini Sirijos, o kalba tik apie Libanono armiją ir ten esančias arabų karines pajėgas.

Toks jo aiškinimas ir nutylėjimas Sirijos gali būti suprantamas, žinant vakarų pasaulio informacijų atvirumą, bet Sovietų Sąjungos piliečiams ir kariams šis dramatiškas Sirijos pralaimėjimas liks paslaptimi, nors jis yra labai žalingas rusų kariuomenės vadams ir visiems kariams, galvojančiams, kad jų ginklai ir taktiniai dėsniai yra be priekaištų.

J. S.

NEUŽMIRŠKITE
pratęsti "KARIO" prenumeratą

*Lengviausias būdas paremti KARĮ —
perkant jo leidinius*

Jau gaunama pati naujausioji knyga.

**LIETUVOS RAITELIŲ II KNYGA
Z. RAULINAITIS**

KELIAS Į SOSTĄ

Knyga 302 psl., iliustruota schemomis ir paveikslais, kietais viršeliais ir su aplanku.

Apsikrikštijęs pats ir savo didikus apkrikštijęs, Mindaugas įvedė krikščionybės pradą Lietuvoje. Jo nueltas kelias į krikštą ir į karaliaus sostą liko nužymėtas eile karų, daugybe žygių ir kautynių.

Kai 1253 m. Mindaugas buvo vainikuojamas Lietuvos karaliumi, lietuviai raiteliai buvo garsūs ir už Lietuvos sienų. Šioje Lietuvių Raitelių knygoje galima sekti jų žygius, kartu ir jų giminaičių, prūsų ir jotvingių, karių kovas Rusioje, Volinijoje, Lenkijoje ir Prūsijoje. Aprašomasis laikotarpis — Mindaugo įsigalėjimas Lietuvoje — apima 1234 - 1253 m. laikotarpį. Jo kelias į sostą atvedė jį ir Lietuvą į krikštą, kurio pakartojimo 600 metų sukaktį švenčiame šiais — 1987 metais.

Šią knygą tuoj pat gausite, pasiuntę \$12.00

K A R Y S
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

**VOKIETIJA SIEKĖ IŠ BALTIJOS
VALSYBIŲ DARYTI
PROTEKTORATUS**

1987 m. balandžio 30 "Drauge" Bronius Nemickas paskelbė Rytų krašto komisariato vienoj byloj rasto slapto dokumento su 1943 m. sausio 6 data ir komisaro Heinrich Lohse inicialais pažymėto vertimą.

Dokumento pradžioje nusi-skundžiama, kad pačios Vokietijos įstaigos iš pradžių negalėjusios pasiekti politinių požiūrių vieningo nusistatymo buv. Pabaltijo valstybių atžvilgiu, bet toliau įrodinėjama, kad reikia tuojau sudaryti planą Pabaltijo trijų kraštų įjungimui į Reichą. Šiuo reikalu nurodoma, jog reikia sudaryti tokias sąlygas, kad patys tautinių grupių vadai turėtų būti paskatinti prašyti, kad jų kraštai būtų priimti į Reicho apsaugos sąjungą, kurioje užsienio politika būtų vedama Reicho ir kuris perimtų tų kraštų gynybą, įvestų tą pačią valiutą ir muitus. Reichas pasi-likėtų teisę tvarkyti ir tų kraštų geležinkelius. Kraštų autonominėms vyriausybėms būtų perleidžiama kraštų administracija, teisėdara ir kultūriniai reikalai. Vadinasi, kraštai būtų įjungti į Reichą ir galėtų būti Reicho valdomais protektoratais.

Pabrėžiama, kad šios tautos neįstengs amžinai priešintis Vokietijos asimiliacijos jėgai. Reikią taip elgtis, kad Pabaltijo valstybės negautų iš Vokietijos priešų daug savarankiškesnių buferinių prieš bolševizmą valstybių statuso. Nurodoma, kad karo pradžioje Pabaltijo valstybių gyventojų protektorato statusas būtų buvęs sutiktas su džiaugsmu.

Dokumente įtaigaujama paskirti Pabaltijo kraštams mažą, bet griežtą vokiečių prežiūros administraciją su keleta visai patikimų vietinių patarėjų.

Toks sprendimas, kaip dokumentas nurodo, sudarytų sąlygas tiesioginei arba per kraštų administracijas pravesti mobilizaciją ar sudaryti kariuomenei tikamų žmonių rezervą. Karinė vadovybė turėtų pasirūpinti,

kad kraštų karinės pajėgos nebūtų panaudotos prieš voliečių interesus, tam tikslui pasirūpinant, kad karinę prievolę atliekantieji būtų išgabenti iš savos srities ir išskirstomi į vokiečių dalinius.

“PESITVARKYMO” ATGARSIAI OKUPOUOTOJE LIETUVOJE

Ne tik Sov. S-gos, bet ir ok. Lietuvos laikraščiuose ir žurnaluose pradėjo rodytis blaivių straipsnių, smerkiančių anksčiau be jokios atodairo vykdytų kultūrinių paminklų griovimą ir naikinimą, nes jie okupantams aiškiai primindavo grynai savą, o ne rusišką, tautinę kultūrą. Rašydamas šia tema “b. kv.” 1987 m. rugpjūčio 25 “Draugo” vedamajame “Blaivūs balsai ir šaukštas deguto” pateikia citatas iš Vilniuje leidžiamos 1987 m. Nr. 6 “Pergalės” žurnalo, kurių ištraukas geresniam vaizdingumui čia pakartojame:

“Pokario metais, kaip žinom, buvo lyg ir nutraukti ryšiai su praeitim, mes bėgom nuo jos, leisdami nebaudžiamai daužyti ir griauti. Niekaip negaliu užmiršti, kaip 1950 m. buvo nuverstos figūros nuo katedros frontono. Visai buvo bandyta paaiškinti: kad išmatavimai ne tie, ir kad pagrindiniame projekte nebuvę tų figūrų... Bet juk M. Šulcas užbaigęs L. Stuokos-Gucevičiaus darbą, irgi nepėsčias buvo, išmanė savo darbą. Jeigu taip žiūrėsime, tai rasime daugiau neatitinkamų Stuokos projektui: viduje chorai turėjo būti ne ant 16, o ant 12 kolonų, bareljefas portiko viduje taip pat ne pagal Stuokos projektą atliktas. Tai ką — nugriauti? Tos figūros ant frontono stovėjo beveik 150 metų. Kas būtų likę iš Romos ar Paryžiaus, jeigu kiekvieną kartą būtų ideologiškai valiusi šių miestų paminklus? Arba vėl: Pilies tiltas per Vilnią statytas 1892 m. Septintojo dešimtmečio pradžioje jis buvo rekonstruojamas, ir ta proga kažkieno nurodymu buvo išluptos iš turėklų metalinės detalės su vytimis. Sakytum vaikiškas požiūris, galima nu-

sišypsoti, rimtai diskutuoti neišeina. Pastatė tą tiltą ne buržuazinė Lietuva ir ne ponų Lenkija, o carinė Rusija. Tiems, kurie taip stengėsi, ‘ideologiškai apvalyti’, galiu tik priminti, kad caro administracija buvo oficialiai patvirtinusi vytytį Vilniaus miesto herbu. Todėl ji ir atsirado tilto turėkluose. Esu tikras, daugelis vilniečių jos ligi tol net nepastebėjo, tačiau pamatė išlupimą ir pasijuto užgauti”.

“Taigi išaugo žmonių karta, kuri matė, kaip buvo griauinama pokario metais, kaip mes patys apleidom vieną vertingą objektą — išdaužyti vitražai, išgrobstyta meninis bažnyčių inventorių, apleisti pastatai. Dabar įdedame šimtus tūkstančių juos restauruodami. Tačiau kaip restauruoti žmonių sąmonę...? Lygiai taip pat pas mus elgiamasi su senais vietovardžiais, su gatvių pavadinimais. Iš tikrųjų keista ir nesuprantama, kad Vilniuje nėra S. Nėries, Maiironio gatvių, o yra, pavyzdžiui, M. Gorkio gatvė. Dažname respublikos miestelyje rasime M. Gorkio gatvę... O juk istorinius pavadinimus būtina įstatymiškai saugoti... Mes įpareigojami siekti, kad būtų išsaugota, kas likę, o ten, kur padaryta klaida, atitaisyti”.

Reikia tik džiaugtis, kad pagaliau ir atsakingas pareigas einą lietuviai išdrįso daiktus pavadinti tikrais vardais.

DR. JONO ŠLIŪPO GYVYBĖ BUVO IŠGELBĖTA

1987 m. spalio 13 “Drauge” Stefa Bražinskaitė - Butkienė vaizdžiai pasakoja, kaip jai teko pasidaryti dr. Jono Šliūpo gyvybės gelbėtoja.

Vokiečiams 1941 m. birželio 27 užėmus Palangą, įvykio pasakotoja turėjusi 14-15 m. gerai mokėjusi vokiečių k., nes, prieš Klaipėdą atplėšiant nuo Lietuvos, su tėvais gyvenusi Klaipėdoje ir lankiusi vokiečių mergaičių gimnaziją. Palangos atobusų stotyje susirinkusiems žmonėms kalbėjęs dr. Šliūpas ir raginęs juos

Dr. Jonas Šliūpas su dr. Jonu Basanavičium (deš.), abu aušrininkai, susitikę Palangoje 1924 m.

Nuotr. iš Liet. enciklopedijos

“nesilaikyti tokios tvarkos, kaip barbarai”. Vokiečiai, išgirdę “barbaro” žodį, Šliūpą areštavo ir klausinėjo žmonių, kas moka vokiškai. Nors ir buvo daugiau vokiškai mokančių, bet niekas nedrįso prisipažinti. Mergaitė, atsiminusi, kad mokykloje girdėjusi, jog Šliūpas dirbęs Lietuvai, prisipažino vokiečiui mokanti vokiškai. Tada vokiečiai dr. Šliūpą ir mergaitę įsodino į automobilį ir nuvežė į prie Palangos esančią Nimerzatę. Čia gestapininkai pasakė, kad Šliūpo ir jos gyvybė esančios jų rankose ir liepė pasakyti teisybę, ką Šliūpas yra kalbėjęs susirinkusiems žmonėms. Mergaitė pasakė vokiečiams, kad dr. Šliūpas dėkojo vokiečiams, kad jie mus išgelbėjo ir sakė, kad neturėkim tokios tvarkos, kaip barbarai. Daugiau jis nieko nepasakė. Tada gestapininkas patikėjo ir pasiėmė nuo stalo savo revolverį. Juos abu vėl atvežė į Palangą. Mergaitė labai džiaugėsi išgelbėjusi tą didelį lietuvį, nors ir be dievį, nuo mirties.

KARO NUSIKALTĖLIŲ PAIEŠKOS

Amerikos žydų pastangomis vyriausybės įkurta įstaiga nacių karo nusikaltėliams ieškoti — Office of Special Investigation (OSI) — siaučia tik

JAV. Ji čia atsirado staiga, be jokių kongreso apklausinėjimų, nes reikia tikėtis, kad, viešai šį klausimą iškėlus, būtų buvę susilaukta įvairių pasisakymų ir net kritikos. Dar gi įstatymo papildymas buvo prastumas be jokių diskusijų. Nors ir kitose valstybėse

žydų įtaka yra stipri, tačiau, viešai tą reikalą svarstant, buvo prieita ir kiek kitokių, ne taip vienašališkų išvadų, kaip JAV.

Šiuo reikalu vedamuoju pasisakydami 1985 m rugsėjo 29 "Tėviškės žiburiai" nurodo, kad Antrajam pa-

COALITION FOR CONSTITUTIONAL JUSTICE AND SECURITY

National Headquarters
25108 Marguerite Pkwy., Suite B-245
Mission Viejo, CA 92692

Washington Bureau
P.O. Box 11134
Arlington, VA 22210

(714) 859-0340 • (703) 243-1261

1987 Rugsėjo 15, 1987

Į VISUS LIETUVIUS:

Iki šiol OSI ir Sovietų Sąjungą išdeportavo du išpilietintus amerikiečius. Fedorenko ten sušaudytas, o Linno tikrąją mirties priežastį žino tik KGB. Tam pačiam likimui artimoje ateityje OSI yra paskyrusi dar 20 vad. "karo nusikaltėlių".

Deportavimas Sovietų Sąjungon kriminaliniais nusikaltimais apkaltinto žmogaus be Amerikos kriminalinio teismo sprendimo yra valdžios smurtas prieš individą. Deportavimas baltiečio yra dažnai kartojamo okupacijos nepripažinimo principo pažeidimas. Nė viena kita civilizuota, demokratinė valstybė šitaip karo nusikaltimais apkaltintųjų problemos nesprensdžia. Jungtinės Amerikos Valstybės sudaro išimtį.

Kokios jėgos slepiasi už šio valdžios vardu vykdomo smurto, gali pailustruoti OSI Vice-direktoriaus Michael Wolf iš sovietų ambasados Washingtone aukšto rango diplomato Vadim Kuznetsov bendras pareiškimas, kad Karl Linno deportacija mirčiai buvusi OSI ir Sovietų Sąjungos bendradarbiavimo "apvainikavimas".

Bet Sheru-Wolfu-Kuznetsovų pergalė dėl Karl Linno susirėmimo nebuvo lengva. Jei nebūtų priešintis, tai ne dešimtys, bet šimtai apkaltintųjų jau būtų buvę išsiusti mirčiai ir Sovietų Sąjungą. Dabar OSI išmetė daug milijonų mokesčių mokėtojų pinigų, kol pasisėkė išdeportuoti du asmenis, kurių kaltė neįrodyta kriminaliniuose teismuose. Gražios sumos nuėjo ir OSI advokatų kišenės.

Visuomene klaidina tie žodiniai veikėjai, kurie skelbia, kad mūsų pasipriešinimas OSI savivalei iki šiol buvęs nevaisingas. Iš tikro, sunkiose sąlygose pasiekta daug. Koalicijos pastangomis OSI vykdomą neteisę viešumon kelia žymūs Amerikos žurnalistai, atvirą žodį jau sako JAV Kongreso nariai, viešąją opinią veikia Koalicijos veikėjų diskusijos su opozicija spaudoje, radijo ir televizijos programose. Šiuo reikalu pasiekta Teisingumo departamento patį viršūnę ir gautas osininkų grupei nepavalduis Teisingumo departamento ryšininkas.

Šiuo metu Koalicija koncentruojasi į du svarbius projektus:

UŽVESTI KOLEKTYVINĘ BYLĄ PRIEŠ OSI IR JOS VADOVUS IR PRADEŲMA AKCIJA JAV KONGRESE PRAVESTI ĮSTATYMA, KAD APKALTINTŲJŲ KARO NUSIKALTIMAIŠ BYLOS BŪTŲ SPRENDŽIAMOS AMERIKOS TEISMUOSE pagal kriminalinių bylų procesus su prisiekusiais teisėjais/jury trial, valdžios apmokamais advokatais-gynėjais ir Amerikos teismuose apklausinėjimais liudininkais.

Prieš OSI byla ir įstatymo projektą paruošė patyrę ekspertai. Jų reikia ir projektams įvykdyti. Ekspertams ir teisiniams procesams reikia stambių lėšų. Centais kovos prieš valdžios finansuojamą ir Sovietų Sąjungos bei "special interest groups" remiamą jėgą nelaimėsime.

DIDESNĖS SUMOS REIKIA ŠIANDIEN. PRAŠOME AUKŲ KIEK GALINT DIDESNIŲ SIŪSKITE ŠIANDIEN. CCJS YRA: EDUCATIONAL, NON-PROFIT, TAX EXEMPT ORGANIZACIJA IR GALI DARYTI "LOBBYING".

Antanas B. Mažeika

Antanas B. Mažeika, CCJS Pirmininkas

HELP THE STRUGGLE FOR FREE ESTONIA, LATVIA, LITHUANIA

**Your
Financial
Support
Is Needed
To Continue
The Fight
For
Baltic
Freedom**
Send
Your
Contribution
Today!

SUBSCRIPTION & MEMBERSHIP FORM

I refuse to stand idly by and just watch the struggle for free and independent Estonia, Latvia and Lithuania from the side-lines. I want to join the fight. That's why I am supporting the Baltic American Freedom League.

Here is my contribution for:

- \$25 A year's subscription to the *Baltic Bulletin*
 \$50 Contribution, plus a subscription to the *Baltic Bulletin*
 \$100 A voting membership, plus a *Baltic Bulletin* subscription
 \$250 \$500 \$1000 I feel so strongly about the Baltic cause, here is an increased contribution to help keep America informed.

NAME _____

ADDRESS _____

CITY, STATE, ZIP _____

Please indicate ethnic background (optional)

- Estonian
 Latvian
 Lithuanian
 Other _____

- I would like to participate in BAFL activities and projects.
 I would like to organize a local BAFL chapter.
 Please send a complimentary copy of the *Baltic Bulletin* to:

NAME _____

ADDRESS _____

CITY, STATE, ZIP _____

Send checks to: **BALTIC AMERICAN FREEDOM LEAGUE**
 P.O. Box 29657 Los Angeles, CA 90029

saulio karui pasibaigus, vieni tapo kaltintojais, o kiti — kaltininkais. Karą pralaimėjusiem teko atsisėsti į Nuernbergo teismo kaltinamųjų suolą. Didžiausias jų nusikaltimas buvo karo pradėjimas. Atrodo, kad nusikaltėlių problema tuo ir baigta, bet po 40 metų vėl prasidėjusios karo nusikaltėlių paieškos, o, nebesant didžiųjų nusikaltėlių, pradėta kibti prie smulkiųjų. Šią akciją pradėjo ne žymią šio karo naštą nešę sąjungininkai — amerikiečiai, britai ir prancūzai, bet sovietai ir žydai.

Žydų tautai buvo padaryta nepaprastai didelė žaizda, dėl to ji susilaukia viso pasaulio užuojautos. Tad neuostabu, kad jie ir nusikaltėlių ieško, nes tai natūralus dalykas, bet tas jų ieškojimas pasiekė kerštingumo laipsnį. Lietuvių tauta, patyrusi didelio masto savo tautos naikinimą, turėtų taip pat karo nusikaltėlių ieškoti, tačiau tie nusikaltėliai yra karą laimėjusių pusėje, t.y. Sovietų Sąjungoje, kuri ne tik dedasi nekalta, bet kaltina lietuvius karo nusikaltimais. Mažai kas kreipia dėmesio, kad sovietuose nusikaltimo įrodymai yra labai lengvai sudaromi. Neveltui yra plačiai paplitęs posakis: duokite nusikaltėlį, o nusikaltimą mes visad surasime.

PAMIRŠTI LIETUVIŠKI TRAKĖNAI

“Kario” nr. 8, 1987 m. atspausdintas V. Senūtos straipsnis apie *Lietuvos arklius*, nors minimi ir kituose kraštuose buvę arkliai. Pasisgendu pilnesnių žinių apie *Lietuviškus trakėnus*, o rašo, kad jais jodami lietuviai karininkai tarpautinėse varžybose laimėdavo aukso medalius.

Nors nedaug, bet apie lietuviškus trakėnus, su dviem nuotraukom, yra A. Gustaičio knygoje *Tikroji Lietuva*, p. 155, ir toliau rašant apie lietuvių kariuomenę Prūsijoje.

Skaitytojas

JUNGTINĖS TAUTOS

Juntinės Tautos (United Nations) ir anksčiau, nuo 1918 iki 1946 metų, veikusi Tautų Sąjunga (League of Nations) abi yra tarptautinio, tiksliau: tarpvalstybinio — pobūdžio organizacijos, siekiančios universalumo, atseit jungti viso pasaulio valstybes. Abiejų steigėjai turėjo joms didelių, gražių vilčių, tikėjosi, kad jos pasitar-naus viso pasaulio gerbūviui ir taikai, spręst tarptautinius konfliktus ir, svarbiausia, išvengs karų.

Gyvenimo realybėje tačiau pasirodė, jog tos viltys buvo perdėtos, kad abi organizacijos į jas sudėtų vilčių nepateisino, ir jų veiklos rezultatai buvo ir yra menki, toli gražu nepatenkinantys.

Tautų Sąjunga atsirado štai kaip: 1919 metais, pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui, nugalėtojai, būtent Juntinės Amerikos Valstybės, Didžioji Britanija, Italija ir Japonija susirinko Paryžiaus priemiestyje, Versalyje, surašyti taikos sutarties su nugalėtąja Vokietija. Ta proga J.A.V prezidento Wilsono iniciatyva, buvo sukurta Tautų Sąjunga, ir jos paktas net buvo įrašytas į Versalio taikos sutartį pirmąja dalimi. Tą sąjungą sudarė 32 valstybės, kariavusios prieš Vokietiją, ir šalia jų dar visa eilė kitų. Tautų Sąjunga pradėjo veikti 1920 metais Ženevos mieste, Šveicarijoje.

Jos pagrindinis tikslas turėjo būti taikos išlaikymas. Buvo sakoma, kad jos tikslas esąs sutvarkyti pasaulį taip, kad Pirmasis pasaulinis karas būtų buvęs “karas užbaigti visus karus”.

Nors sąjungos steigėjų tikslas buvo suteikti jai universalinį pobūdį, kad ji apimtų viso pasaulio valstybes, deja jų pastangos nepavyko. Visų pirma pačių Amerikos Jungtinių Valstybių senatas sutarties neratifikavo, kas reiškia, kad J.A.V. į Tautų Sąjungą neįstojo, nors ir jų pačių prezidentas Wilsonas buvo jos iniciatorius. Be to, kitos valstybės vėlavo įstoti. Vokietija įstojo į ją tik 1924 metais, Sovietų Sąjunga tik 1934. Blogiausia — kai kurios valstybės iš jos išstojo. Vokietija ir Japonija išstojo 1935 metais, Italija 1937 m. Iš viso per 1920-1942 m. laikotarpį iš Tautų Sąjungos išstojo 17 valstybių. Tautų Sąjungos veikla, deja, buvo nepatenkinanti, nes ji net išylančių karų išvengti nepajėgė. Pavyzžiui, kai Italija 1935 metais užpuolė Abesiniją, Tautų Sąjunga bandė tą karą sustabdyti, pritaikė Italijai sankcijas, bet karo vis dėlto nesustabdė. Taipogi, kai Sovietų Sąjunga 1940 metais užpuolė Suomiją, Tautų Sąjunga nutarė išmesti Sovietų Sąjungą iš narių tarpo, bet ir tai į tą karą neturėjo įtakos. Svarbiausias, tur būt, Tautų Sąjungos veiklos minusas buvo tai, kad ji nepajėgė išvengti ir sustabdyti Antrojo pasaulinio karo.

Lietuvos respublika buvo priimta į Tautų Sąjungą 1921 metais ir joje keletą kartų kėlė Klaipėdos ir Vilniaus bylas, bet reikiamo užtarimo negavo. 1946 metais, jau pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, Tautų Sąjunga susilikvidavo.

Tautų Sąjungos vietoje buvo įsteigtos Jungtinės Tautos (United Nations). Jungtinių Tautų steigėjais buvo 50 valstybių, dalyvavusių Antrajame pasauliniame kare aliantų pusėje. Vėliau prisidėjo daugiau valstybių. Kai Vakarų Europos kolonijalinės valstybės, ypač Didžioji Britanija ir Prancūzija, savo kolonijoms Afrikoje ir Azijoje suteikė nepriklausomybę, visos tos naujosios valstybės įstojo į Jungtines Tautas.

Dabar Jungtinėse Tautose yra 159 valstybės, atseit, su mažomis išimtimis (pvz. Šveicarija) viso pasaulio valstybės. Išimtį sudaro didžioji Rytų koloninė imperija — Sovietų Sąjunga, kurioje rusai valdo net daugiau negu šimtą atskirų tautų, jų tarpe ir lietuvių tautą. Tiesa, į Jungtines Tautas buvo priimtos Ukrainos ir Gudijos sovietinės respublikos, bet tai buvo padaryta tik tam, kad Sovietų Sąjunga turėtų tris balsus. Įdomu, kad Stalinas norėjo kad ir LTSR (okupuotoji Lietuva) būtų priimta į Jungtines Tautas, bet Vakarų sąjungininkai tam nepritarė, nes tai būtų reiškę sovietinės Pabaltijo valstybių — Estijos, Latvijos ir Lietuvos — okupacijos pripažinimą.

Sovietinės respublikos ir kiti sovietų satelitai savo atskiros nuomonės visai neturi, o tik akiai seka Maskvos įsakymus.

Jungtinės Tautos — plačiai išsišakojusią organizaciją. Pagrindinis veiksnys yra visuotinis susirinkimas (General Assembly), kuriame kiekvienas narys — valstybė turi po vieną balsą, ir tie visi balsai laikomi lygiais. Tai yra, žinoma, visai gražus demokratinis principas, bet gyvenimo praktikoje veda prie gan keistų rezultatų, net absurdo, būtent: ir Jungtinės Amerikos Valstijos, galingiausia valstybė visame pasaulyje, ir maža pusės milijono laukinių gyventojų sala Pacifiko vandenyne turi po vieną balsą, kurie bent oficialiai skaitomi lygiais. Tokia padėtis sukelia nemažai problemų ir sunkumų. Anglas rašytojas George Orwell tiksliai išreiškė: "Visi gyvuliai yra lygūs, bet kai kurie gyvuliai yra

labiau lygūs negu kiti". Panašiai būtų galima išsireikšti ir apie Jungtines Tautas. Jos steigėjai, numatydami tokią problemą, įsteigė ir kitą Jungtinių Tautų instituciją, būtent Saugumo Tarybą (Security Council), kurioje yra penki nuolatiniai ir 6 nenuolatiniai nariai. Tie penki nuolatiniai nariai yra stambiausios pasaulio galybės: Jungtinės Amerikos Valstijos, Didžioji Britanija, Prancūzija, Sovietų Sąjunga ir Raudonoji Kinija. Ši Saugumo Taryba veikia nuolat, visą laiką. Saugumo Tarybos sprendimai remiasi vienbalsiškumo principu, tai reiškia, kad kiekviena S.T. narystė turi "veto" teisę. Praktiškai ją neretai naudojasi, kai mato reikalą. Jungtinių Tautų veiklos pradžioje, kai Sovietų Sąjunga buvo mažumoje, ji dažnai pasinaudodavo ta veto teise. Dabar, kai laisvieji Vakarai atsідūrė mažumoje, Jungtinės Amerikos Valstijos yra priverstos kartais pasinaudoti veto teise.

Vyriausias Jungtinių Tautų administracijos pareigūnas yra generalinis sekretorius, kuris prižiūri ir tvarko tūkstančius J.T. tarnautojų.

Pradžioje Jungtinės Amerikos Valstijos ir laisvosios Vakarų valstybės dominavo Jungtinėse Tautose, bet vėliau Sovietų Sąjunga sugebėjo pritraukti daugybę mažųjų Afrikos ir Azijos valstybių į savo pusę, todėl dabar laisvieji Vakarai, norėdami apsaugoti nuo nenaudingų ir net kenksmingų veiksmų, turi naudotis veto teise.

Jungtinių Tautų organizacija yra didelė ir turtinga, bet ji serga kai kuriomis problemomis. Viena iš jų kyla iš finansinės situacijos.

Jungtinės Tautos savo nemenkas pajamas gauna šitokiu būdu: J.A.V. duoda didžiausią dalį, būtent 26 nuošimčius visų Jungtinių Tautų pajamų. Keturiolika laisvųjų Vakarų valstybių duoda iš viso 47 nuošimčius; Japonija duoda 19 nuošimčių, o Sovietų Sąjunga tik 4. Tai reiškia, kad visos kitos 142 valstybės duoda tik 13 nuošimčių. Tokiu būdu gaunasi tiesiog kurioziška padėtis, kad du trečdaliai visų 159 valstybių, atseit

daugiau negu šimtas, duoda tik du nuošimčius visų organizacijos pajamų. To šimto valstybių — 50 jų Afrikoje — atstovai gali balsuoti už kokius tik nori sumanymus, nesirūpindami dėl mokesčio. Jeigu viena iš jų kelia nors ir visai neprotingą sumanymą ar projektą, kitos nebalsuos prieš, nes kita proga jos norės praveisti savo kurį nors projektėlį. Štai kodėl Jungtinių Tautų narių dauguma nuolat balsuoja už daugiau konferencijų, daugiau departamentų, daugiau dokumentų, iš kurių tki maža naudos.

Pavyzdys: Visuotinio susirinkimo (General Assembly) tik viena metinė sesija pagamino neįtikėtiną kiekį dokumentų, net 230 milijonų puslapių. Rezultatas: per daug posėdžių, per daug ilgų, nuobodžių kalbų, tūkstančiai plaučių, žodinių rezoliucijų, kalnai dokumentų, kurių didžioji dauguma netrukus sunaikinama, be naudos bet kam. Gal teisūs tie mūsų žinovai, kurie sako, kad mums nėra verta eiti į Jungtines Tautas su skundais dėl Lietuvos okupacijos.

Jungtinių Tautų finansiniai rezervai beveik išsekę, nes maždaug 60 narių visai nėra susimokėję nario mokesčio, ir daugelis, jų tarpe Sovietų Sąjunga, paprastai atsisako mokėti. J.A.V. moka savo mokesį, kas 1986 metais sudarė nevisai menką sumą — 208 milijonus dolerių. Tokia padėtis daug kam Amerikoje atsibodo, ir todėl kyla balsų, reikalaujančių pakeitimų.

Pavyzdžiui, yra pasiūlymas įvesti vadinamąjį "weighty voting" kas reikštų kad valstybės nario balsų skaičius priklausytų nuo mokamo mokesčio didumo — pavyzdžiui, vienas milijonas mokesčio — vienas balsas.

Amerikoje vis dažniau pasigirsta balsų, reikalaujančių kad J.A.V. išstotų iš Jungtinių Tautų ir net visa Jungtinių Tautų organizacija būtų paprašyta iš Amerikos išsikelti, nes iš jos daugiau bėdos negu naudos. Tvirtinama, kad išsikalbėjimui savo narių tarpe yra regionalinės organizacijos — Europoje yra Bendroji Rinka (Common Market), Amerikoje yra

KARININKŲ METRAŠTIS 1939 m.

(Tęsa iš "Kario" Nr. 9)

- Kascenskasis Juozas, j. ltn. (1911.X.24)
 Kasperavičius Bronius ltn. (1911.XI.7)
 Kasperavičius Juozas ltn. (1912.VIII.17)
 Katelė Jonas, ltn. (1913.II.9)
 Katelė Vytautas-Vladas-Antanas mjr. (1894.V.8)
 Katilius Juozas, j. ltn. (1915.VI.20)
 Katilius Petras, kpt. (1901.X.7)
 Katinas Leonas, ltn. (1907.IX.6)
 Katinskas Juozas, plk. ltn. (1893.V.1)
 Kathe Aleksandras, plk. (1895.III.28)
 Kaufmanas Gustavas, ltn. (1912.V.25)
 Kaukas Kazys, kpt. (1905.III.1)
 Kaunas Leonas-Kęstutis, ltn. (1911.II.26)
 Kaunas Pranas, plk. ltn. (1891.VII.12)
 Kauneckas Bronius, kpt. (1909.XI.2)
 Kaupas Bronius, kpt. (1910.II.13)
 Kaupelis Romualdas, kpt. (1905.II.28)
 Kaušakys Povilas, j. ltn. (1915.IX.28)
 Kaušpėdas Anicetas, j. ltn. (1911.I.6)
 Kavaliauskas Juozas, j. ltn. (1915.XII.11)
 Kavaliauskas Petras, kpt. (1905.II.16)
 Kazakaitis Henrikas, kpt. (1909.VI.1)
 Kazakevičius Aleksandras, kpt. (1903.IV.12)
 Kazakevičius Aleksandras, j. ltn. (1913.III.24)
 Kazakevičius Juozas, kpt. (1905.III.6)
 Kazakevičius Juozas, ltn. (1912.II.8)
 Kazanas Afanasijus, kpt. (1898.I.23)
 Kazanskis Edvardas, mjr. (1900.VI.30)
 Kazėnas Juozas Kęstutis, j. ltn. (1915.V.30)
 Kazilevičius Antanas, plk. ltn. (1887.VI.19)
 Kazilionis Pranas, kpt. (1907.I.23)
 Kazitėnas-Kaziutis Jonas, plk. ltn. (1893.I.25)
 Kazlauskas Alfonsas, kpt. (1904.IV.13)
 Kazlauskas Antanas, ltn. (1910.I.23)
 Kazlauskas Bronius, ltn. (1907.II.1)
 Kazlauskas Stasys, ltn. (1914.VIII.20)
 Kazlauskas Viktoras, plk. ltn. (1888.X.19)
 Kazokaitis Jonas, kpt. (1906.XI.9)
 Keliotis Pranas, mjr. (1901.XI.14)
 Kemeklis Aleksandras, ltn. (1914.X.2)
 Kemeža Jonas, ltn. (1912.VIII.27)
 Kemežis Antanas, kpt. (1896.II.6)
 Kemžūra Zenonas, ltn. (1909.II.22)
 Kenigštedteris Jurgis kpt. (1897.IV.15)
 Konstavičius Leonas, plk. ltn. (1895.XI.3)
 Kerbelis Andrius, plk. ltn. (1893.XII.10)
 Keturakis Bronius, kpt. (1908.IX.26)
 Keželis Kostas, mjr. (1901.VI.16)
 Kiaulėnas Bronius, ltn. (1914.VII.20)
 Kiaulėnas Romualdas, kpt. (1905.XI.20)
 Kiesylis Juozas, kpt. (1891.IX.30)
 Kilius Juozapas, ltn. (1909.XII.14)
 Kimštas Jonas, j. ltn. (1911.I.9)
 Kirkila Antanas, kpt. (1897.X.2)
 Kirkila Bronius, kpt. (1902.VI.15)
 Kirlys Petras, plk. ltn. (1891.VII.9)
 Kiršinas Vincas, plk. (1896.IV.5)
 Kisielis Antanas, mjr. (1894.II.21)
 Kitkauskas Petras, ltn. (1906.III.18)
 Kiveris Juozas, ltn. (1905.XII.30)
 Kizis Antanas, j. ltn. (1912.VI.30)
 Kizlauskas Domininkas, plk. ltn. (1894.I.27)
 Klemka Adolfas, ltn. (1907.VI.16)
 Klimavičius Antanas, kpt. (1904.VIII.30)
 Klimavičius Marijonas, ltn. (1912.XII.1)
 Klimavičius Viktoras, ltn. (1906.II.4)
 Klinavičius Vincas, ltn. (1909.IX.14)
 Klivečka Jonas, kpt. (1907.I.14)
 Kneita Antanas, j. ltn. (1913.IX.7)
 Kompanas Vladas, kpt. (1898.II.10)
 Kondratas Jonas, mjr. (1898.II.4)
 Kondrotas Jonas, kpt. (1904.II.8)
 Kondrotas Kazys, j. ltn. (1910.I.7)
 Kondrotas Kostas, j. ltn. (1912.III.12)

“Organization of American States”, o Afrikoje yra “Organization of African Unity”.

Iš kitos pusės yra Jungtinių Tautų užtarėjų, kurie tvirtina, kad pasaulyje yra labai reikalinga viena nustatyta vieta, kur visų — ir mažų ir ypač di-

delių valstybių atstovai gali sueiti ir konfidencialiai išsikalbėti bei pasitarti jiems rūpimais klausimais ir problemomis. Kartais jiems net pavyksta surasti sprendimų, kurie gali išventi karo pavojaus. Kad tai ne visados pavyksta, rodo Irako-Irano karas, kuris

jau tęsiasi septynerius metus, bet kuriam dar vis galo nesimato.

Tais ir kitais svarbiais, bet komplikuotais klausimais diskutijos tebevyksta. Kaip jos išsispres, parodys ateitis.

Kontrimas Ignas, kpt. (1899.VII.15)
Kontromavičius Leonardas, kpt. (1903.XI.23)
Korla Jonas, plk. ltn. (1900.IX.26)
Kostkevičius Aleksandras, j. ltn. (1912.V.1)
Koškulis Vilius, kpt. (1892.X.20)
Kavalskis Mykolas, j. ltn. (1914.VII.9)
Kovas Jurgis, kpt. (1903.IV.17)
Kozlovas Vladas, mjr. (1896.VI.16)
Krasauskas Kazys, kpt. (1896.III.4)
Krasnickas Antanas, kpt. (1910.VIII.20)
Krasnickas Stasys, ltn. (1915.IV.23)
Krašinskas Augustas, mjr. (1897.VII.15)
Kraujelis Alfonsas, j. ltn. (1914.IV.16)
Krakauskas Juozas, j. ltn. (1914.VII.25)
Kraunaitis Izidorius, plk. (1899.IX.25)
Kreivys Liudas, kpt. (1898.IX.10)
Kriaučiūnas Jonas, ltn. (1911.XII.24)
Kriaučiūnas Jonas, j. ltn. (1912.X.6)
Kriaučiūnas Stasys, kpt. (1905.V.4)
Krygeris Eduardas, ltn. (1909.X.11)
Krikščikas Stasys, ltn. (1907.V.28)
Krikščiūnas Antanas, plk. (1891.VI.6)
Krikštaponis Juozas, ltn. (1912.II.12)
Kriščiūnas Antanas, ltn. (1905.IV.23)
Kriščiūnas Jonas, plk. ltn. (1894.X.29)
Kriščiūnas Mečys, j. ltn. (1911.III.1)
Krištapavičius Povilas, mjr. (1898.VII.11)
Krištaponis Eduardas, kpt. (1906.XI.18)
Krištaponis Zigmas, j. ltn. (1914.VIII.4)
Kronkaitis Vaelovas, j. ltn. (1912.IX.28)
Kručas Matas, j. ltn. (1908.IX.13)
Krukauskas Stasys, mjr. (1890.IV.20)
Krukis Martynas-Albertas, j. ltn. (1913.XII.21)
Kruvelis Stasys, plk. ltn. (1901.XII.1)
Krūvelis Juozas, j. ltn. (1911.V.20)
Kubilius Vincas, ltn. (1906.VIII.24)
Kubiliūnas Juozas, ltn. (1909.XII.2)
Kučinskas Balys, kpt. (1901.VIII.26)
Kučinskas Juozas, j. ltn. (1912.IX.3)
Kučinskas Petras, j. ltn. (1909.VI.21)
Kudarauskas Juozas, kpt. (1893.XI.26)
Kudžma Adomas, kpt. (1886.IX.1)
Kudžma Vytautas, ltn. (1912.I.28)
Kuginis Petras, kpt. (1897.X.13)
Kugrenas Marijonas, ltn. (1912.VII.29)
Kuizinas Vytautas, jūrų ltn. (1908.X.28)
Kukta Jonas, ltn. (1908.VI.12)
Kukta Tomas, mjr. (1900.XII.27)
Kukučionis Vladas, j. ltn. (1907.IX.13)
Kulbis Jokūbas, kpt. (1893.III.27)
Kulikauskas Jonas, mjr. (1895.X.29)
Kulikauskas Juozas, kpt. (1901.III.18)
Kuncaitis Justinas, mjr. (1900.I.5)
Kuncaitis Justinas, j. ltn. (1910.XI.17)

Kundrotas Viktoras, mjr. (1901.XII.21)
Kuodys Pranas, kpt. (1902.I.21)
Kuodys Vladas, ltn. (1905.IV.22)
Kupstas Jonas, ltn. (1913.I.29)
Kurpis Jonas, kpt. (1894.VII.20)
Kusa Polikronas, kpt. (1903.VII.13)
Kušlikis Stasys, kpt. (1905.XI.13)
Kutka Antanas, mjr. (1899.XI.2)
Kutka Petras, plk. (1897.I.26)
Kuzavinis Vladas, kpt. (1903.VIII.19)
Kuzmickas Bronius, ltn. (1910.XII.2)
Kuzmickas Klemas, kpt. (1897.XI.23)
Kuzmickas Martynas, ltn. (1908.VII.17)
Kuzmickas Stasys, kpt. (1908.VIII.23)
Kvaraciejus Julius, j. ltn. (1913.IV.15)
Kvaraciejus Vincas, j. ltn. (1912.VI.9)
Kvedaras Kęstutis, ltn. (1913.VI.13)
Kvedaravičius Alfonsas, ltn. (1909.VIII.17)
Kvedaravičius Pranas, kpt. (1896.VIII.6)
Kvietinskis Vladas, ltn. (1913.IV.10)
Kviklys Vladas, ltn. (1908.IV.6)

L.

Labanauskas Povilas, jūrų ltn. (1908.XII.25)
Labauskas Juozas, ltn. (1905.VIII.30)
Labutis Kazys, plk. ltn. (1899.I.22)
Lagenpušas Jonas, kpt. (1901.I.11)
Lagenpušas Verneris, kpt. (1902.IV.22)
Lanauskas Petras, j. ltn. (1913.VI.26)
Landsbergis Leonas, ltn. (1911.VIII.14)
Langė Voldemaras, ltn. (1909.VI.14)
Lanskoronskis Juozas, plk. (1893.I.7)
Lapienis Petras, mjr. (1901.VIII.23)
Lapinas Aleksandras, mjr. (1899.IX.13)
Lapinskas Jonas, kpt. (1898.III.30)
Lapinskas Vincas, j. ltn. 1905.V.6)
Lapšys Adolfas, plk. (1899.X.28)
Lapšys Aleksandras, j. ltn. (1905.II.20)
Lastauskas Adomas, kpt. (1902.XI.14)
Lastauskas Albinas, ltn. (1909.I.28)
Laucevičius Jonas, mjr. (1888.VI.18)
Laučys Petras, j. ltn. (1913.IX.15)
Laurinaitis Jonas, plk. ltn. (1894.II.1)
Laužikas Adolfas, j. ltn. (1912.VII.7)
Laužonis Jonas, plk. ltn. (1891.IX.7)
Lavinskas Juozas, plk. ltn. (1897.V.29)
Lazauskas Bronius, ltn. (1902.IX.13)
Leiga Petras, ltn. (1911.I.13)
Lekeckas Kazys, j. ltn. (1913.XII.11)
Leknickas Lioginas, mjr. (1899.VI.12)
Lelešius Kazys, kpt. (1895.IV.29)
Lendraitis Leonas, ltn. (1904.XII.23)

- Lenkauskis Leonas** ltn. (1906.XI.19)
Lenkevičius Stasys, ltn. (1907.III.18)
Leonavičius Jonas, j. ltn. (1909.XII.27)
Leonavičius Kostantas, j. ltn. (1907.X.24)
Leončikas Mikas, kpt. (1904.III.25)
Lepeška Jonas, j. ltn. (1910.I.10)
Lesauskis Pranas., plk. (1900.XI.30)
Lesevičius Leonas, kpt. (1898.VI.20)
Lesniauskas Viktoras, latn. (1910.X.12)
Leščinskas Mykolas, ltn. (1908.VII.9)
Levanas Juozas, ltn. (1908.XI.17)
Levandauskas Jonas, mjr. (1899.IV.3)
Leveckis Albinas, ltn. (1909.V.9)
Levinas Antanas, ltn. (1907.II.26)
Levinas Jonas, kpt. (1897.II.28)
Liakšas Kostas, j. ltn. (1914.I.1)
Liaukus Justinas, ltn. (1910.X.18)
Ličkus Petras, mjr. (1901.III.5)
Liesis Izidorius, kpt. (1901.VIII.19)
Lietuvninkas Jonas, kpt. (1894.IV.1)
Limba Jeronimas, ltn. (1908.VI.3)
Limba Petras, ltn. (1904.IX.30)
Liorentas Antanas, ltn. (1896.IX.25)
Liorentas Jonas, plk. ltn. (1901.VIII.11)
Liormanas Medardas, kpt. (1906.II.1)
Liormonas Raimundas, plk. (1892.IX.9)
Lipčius Stanislovas, ltn. (1904.I.16)
Lisaukas Eduardas-Kazys, j. ltn. (1914.III.14)
Listopadskis Juozas, mjr. (1899.III.27)
Literskis Liudvikas, ltn. (1909.I.18)
Liubinas Vincas, mjr. (1900.II.9)
Liūga Jonas, mjr. (1899.X.31)
Liutermoza Albertas, plk. (1896.I.26)
Liutvinas Vincas, j. ltn. (1909)
Lizdas Antanas, kpt. (1909.IV.17)
Lorencas Eugenijus, ltn. (1910.VIII.16)
Lovkis Mečys, j. ltn. (1913.III.30)
Lozoraitis Vytautas, ltn. (1912.I.26)
Lubickas Pranas, plk. ltn. (1886.VIII.23)
Lučkauskas Jonas, mjr. (1901.I.29)
Luinys Antanas, plk. ltn. (1892.XII.2)
Lukauskas Jonas, kpt. (1906.XI.16)
Lukauskas Kazimieras, ltn. (1911.II.25)
Lukoševičius Jonas, j. ltn. (1911.X.23)
Lukoševičius Stasys, j. ltn. (1917.VIII.16)
Lukša Leonardas, ltn. (1910.IX.8)
Lukšaitis Bronius, j. ltn. (1908.VII.7)
Lukšas Ignas, ltn. (1912.IV.13)
Lunia Vladimiras, ltn. (1906.VI.22)
Luža Stasys, kpt. (1899.X.8)
- M**
- Maceina Juozas**, j. ltn. (1906. VI. 24)
Macelis Antanas, plk. ltn. (1897. V. 14)
Macevičius Adolfas, j. ltn. (1909. XII. 21)
Mackevičius Jonas, plk. ltn. (1895. IX. 29)
Mackevičius Stasys-Algirdas, mjr. (1902. X. 30)
Maculevičius Jonas, plk. ltn. (1895. IX. 29)
Mačėnas Stepas, kpt. (1985. XII. 26)
Mačiokas Antanas, kpt. (1894. XII. 28)
Mačiokas Mykolas, plk. ltn. (1899. III. 17)
Mačiulis Kasparas, ltn. (1909.V.1)
Mačys Juozas, kpt. (1896. II. 16)
Maksimavičius Antanas, kpt. (1900. X. 27)
Malakauskas Antanas, kpt. (1906. XII. 30)
Maliauskas Stepas, kpt. (1892. X. 27)
Malijonis Antanas, mjr. (1904. VI. 14)
Malinauskas Vladas, j. ltn. (1915. III. 8)
Malskaitis Albertas, ltn. (1908. IX. 8)
Maneika Antanas, mjr. (1896. II. 15)
Marcinkevičius Balys, ltn. (1910.IX. 22)
Marcinkevičius Kazys, kpt. (1904. VIII. 1)
Marcinkevičius Pranas, ltn. (1908. VI. 17)
Marcinkus Romualdas, kpt. (1907. VII. 22)
Marcinkus Soteris, kpt. (1902. IX. 1)
Marcišauskas Jonas, j. ltn. (1912. V. 6.)
Marčėnas Juozas, kpt. (1895. XI. 18)
Marčiukaitis Jonas, ltn. (1911. X. 9)
Mariūnas Aleksas, ltn. (1903. VI. 3)
Markauskas Stasys, j. ltn. (1913. II. 21)
Markeliūnas Vincas, j. ltn. (1915. VI. 24)
Markevičius Kazys, ltn. (1912. III. 25)
Markūnas Balys, ltn. (1915. XI. 23)
Martikaitis Stasys, ltn. (1912. VI. 17)
Martinėnas Stasys, j. ltn. (1913. III. 7)
Martišiūnas Juozas-Kazys, ltn. (1908. I. 15)
Masaitis Vladas, ltn. (1909. V. 23)
Masandukas Jonas, kpt. (1898. VII. 22)
Masiokas Bronius, j. ltn. (1916. VII. 1)
Masiulis Antanas, ltn. (1915. I. 18)
Masiulis Jonas, kpt. (1904. I. 8)
Masiulis Petras, plk. ltn. (1894. X. 7)
Masys Petras, kpt. (1908. I. 23)
Mašanauskas Ksaveras, plk. ltn. (1893. IX. 13)
Mašiotas Justinas, mjr. (1901. IX. 13)
Matelis Jonas, kpt. (1898. I. 15)
Matonis Aleksas, ltn. (1908. VIII. 7)
Matukas Antanas, plk. (1894. VII. 8)
Matulaitis Juozas, ltn. (1908. II. 2)
Matulevičius Balys, kpt. (1902. X. 12)
Matulevičius Julius, plk. (1898. VIII. 24)
Matulevičius Tadas, kpt. (1901. X. 13)
Matulionis Balys, plk. (1896. V. 21)
Matulionis Jeronimas, mjr. (1897. IX. 30)
Matulionis Pranas, ltn. (1909. VIII. 18)
Matulionis Vincas, plk. ltn. (1894. II. 20)
Matulis Antanas, j. ltn. (1909. VIII. 25)

Matulis Jonas, kpt. (1909. III. 29)
 Matulis Pranas, plk. ltn. (1900. XII. 3)
 Matusaitis Juozas, plk. ltn. (1897. V. 25)
 Matusevičius Jonas, kpt. (1905. I. 11)
 Matutis Ignas, kpt. (1904. VIII. 14)
 Matutis Kazys, kpt. (1904. I. 15)
 Mažeika Jonas, j. ltn. (1911. I. 28)
 Mažylis Jonas, kpt. (1901. VIII. 6.)
 Mažonas Kazys, j. ltn. (1913. II. 28)
 Meižys Dionizas, ltn. (1904. VIII. 28)
 Mėlinis Petras-Povilas, j. ltn. (1914. VI. 23)
 Memėnas Juozas kpt. (1902. VI. 3)
 Mergiūnas Romualdas, ltn. (1908. VII. 22)
 Meškauskas Aleksandras, mjr. (1901. II. 13)
 Meškauskas Česlovas, kpt. (1904. X. 25)
 Meškauskas Povilas, plk. (1900. II. 16)
 Mešlius Antanas, kpt. (1908. I. 10)
 Micevičius Vytautas, j. ltn. (1912. I. 28)
 Micekliūnas Vincas. kpt. (1905. V. 14)
 Micevičius Marijonas, kpt. (1900. IV. 23)
 Miecevičius Vacius, mjr. (1899. VII. 27)
 Mieželis Vladas, br. gen. (1894. XI. 27)
 Migevičius Nikodimas, kpt. (1901. I. 1)
 Michalauskas Kleofas-Vytautas, plk. ltn. (1890. X. 7)
 Michelevičius Antanas, plk. ltn. (1895. VI. 28)
 Michelevičius Bronius, ltn. (1908. III. 3)
 Mikaitis Simeonas, j. ltn. (1913. VIII. 19)
 Mikalauskas Kazys-Mečys, ltn. (1907. I. 30)
 Mikalauskas Petras, ltn. (1908. X. 10)
 Mikalauskas Vytautas-Sergiejus, mjr. (1901. XII. 18)
 Mikaliūnas Jonas, ltn. (1906. I. 16)
 Mikelevičius Antanas, kpt. (1906. VIII. 6)
 Mikelionis Kazys, j. ltn. (1911. V. 15)
 Mikelskas Petras, j. ltn. (1907. V. 3)
 Mikėnas Balys, kpt. (1897. IV. 15)
 Mikėnas Jonas, kpt. (1899. IX. 17.)
 Mikolajūnas Kazys, plk. ltn. (1894. II. 20)
 Mikolajūnas Mikas, kpt. (1899. II. 15)
 Mikšys Juozas, ltn. (1906. XII. 24)
 Mikštas Pranas, mjr. (1891. XI. 26)
 Mikučionis Ignas, mjr. (1896. IV. 12)
 Mikužis Pranas ltn. (1909. VI. 9)
 Milašauskas Jeronimas, ltn. (1912. VI. 9)
 Milaševičius Albinas-Vytautas, j. ltn. (1916. VI. 28)
 Milaševičius Aleksandras, kpt. (1906. VIII. 25)
 Milaševičius Otto, mjr. (1904. IX. 22)
 Miliauskas Aleksandras, kpt. (1905. I. 28)
 Miliauskas Antanas, kpt. (1906. I. 17)
 Miliauskas Viktoras, ltn. (1908. VII. 11)
 Miliauskas Vincas, ltn. (1909. II. VI)
 Miliukas Juozas, ltn. (1907. III. 19)
 Milius Vincas, kpt. (1905. IX. 28)
 Miltakis Henrikas-Vytautas, kpt. (1900. XI. 20)
 Mintautas Kazys, kpt. (1902. I. 3)

Mironas Rudolfas, ltn. (1911. V. 17)
 Miselis Antanas, ltn. (1912. VI. 18)
 Misiūnas Jonas, kpt. (1879. IX. 11)
 Mitalas Adolfas, mjr. (1893. XII. 25)
 Mitalauskas Balys, kpt. (1903. II. 13)
 Mitkus Jurgis, kpt. (1891. IV. 23)
 Mituzas Julius, ltn. (1911. IV. 27)
 Mykolaitis Stasys, ltn. (1911. II. 12)
 Modestavičius Cezaris, mjr. (1896. V. 23)
 Moliejus Zigmas, j. ltn. (1911. IX. 28)
 Molis Albinas, ltn. (1907. XII. 5)
 Monkevičius Jonas, ltn. (1914. VIII. 25)
 Moras Vytautas, kpt. (1898. VII. 12)
 Morkūnas Ignas, kpt. (1906. III. 2)
 Morkūnas Jonas, j. ltn. (1913. II. 17)
 Motekaitis Kazys, ltn. (1905. XII. 18)
 Motieka Vladas, plk. ltn. (1903. VIII. 28)
 Motukas Jonas, kpt. (1897. VI. 28)
 Motūzas Antanas, plk. ltn. (1899. VII. 24)
 Muchlia Aleksandras, mjr. (1891. XI. 28)
 Mulokas Jonas, j. ltn. (1907. XII. 18)
 Murnikas Petras, plk. ltn. (1886. XII. 6)
 Musteikis Juozas, plk. ltn. (1895. XII. 8)

N

Nacickas Stasys, kpt. (1904. XII. 12)
 Nagevičius Vladas, br. gen. (1881. VI. 30)
 Nakutis Eduardas, ltn. (1910. VII. 4)
 Namajuška Bolius, plk. ltn. (1893. VI. 13)
 Namajūnas Juozas, j. ltn. (1909. XII. 13)
 Narbutas Balys, kpt. (1903. III. 9)
 Narbutas Vaclovas, kpt. (1901. X. 3)
 Narbutas Vytautas, ltn. (1909. II. 12)
 Narijauskas Justinas, j. ltn. (1912. IV. 14)
 Narijauskas Vacys, j. ltn. (1909. V. 1)
 Narinkevičius Petras, j. ltn. (1913. IV. 2)
 Narkevičius Jonas, mjr. (1898. I. 30)
 Narmontas Silvestras, kpt. (1907. V. 23)
 Naruševičius Gustavas, ltn. (1912. X. 6)
 Narušis Simas, mjr. (1899. III. 7)
 Narvydas Benediktas, kpt. (1906. VIII. 8)
 Nasvytis Kazys, mjr. (1896. III. 1)
 Natkevičius Jonas, j. ltn. (1911. VII. 22)
 Naujokas Andrius, kpt. (1895. I. 5)
 Naujokas Antanas, kpt. (1906. IX. 16)
 Naujokas Motiejus, mjr. (1901. V. 5)
 Nausėdas Juozas, kpt. (1904. V. 3)
 Navakas Jonas, j. ltn. (1914. X. 9)
 Navakas Kazys, br. gen. (1894. XII. 9)
 Navickas Antanas, ltn. (1913. VI. 1)
 Navickas Vaclovas, ltn. (1910. XII. 10)
 Navikas Jonas, ltn. (1911. XII. 4)
 Navikas Juozas, kpt. (1908. II. 24)

Navikevičius Jonas, j. ltn. (1917. I. 2)
 Navikevičius Juozas, kpt. (1900. XII. 26)
 Nazaras Petras, kpt. (1907. II. 3)
 Nedzinskas Pranas, ltn. (1910. VI. 12)
 Nemeikša Juozas, plk. ltn. (1888. XII. 17)
 Nenortas Vacys, ltn. (1909. III. 24)
 Niauronis Jonas, kpt. (1900. VI. 13)
 Noreika Jonas, ltn. (1910. X. 8)
 Norkevičius Liudvikas, ltn. (1912. III. 15)
 Norkus Bronius, j. ltn. (1914. XII. 20)
 Norkus Jurgis, ltn. (1907. VIII. 19)
 Norkus Mečius, plk. ltn. (1891. V. 6)
 Norvaišas Antanas, j. ltn. (1910. IX. 8)
 Novoslauskas Jurgis, kpt. (1898. II. 11)
 Numgaudas Vaclovas, j. ltn. (1912. XII. 1)

O

Obuchavičius Jonas, ltn. (1913. VI. 2)
 Ogilvis Bruno, kpt. (1898. X. 21)
 Okuklič-Kazarinas Anatolijus, mjr. (1902. I. 23)
 Orbakas Mykolas, j. ltn. (1913. VIII. 6)
 Osinas Jonas, kpt. (1901. VII. 8)
 Osteika Antanas, j. ltn. (1915. IX. 21)
 Oškinis Bronius, j. ltn. (1913. IV. 15)
 Oželis Kazys, plk. (1886. VI. 23)
 Ožeraitis Jurgis, j. ltn. (1911. I. 21)

P

Pabedinskas Albinas, j. ltn. (1911. V. 30)
 Pačebutas Antanas, ltn. (1910. I. 12.)
 Pačkauskas Jonas, kpt. (1897. VI. 6)
 Padegimas Vincas, ltn. (1910. V. 28)
 Pajėda Napaleonas, j. ltn. (1912. XI. 23)
 Pakalniškis Alfonsas, ltn. (1909. VI. 12)
 Pakalniškis Justinas, ltn. (1909. III. 11)
 Palavenis Ipolitas, ltn. (1909. VII. 16)
 Palėjus Jonas, kpt. (1899. V. 3)
 Paliliūnas Kostas, kpt. (1901. VII. 27)
 Paliukas Julius, kpt. (1896 I. 3)
 Paliulis Petras, j. ltn. (1910. XII. 17)
 Paltarokas Petras, ltn. (1908. VII. 10)
 Palubinskas Matas, kpt. (1897. II. 24)
 Palubinskas Stasys, ltn. (1911. V. 10)
 Papartis Liudas, kpt. (1901. XI. 12)
 Paradnikas Povilas, ltn. (1906. VIII. 14)
 Pašilys Ignas, plk. ltn. (1897. XI. 6)
 Paškevičius Vilius, ltn. (1911. VII. 11)
 Paškevičius Antanas, j. ltn. (1911. XI. 3)
 Patalauskas Alfonsas, j. ltn. (1910. XI. 30)
 Patalauskas Vladas, ltn. (1897. VIII. 5)
 Pattas Otto-Adofas, plk. ltn. (1893. XI. 25)
 Patašius Juozas, kpt. (1899. XI. 18)

Patašius Vladas, kpt. (1907. XI. 1)
 Paukštys Kazys, ltn. (1909. III. 3.)
 Paulauskas Antanas, mjr. (1889. III. 14)
 Paulavičius Sergiejus, kpt. (1910. II. 12)
 Paulėnas Julius, j. ltn. (1908. III. 6)
 Paulionis Jonas, j. ltn. (1915. IX. 23)
 Pavinkšnis Jurgis, ltn. (1909. IV. 23)
 Pažemeckas Kazys, plk. ltn. (1890. III. 16)
 Pažemeckas Kazys, j. ltn. (1915. XII. 8)
 Pečkaitis Vincas, j. ltn. (1915. II. 20)
 Pečiulis Bronius, plk. ltn. (1897. XI. 26)
 Pečiūra Vytautas, ltn. (1908. VI. 8)
 Peldžius Juozas, ltn. (1904. X. 18)
 Penčyla Kazys, kpt. (1892. I. 3)
 Perminas Viktoras, ltn. (1909. VIII. 19)
 Petkus Juozas, kpt. (1896. VIII. 22)
 Perkūnas Antanas, ltn. (1914. X. 19)
 Petraitis Antanas, ltn. (1906. VI. 1)
 Petraits Jonas, kpt. (1906. V. 20)
 Petrauskas Eduardas, j. ltn. (1907. III. 8)
 Petrauskas Eugenijus, kpt. (1905. II. 17)
 Petrauskas Jonas, kpt. (1899. XI. 30)
 Petrauskas Kazys, kpt. (1898. III. 17)
 Petrauskas Pranas, kpt. (1902. V. 9)
 Petrėnas Petras, ltn. (1906. II. 1)
 Petronis Pranas, ltn. (1910. XII. 3)
 Petruitis Stasys, ltn. (1900. I. 3)
 Petrulaitis Kazys, kpt. (1908. III. 4)
 Petrulis Alfonsas, ltn. (1902. II. 28)
 Petrulis Antanas, ltn. (1914. I. 5)
 Petrulis Kazys, j. ltn. (1914. III. 4)
 Petruliūnas Pranas, ltn. (1910. X. 18)
 Petrušaitis Kazys, j. ltn. (1906. IX. 19)
 Petruškevičius Antanas, kpt. (1896. VI. 8)
 Petukauskas Juozas, ltn. (1905. IV. 23)
 Pikelis Stasys, j. ltn. (1915. VIII. 10)
 Pioravičius Vladas, kpt. (1898. IV. 14)
 Pilvelis Adolfas, ltn. (1905. XI. 11)
 Planutis Teodoras, ltn. (1896. X. 23)
 Plaušinaitis Justinas, ltn. (1910. III. 24)
 Plečkaitis Vtautas, j. ltn. (1914. XI. 11)
 Plėnys Kazys, j. ltn. (1913. I. 3)
 Plevokas-Juozapavičius Justinas, ltn. (1908. I. 25)
 Pliūra Vladas, j. ltn. (1909. I.)
 Plukas Vladas, ltn. (1906. IV. 13)
 Plungė Jonas-Mečius, j. ltn. (1910. X. 29)
 Pocius Jonas, j. ltn. (1908. V. 9)
 Počebutas Eduardas, ltn. (1906. XII. 26)
 Počebutas Pranas, kpt. (1908. VII. 28)
 Poderys Bernardas, ltn. (1911. XII. 22)
 Pogirskis Antanas, mjr. (1895. V. 3)
 Polekauskas Petras, ltn. (1910. V. 9)
 Poliakauskas Jonas, j. ltn. (1903. VI. 30)
 Poliujanskas Jurgis, ltn. (1908. X. 5)

RINKIME DUOMENIS APIE PASIŽYMĖJUSIUS LIETUVIUS IR PABALTIEČIUS KARIUS!

Lietuviai, latviai, estai žinomi kaip geri, narsūs kariai. Daug tokių pavyzdinių pabaltiečių karių žuvo gindami savo dalinį, bendro ginklo draugus. Vertinga tokius atžymėti, tiek jiems gyviems esant, tiek mirus kritusiems. Lauktina, kad kas nors iš lietuvių tokius duomenis rinktų, grupuotų, paskelbtų.

Lietuviai ir kiti pabaltiečiai pasižymėjo ne tiktai laisvinant savo kraštus nuo įsikūrusių ar bandančių įsitvirtinti priešų, kaip rusų-komunistų, lenkų, bermontininkų-vokiečių. Tokie duomenys reikalingi surinkti pirmiausia, nes gyvų liudininkų ne daug belikę.

Mūsiškiai uoliai talkino JAV-ėms jų kariniuose veiksmuose Pirmajame pasauliniame kare, Antrajame pasauliniame kare, taip pat Korėjos, Vietnamo karuose. Ar yra surinkta minėtų duomenų?

Neseniai į mane kreipėsi lietuvis Benas Stankus, prašydamas, kad parašyčiau apie latvj Aivars K. Salenieks, kuris 1952 m. spalio 18 d.

Korėjoje prie Ku-Dong, priešui puolant, narsiai kovojo, o kai į jų buveinę priešas įmetė granatą, tai ant tos granatos užgulė eilinis Salenieks, sprogimo jėgos užmuštas, bet nuo tuo apsaugojo ir išgelbėjo su juo bunkeryje buvusius kitus 4 amerikiečių kareivius, kurių tarpe buvo ir Amerikos lietuvis Benas Stankus.

To įvykio priminimui amerikiečių karių laikraštis "45th Division News", November 2, 1952 m. (lapkričio 2 d., 1952), grupės vadas (Squad-leader) Pfc. Donald E. Holder pareiškė (verčiu į lietuvių kalbą): Raudonieji mūsų pozicijas puolė apie 8 val. 30 min. vakaro. Bunkeryje buvome penkiese, priešui apšaudant.

Kai puolantieji šiaurės korėjiečiai užsiriogolino ant mūsų bunkerio, mes pasitraukėme slėptuvės galan, neišduodami jokio garso, tarsi mūsų nebūtų.

Deja, vienas korėjietis pastebėjo bunkerio angą, ir dėl visa ko į vidų įmetė granatą, kuri nukrito tarp mūsų. Salenieks krito ant granatos.

Ji sprogo ir jį užmušė. Po to priešas nemetė daugiau granatų.

Žuvusio motinai Paulinai A. Salenieks, Department of Army, Office of the Adjutant General, U.S. Army Records Center, St. Louis 14, Missouri, 1958 m. balandžio 14 d. parašė laišką, liečiant jos sūnų Aivars K. Salenieks. Jos sūnus pagerbtas Distinguished Service Cross ir Purple Heart ir keletu kitų atžymėjimų. Taip pat jis buvo pagerbtas Korėjos prezidento suteiktu Unit Citation Badge.

A.K. Salenieks kaip karys tarnavo Grupėje L, 279 pėstininkų pulke, 45-toje divizijoje, JAV-ių kariuomenėje.

Tą latvio mirtį ir atžymėjimą jo tautiečiai plačiai garsina, tokiu reikalu laiškų atspaudų man atsuntė keletą.

Manau, yra lietuvių, gavusių aukštus JAV-ių kariuomenės atžymėjimo medalius. Nereikėtų būti per daug kukliems, nes tokių atvejų prisiminimas garsina to krašto žmonių vardą.

Alg. Gustaitis

Ponelis Bronius, ltn. (1909. X. 17)
Popeliučka Klemensas, br. gen. (1892. VI. 29)
Porutis Domininkas, ltn. (1901. IX. 13)
Pošiūnas Antanas, plk. ltn. (1896. IV. 17)
Povilaitis Kazys, kpt. (1906. IV. 28)
Povilanskis Antanas, ltn. (1905. VI. 11)
Povilavičius Ignas, kpt. (1899. X. 23)
Požėla Eduardas, mjr. (1892. X. 20)
Pranckevičius Kazys, plk. ltn. (1898. IV. 13)
Pranculis Stasys, ltn. (1909. II. 25)
Pridotkas Andrius, plk. ltn. (1897. I. 21)
Prižgintas Vladas, mjr. (1897. X. 20)
Prokorenka Napoleonas, j. ltn. (1913. I. 29)
Prūsaitis Juozas, plk. ltn. (1895. II. 12)

Pucevičius Izidorius, ltn. (1901. XII. 22)
Pukelevičius Vladas, j. ltn. (1914. III. 6)
Pukys Povilas, kpt. (1906. VIII. 14)
Puknys Juozas, kpt. (1909. XI. 16)
Pulkauninkas Bronius, mjr. (1896. XII. 19)
Pulkauninkas Bronius, plk. ltn. (1891. X. 3)
Pundzevičius Petras, plk. (1880. VII. 14)
Pundzevičius Stasys, div. gen. (1893. VIII. 21)
Puodžiūnas Kazys, j. ltn. (1908. III. 2)
Puodžiūnas Petras, kpt. (1904. VII. 1)
Pupeika Vytautas, mjr. (1892. I. 21)
Pupelis Alfonsas, ltn. (1912. VIII. 26)
Pupinis Bronius, j. ltn. (1909. VII. 2)

(*Bus daugiau*)

TREMTIES TRINITAS

Redaguoja S. Kaunelienė
531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216
Šiuo adresu siūsti visą "Tremties trimitui" skirtą medžiagą

Šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga sveikiname visus Sąjungos šaulius ir šaules, jų šeimų narius, bei kitų organizacijų brolius ir seses.

Tegu užgimęs Kūdikėlis Jėzus pripildo mūsų širdis tos šilimos ir meilės savo broliui, kad užmiršę visus nesusipratimus pradėtume Naujuosius metus su pakilia širdim ir visas savo jėgas skirtume mūsų brangios tėvynės Lietuvos išlaisvinimui.

Sąjungos pirmininkas ir Centro valdyba.

KALĖDOS

LEONARDAS ŽITKEVIČIUS

*Kalėdos it žiedas pražysta
Ir meilę gyvenimui lemia.
Ir laimina Kūdikis Kristus
Mūs brangią ir mylimą žemę.*

*Kalėdos žvaigždė sidabrinė,
Į širdį skaisčiai nusileidus.
Džiaugsmu suliepsnoja krūtinė,
Ir spindi pavasariu veidas.*

*Pakuonėj klevai ir berželiai,
Eglaitėmis kloniai nusėti.
Kalėdos. O kaip man berželių,
O kaip man klevų nemylėti!*

*O kaip mums netrokšti, tėvyne,
Tau laisvės skaisčios ir didybės!
Kalėdos. Žvaigždė sidabrinė
Ir džiaugsmas krūtinėj sužibęs.*

SENIAU IR DABAR

Kalėdos — Diddžioji Dievo Sūnaus Kristaus gimimo šventė. Dievo sūnus gimė ne karališkuose rūmuose, ne prašmatniuose kambariuose, bet mažame Betliejaus miestelyje, gyvulių tvartely. Jo pirmoji lovytė buvo ėdžios ir šieno glėbelis.

Žydų tauta tuo metu kentė sunkią romėnų prispaudą. Jie laukė ateisiančio Mesijo, kuris išvaduos jus nuo pavergėjų. Jie laukė jo gimstant karališkuose rūmuose... Laukė, jų supratimu, galingo Mesijo, kurio kariai sumuštų ir išvartų pavergėją. Kūdikėlis, gimęs ėdžiose, juk negalėjo būti jų lauktais Mesijas...

Bet Betliejaus tvartely gimusį Kūdikėlį pasveikino angelai giesme Garbė Dievui Aukštybėse ir Ramybė Geros Valios Žmonėms. Iš tolimųjų Rytų Jo pasveikinti skubėjo trys kara-

liai išminčiai: Kasparas, Merkėlis ir Baltazaras. Juos į Betliejų atvedė didelė ir šviesi Kalėdų Žvaigždė.

Mažytį silpną Kūdikį šildė edžias apgulę gyvulėliai, prie Jo budėjo Motina Marija ir Jo globėjas šv. Juozapas. O romėnų persekiojami žydai tebelaukė savojo Mesijo..

Kalėdas šventė ir tebešvenčia visas krikščioniškasis pasaulis. Seniau tai šventei visi ruošėsi. Adventas — pasiruošimo, maldos ir pasninko metas. Prisimenu, mama ir močiutė kalbėdavo, kad visas advento laikas būdavo sauso pasninko laikas. Pasa- kodavo apie raratų pamaldas, kai net ir didžiųjų speigų metu tikintieji tamsoj skubėdavo i raras. Skaitėme rašytojo Jono Biliūno Piestupį ir su į raras skubančiu berniuku ir jo sesute išgyvenome siaubą, kai jie

nepažino taip pat į raras skubančios senutės ir palaikė ją Piestupio vaiduokliu. Pasakojo mama, kad Sibire šeima lygiom pasidalino vieną silkę ir mažą saujelę spanguolių...

Mano pirmosios kalėdos nepriklausomoj Lietuvoj Kaune. Advento metu tėtė užsidaręs dirbo. Iš spalvotų blizgančių popierielių pynė grandines, krepšiuokus, auksavo ir sidabravo valakinius riešutus, minkė meduoliukams tešlą ir pjaustė žvaigždutes, širdes, angeliukus ir kitokius meduoliukus. Jis virdavo sirupą ir jame išmirkęs kriaušes, obuolius ir slyvas krosny džiovindavo. Mes to viso nematėm, tik jautėm, kad kažkas nepaprasto turi būti. Mama, užsiėmusi vaikų auginimu, maisto paruošimu, nors ir labai užimta, ruošė kūčių valgius, kepė Kalėdoms pyragus ir kitokius patiekalus. Kūčių dieną mama anksti suguldė mus pogulio. Numigę išgirdome varpelio balsą. Skubėjome į didįjį kambarį. Mus pasitiko mama ir tėtė ir atidarę duris parodė didžiulę eglę. Eglės šakutes puošė tėvelio padaryti papuošalai, sausainiai, įvairiaspalviuose poperėliuose saldainiai ir tikros spalvotos žvakutės bei kabančios šaltosios ugnys... Stovėjome nustebę... Iš kur atsirado ta eglė, kas ją papuošė? Tėtė paaiškino, kad buvome geri ir todėl Kristus Kūdikėlis atsiuntė Kalėdų senelį, kad mus pradžiugintų... Nors ir maži žinojom, kad tėveliai kelis kartus apvogti ir vos pragyveno, kad mama verkė, kai grįžusi iš kaimo su sunkiai gauto maisto trupiniais rado apkraustytą spintą ir išneštas medžiagas, kurias ji ruošė iškeisti į maistą... Todėl tos pirmosios Kalėdos išliko atminty, nes jautėme tą didelę tėvelių meilę ir pasiaukojimą.

Vakare prie balta staltiese užtiesto stalo susėdome valgyti Kūčių vakarienės. Mane pasodino prie pat eglės. Po maldos laužėm Dievo pyragą — plotkeles, tėveliai sveikino vienas kitą ir mus vaikus, linkėdami augti sveikiems, būti geriems, mylėti gimusį Išganytoją ir visus žmones. Turbūt tėvelis nestipriai pririšo prie

šakelių saldainius, nes jie vis krito į mano lėkštę...

Kalėdų rytą po eglute gulėjo ilga dėžė. Tėtė paragino mane pažiūrėti, ką senelis paliko. Drebančiais pirštais atidariau dėžę, apstulbau... joje gulėjo didelė lėlė... nežinojau ką daryti... tėtė paragino: — "Išimk, juk berniukai su lėlėm nežaidžia, čia tau, nes sesutės neturi". Viena mano sesutė jau ilsėjosi Rasų kapuose, antroji Sibire. Ta mano pirmoji lėlė buvo tikra karalaitė, dangaus mėlynės spalvos šilkinė suknelė ir skrybėlaitė, šviesūs garbiniuoti plaukai, didelės mėlynos akys, porceliano rausvi žandukai, lankstomos kojos ir rankos. Akys užsimerkia, pakėlus atsimerkia... Man tai buvo devintasis pasaulio stebuklas. Broliukai neprotestavo ir neieškojo sau dovanėlių, džiaugėsi kartu su manimi...

Netrukus pasirodė tam pačiam name gyvenantis su šeima kpt. Churginas. Pasveikinęs su šv. Kalėdom, pasivaišinęs, jis pakvietė mane su "dukrele pažiūrėti jų eglutės. Man atrodė, kad jų eglutė neprilygsta mūsų šakei, bet pagyriau, o jis paėmęs mano lėlę pasodino tarp eglės šakų... Mano širdelė ėmė daužytis iš baimės, kad lėlė nukris ir susimuš... Supratęs jis nuėmė ir padavė man lėlę, o aš laiminga nuskubėjau į savo namučius, prie savo eglutės.

Tuo metu Kalėdų stalai nelūžo nuo įvairių patiekalų, bet tai ką radome ant stalo su dėkingumu valgėme, nes tėveliai dažnai pasakodavo apie bado dienas...

Vėlesnės Kalėdos Lietuvoje buvo daug turtingesnės, davanų po eglute daugiau, eglutės šakutes puošė jau pirkti papuošalai. Bet ar tos eglės prilygo tai mano atsiminimų pirmai eglutei — abejoju. Ir tie skanūs, įvairūs patiekalai manęs neviliojo. Nepatiko ir per daug išgėrę svečiai ir jų garsios kalbos, bet mandagumas reikalavo su visais būti mandagia ir draugiška.

Kalėdos karo išvargintoj Vokietijoje. Labai liesas Kūčių stalas ir neturtingas Kalėdų. Kaip senovės žydai su

ilgesiu laukė ateinančio Mesijo, mes meldėmės ir laukėm, kad iš mūsų krašto išeitų pavergėjas, kad galėtume grįžti į savo namus, dirbti ir kurti geresnį rytojų... Nesulaukėm... Ilgėjomės namų, ilgėjomės likusių draugų ir artimųjų. Nors nebadavom, bet dažnai buvom alkani. Didžiausia dovana buvo iš JAV gautas siuntinukas.

Pirmosios Kalėdos laisvajame pasauly. Prieš Kalėdas giminės pasidalino su mumis kalėdiniais papuošalais, davė ir mažą dirbtinę eglutę, kad sūnus pajustų, kad yra Kalėdos. Kalėdų pietus valgėme pas gimines, džiaugėsi mažasis Sauliukas giminių padovanotomis dovanėlėmis ir žaidė laimingas su keleriais metais vyresniu pusbroliu. Buvo dėkingi ir jei ne tėvynės ilgesys ir neaiškus likimas likusiųjų — būtume laimingi.

Sekančiais metais ketverių metų sūnus parduotuvėse pamatė elektrinius traukinukus ir susižavėjo. Stengėsi būti labai geras, kad Kalėdų senelis jam atneštų. Nuvedžiau į didžiausią mieste tuo metu parduotuvę, pasikėlėm į 14 aukštą į Kalėdų senelio karalystę. Visa aplinka pasakiška, užburtas miškas, nykštukai, stirnutės, gerosios laumės ir kitokie sutvėrimai, tartum deimantais apibarstytas laukas ir pagaliau Kalėdų senelio pilis ir pats senelis. Namuose sūnus išmoko pasakyti "electric train", bet kai priėjo prie senelio išsigandęs, susijaudinęs pasakė "I want an electric train, Kalėdų seneli", nusišypsojo senelis, pasisodinęs ant kelių klausinėjo, iš kur jis atvažiavo ir sužinojęs, kad Lietuva bolševikų rusų okupuota ir ten negalime grįžti, prižadėjo atnešti traukinį.

Gerbuvis kilo, davanų po eglute vis gausėjo, nė vienas vaikas nelikdavo be dovanos, o Kūčių ir Kalėdų patiekalai buvo įvairūs ir būdavo jų net per daug.

Laikomės lietuviškų kalėdinių tradicijų, nepamirštame nelaimingųjų, dalinamės su jais, bet davanų kalnai po eglute, turtingi Kūčių ir Kalėdų stalai nebeteikia to džiaugsmo, nes...

J. š. Mykolas Abarius — naujasis Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje Centro valdybos pirmininkas

Mykolas Abarius

XI LŠST visuotinis dalinių atstovų ir valdomųjų organų suvažiavimas S-gai vadovauti išsirinko jauną, darbštą ir energingą Mykolą Abarių. Mykolas Abarius gimė Lietuvoje, Aukštaitijoje. Graži gamta ir aplinka išugdė jame grožio jausmą ir didelę meilę tėvynei Lietuvai ir broliui lietuviui.

Vokietijoje, Hanau stovykloje baigė gimnaziją. Atvykęs į JAV buvo paimtas į kariuomenę. Tuo metu vyko Korėjos karas. Grįžęs sukūrė gražią, lietuvišką šeimą. Dirbo ir mokėsi iliustracijos ir braižybos. Gavęs gerą darbą savo srityje Fordo automobilių įmonėje. Viršininkų ir bendradarbių labai vertinamas.

Vaikams (trys dukros ir sūnus) pradėjus lankyti Lituaništinę mokyklą, buvo išrinktas į Tėvų komitetą ir į Skautų tėvų k-tetą. Dirbo visu nuoširdumu.

Darė dekoracijas mokyklos vaidinimams, dekoravo salę balių metu. Skautų Kaziuko mugei ruošė atskirus skyrius, valgyklas ir t. t. Be jo pagalbos neapsiėjo nei lietuviškoji mokykla, nei skautai. Didelį pareiškumą jausmą perdavė ir savo vaikams.

Neatsisako padėti ir kitoms lietuviškomis organizacijoms. Visur skuba padėti, kur tik jo pagalba reikalinga.

Labai mėgsta lietuvišką dainą ir tautinius šokius. Nuo gimnazijos laikų priklauso chorams ir tautinių šokių grupėms. Šiuo metu gieda Šv. Antano parapijos chore. Dirba dviem lietuviškomis parapijomis: Dievo Apvaizdos ir Šv. Antano. Yra labai tolerantiškas ir sugyvenamas.

Įstojęs į Švyturio jūrų šaulių kuopą, daug darbo įdėjo į Pilėnų stovyklą. Pastatė a. a. J. Baublio suprejektuotą paminklą žuvusiems, išpuošė salę. Išrinktas CV jūrų šaulių vadovu, lankė dalinius, padėjo spręsti iškilusius neaiškumus. Apdovanotas Šaulių žvaigždės medaliu ir Šaulių žvaigždės ordinu.

Tikiu, kad j. š. Mykolas Abarius vadovaujama LŠST įtrauks daugiau darbščių narių ir ypač jaunimo į Sąjungą.

XI LŠST DALINIŲ ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS

1987 m. spalio 31 dienos ankstyvą rytą į Dievo Apvaizdos parapijos Kultūros centrą rinkosi Amerikos ir Kanados šauliai ir šaulės į vienuoliktąjį LŠST visuotinį dalinių atstovų, CV bei kitų S-gos valdomųjų organų narių suvažiavimą. Dauguma buvo uniformuoti, vieni pasipuošę jūrų šaulių, kiti sausumos šaulių uniformomis. Neatsiliklo nuo jų ir moterys šaulės. Prie registracijos stalo dirbo Lidija Mingėlienė, Matas Baukys ir Jonas Šostakas.

9:10 v. r. LŠST CV p-kas Karolis Milkovaitis atvykusius pasveikino, tarė įžanginį žodį ir paprašė tylos minute pagerbti mirusius sąjungos narius. Juo-

kaip žydai Mesijo, mes tebelaukiame laisvės savai tėvynei, laukiame šviesių pragiedrulių ten likusiems, lau-

kiame angelų galingos giesmės "Garbė Dievui Aukštybėse, Ramybė Geros Valios Žmonėms"... Invokaci-

jose ir maldose maldaujame Lietuvos Rūpintojėlių Kristų laisvės, laisvės pavergtai Tėvynei!

zui Kinčiui vadovaujant į salę įneštos JAV, Lietuvos ir 14 kuopų vėliavos. Invokaciją sukalbėjo vyr. sąjungos kapelionas tėv. Jonas Borevičius, S. J. Sugiedotas Lietuvos himnas.

Suvažiavimą žodžiu sveikino:

Vytautas Jokubaitis, Vliko vicepirmininkas, Algis Barauskas, DLOC valdybos p-kas, Vytautas Kutkus, LB Mičigano valstijos apygardos p-kas, Stasys Jokubaitis, Kanados Baltic lygos p-kas, Eugenija Bulotienė, Mičigano Tautos fondo atstovybės p-kė, Albertas Misiūnas, AL tautinės s-gos p-ko dr. L. Kriaučeliūno ir Detroito skyriaus vardu, Stafanija Kaunelienė LŠST garbės narė Onos Mikulskienės vardu, Juozas Šiaučiulis — laikraščio "Nepriklausoma Lietuva" Kanados vardu ir Vytautas Jokubaitis — Sporto s-gos vardu.

Raštu sveikino: LŠST garbės pirmininkas prof. dr. Vaidiebutis Mantautas, konsulas Anicetas Simutis, g. konsulas Vytautas Čekanauskas, g. kon. Vytautas Kleiza, Balf'o pirmininkė Marija Rudienė, S-gos g.n. Algirdas Budreckas, Vilniaus Krašto lietuvių s-gos pirm. Albertas Misiūnas, LKV s-gos "Ramonė" p-kas Ant. Jonaitis, "Kario" administratorius Alfonsas Samušis, Juozas Šiaučiulis ir kiti.

Darbo posėdis

Į prezidiumą pakviesti: Albertas Misiūnas pirmininku, Juozas Šiaučiulis vicepirmininku, sekretoriais: Algirdas Zenkus, Antanas Gudonis ir Romas Macionis. Įnešta Šaulių s-gos vėliava ir perduota pirmininkui Albertui Misiūnui. Vėliava įstatyta į stovą. Sudarytos komisijos. Nominacijų: Petras Petrušaitis, Lionginas Pliūra ir Vladas Vilčinis. Rezoliucijų: Stefanija Kaunelienė, Edvardas Milkus ir Augustinas Mylė.

Praeito suvažiavimo protokolas daugumai prašant neskaitytas. Darbotvarkė su vienu pataisymu priimta. Pranešimus padarė: S-gos CV p-kas Karolis Milkovaitis, išdininkas Juozas Skeivys, j.š. vadovas Mykolas Abarius, Moterų vadovė Elena Kirvaitytė ir Ūkio vadovas Alfonsas Paukštė. Sekė Garbės teismo p-ko Antano Raudžio ir Revizijos k-sijos Petro Padvaisio pranešimai. Atstovų pasisakymu vieni pranešimai buvę per trumpi, kiti per ilgi. Pageidauta, kad visi pranešimai būtų atspausdinti ir išdalinti suvažiavimo atstovams. Pranešimai priimti.

Statuto reikalu kalbėjo S-gos kapelionas tėvas Jonas Borevičius. Jis iškėlė senesnių amžiumi lietuvių norą įstoti į S-gą. Jis siūlė, kad būtų įvesta šaulių rėmėjų grupė. Naujai įstojantieji turi būti supažin-

dinti su šaulių pareigomis, S-gos ideologija, statutu ir t.t. Apdovanojimų klausimu — apdovanoti tikrai užsipelnčius S-gos narius, nedalinti žymenių be reikalo.

Naujoji S-gos vadovybė.

Suvažiavimas supažindintas su dviem kandidatais į LŠST CV p-kus: Mykolu Abarium ir Edmundu Vengiansku. Abu darbštūs, energingi ir pareigingi. Slaptu balsavimu išrinktas Mykolas Abarius. Jo pristatyta, suvažiavimo patvirtinta sekanti S-gos CV: vicepirm. Vincas Tamošiūnas, vicepirm. Juozas Šiaučiulis ir vicepirm. Juozas Mikulis. Moterų vadovė Anelė Kirvaitytė, sekretorius Eduardas Milkus, išdininkas matas Baukys, j.š. vadovas Bronius Valiukėnas, spaudos informacijos — Antanas Grinius, kultūros — Stasys Sližys, šaudymo sporto — Jonas Šostakas, jaunimo Šarūnas Mingėla, foto korespondentas — Balys Telyčėnas, ūkio ir tiekimo — Juozas Kinčius.

Revizijos komisija iš Atlanto pakraščio:

Kęstutis Miklas, Kazimieras Bačiauskas, Algimantas Sakalas, Vladas Vasiliauskas ir Zigmąs Dičpinigaitis.

Garbės Teismas iš Kanados:

Stasys Jokubaitis, Povilas Kanopa, Alfonsas Patamsis ir Balys Savickas.

Į LŠST Garbės narius pakelti:

Tremties trimito redaktorė Stefanija Kaunelienė ir Petras Petrušaitis.

Rezoliucija.

Rezoliucijų komisijos paruoštą rezoliuciją perskaitė Augustas Mylė. Suvažiavimas ją papildė ir ji bus paskelbta spaudoje.

Sekantis LŠST visuotinis atstovų suvažiavimas įvyks Toronte, Kanadoje.

Sekė klausimai ir sumanymai. Jų buvo daug, dėl vietos stokos — neminėsiu.

LŠST vėliava perduota naujam S-gos pirmininkui Mykolui Abariui. Sugiedotas Lietuvos himnas ir atstovai išsiskirstė, vieni persirengti ir pasiruošti banketui, kiti — Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės atstovai į autobusą kelionei į Čikagą.

Banketas

8 v.v. į erdvią, banketui paruoštą salę, prie š. Onos Šadeikienės gražiai papuoštų stalų susėdo ban-

keto svečiai. Tėvui Jonui Borevičiui sukalbėjus prasmingą maldą, pradėtos turtingos vaišės. Suvažiavimo išvarginti atstovai ir svečiai vaišinosi, dalinosi įspūdžiais ir atsipalaidavo nuo rūpesčių.

Meninė dalis

Po vakarienės scenoje pasirodė Stasio Sližio vadovaujamas moterų vokalinis kvartetas: Birutė Januškienė, Česė Pliūrienė, Natalija Sližienė ir Aldona Tamulionienė. Prie pianino vadovas muz. Stasys Sližys. Dviem išėjimais kvartetas padainavo: Nemuno Mergelė — harm. St. Sližio, Lino žiedas — muz. J. Švedo, Liaudies dainų pynę: Siūbau, lingau paukštelis, Per šilėlį jojau ir Kur lygios lankos — harm. St. Sližio ir Kur tas kelelis? — muz. T. Makačino.

Po 10 min. pertraukos: Serenada — muz. F. Schubert, Humoreska — muz. A. Dvorak, Barkarolė (Už jūrų už kalnų) muz. J. Gaidelio, II undinių daina — muz. V.K. Banaičio ir Saulėlydis tėviškėje —/ muz. B. Gorbulskio. Svečiams prašant kvartetas padainavo nuotaikingą dainą — stikliukėlis.

Vadovas ir dainininkės apdovanotos gėlėmis.

Detroito populiarius poezijos ir humoristinės kūrybos autorius Marius Sajus, pasveikinęs iš visų kraštų suvažiavusius atstovus, paskaitė nuotaikingus

Šaulio Mateušo atsiminimus

*Aš esu jau trus šaulys,
Taipgi santūrus asmuo,
Jei kas gąsdinti bandys —
Tuoju sakau kas aš esu.*

*Kas trys metai sąskrydis,
Burias iš visur šauliai:
Iš Australijos, Detroito,
Iš Čikagos ir Toronto.*

*Vyksta čia rimti sprendimai,
Bus varžybos dėl valdžios.
Kas bus vadas, kas eilinis,
Tai priklauso nuo žmonos.*

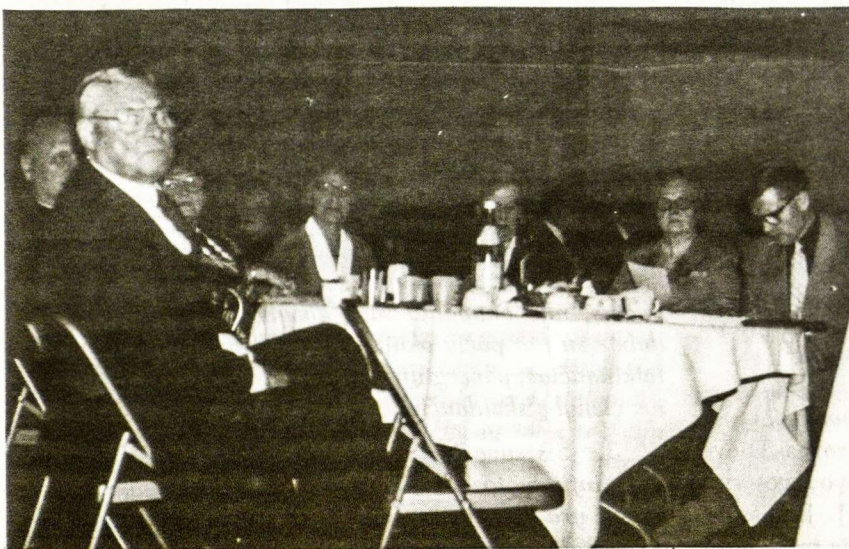
*Jei valdžion patekti nori,
Veskis kuo skubiau,
Nes be moteriškos galybės,
Tavęs niekas nepažins.*

*Kas turės smarkiausių žmonių,
Tas valdys visus šaulius.
Leitenantu liks tik toks,
Kur žadės šaunius balius.*

*O po to jau pareigėlės
Tiktai tiems, kurie tylės,
Nes su atvira burnele
Gauti vietą nēr vilties.*

*Rodos, čia nėra teisybės,
Viskas nuspręsta iš anksto,
Bet gyventi be valdžios —
Lyg gaidys būt be galvos.*

*Sveikinu aš australiečius,
Kad atvyko iš už marių,
Jie tai žymūs pasauliečiai
Ir užmiršt jie mūs negali.*

Suvažiavimo bankete iš k.: j.š. Albertas Misiūnas, Suvažiavimo pirmininkas, kun. Alfonsas Babonas, š. Adelė Poderienė, T. t. redaktorė, LŠST g. n. Stefanija Kaunelienė, š. Antanaitienė, Moterų vadovė Anelė Kirvaitytė ir ilgametis buv. S-gos CV p-kas K. Milkovaitis. Nuotr. fotokorespondento Kazimiero Sraugausko

*Sveikinu ir torontiečius,
Mūsų artimus kaimynus,
Tegu jiems vis saulė šviečia —
Mes juos gerbiam kaip draugus.*

*Taipgi sveikinu Čikagą,
Miestą veikliųjų šaulių.
Jie viskam suranda laiko
Dėl savų ir svetimų.*

*O mus brangius detroitieškus
Jau Amerika pažįsta —
Įsitaisę sau stovyklą,
Visus kviečia į draugystę.*

*Tegyvuoja mūs šauliai,
Dukros, sūnūs Lietuvos —
Jie kovoja už teisybę
Ir neieško sau naudos.*

LŠSD kapelonui tėvui Jonui Borevičiui, kuris prieš savaitę atšventė kunigystės auksinį jubiliejų, abi Detroito šaulių kuopos — Stasio Butkaus ir Švyturio jūrų šaulių kp. — įteikė gražią dovaną — ant medžio ir vario lentelės išgraviruotą adresą, kurį puošė aukai pasiruošusios kunigo rankos ir lietuviškas kopolytulpis. M. Abariaus darbas. Tėvas Jonas Borevičius, S.J., per 50 kunigystės metų nenustojo gražbylystės dovanos. Jo gražus balsas tebėra stiprus ir įtikinantis.

Naujasis LŠST p-kas ir šio suvažiavimo rengimo komiteto p-kas padėjo: Dievo Apvaizdos parapijos klebonui kun. Viktorui Krikščiunevičiui už leistas suvažiavimui naudoti patalpas, Šv. Antano parapijos klebonui kun. Alfonsui Babonui už patalpas posėdžiams, programos atlikėjams, šaulėms paruošusioms priešpiečius suvažiavimo dalyviams, Onai Šadeikienei — papuošusiai stalus, visiems prie suvažiavimo prisidėjusiems, atstovams ir šio banketo dalyviams.

Šokiams grojo Rimo Kaspučio "Romantikos" orkestras. Grojo puikiai, ne pergarsiai. Grojo valsus, polkas, tango ir kitus vyresnei publikai tinkamus šokius. Šoko jauni ir vyresni. Banketas užsitęsė po vidurnakčio, nes svečiai nenoriai skirstėsi.

Antroji suvažiavimo diena — pamaldos.

Sekmadienį, lapkričio 1 dieną, šv. mišias Dievo Apvaizdos parapijos bažnyčioje atnašavo s-gos vyr. kapelionas tėvas Jonas Borevičius, S.J. Jis pasakė prasmingą, jautrų pamokslą. Į bažnyčią buvo įneš-

tos, vadovaujant Juozui Kinčiui, vėliavos ir sustatytos prie sienos, prie Kryžių kalno bareljefo. Skaitinius skaitė š. Matas Bauknys ir Asta Jurgutytė. Aukas atnešė Mykolas Abarius ir Anelė Kirvaitytė. Giedojimui vadovavo Pranas Zaranka.

Atsisveikinimo vaišės.

Parapijos mažojoje salėj buvo paruoštos atsisveikinimo vaišės. Besivaišinant kalbėtojai pasidžiaugė, kad s-gos CV išrinkta iš Detroito. Vieta patogi daugumai dalinių. Naujai išrinktas j.š. vadovas Bronius Valiukėnas pakvietė visus ateinančią vasarą dalyvauti Jūros dienoje Pilėnuose, o Balys Savickas pakvietė dalyvauti Tautinių šokių šventėje Hamiltone.

XI LŠST visuotinis dalinių atstovų suvažiavimas Detroito buvo darbingas ir sėkmingas.

A. Grinius

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS TREMTYJE SUAŽIAVIMO REZOLIUCIJA.

Mes, Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje išrinkti atstovai, 1987 m. spalio mėn. 31 ir lapkričio 1 dienomis susirinkę Dievo Apvaizdos parapijos Kultūros centre, Southfield'e Michigan, išklause bei išdiskutavę Centro valdybos šiam suvažiavimui pateiktus ir suvažiavime priimtus darbotvarkės klausimus,

KONSTATUOJAME:

1. *Mūsų pavergta Tėvynė Lietuva neša sunkų okupanto uždėtą jungą. Ten likusieji mūsų broliai ir sesės kenčia tautinį ir religinį persekiojimą, yra teisiami, kalinami ir tremiami, bet kovojantieji ir žūtūbūtinėje kovoje tautos laisvės ir valstybės nepriklausomybės idealui lieka ištikimi.*

2. *Jie piktinasi karjeros ir kitokiais sumetimais Tautos pavergėjui pasidavusiais ir ypač smerkia laisvajame pasaulyje gyvenančius savo tautiečius, nuo okupanto savo gyvybę išnešusius, o dabar su tuo pačiu okupantu bendraujančius, jam talkinančius, pavergtųjų kovą sunkinančius ir išeivijos vienybę skaldančius..*

3. *Šis suvažiavimas apgailestauja, kad okupanto infiltruotos piktos išeivijos vienybės skaldymo bacilos yra užkrėtusios ir Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje buvusį sveiką ir atsparų kūną.*

LŠST suvažiavimo Detroito priemiesty Southfielde, 1987 m. spalio 31 dieną įspūdingais dalinasi buv. S-gos p-kas, s-gos garbės šaulys Vincas Tamošiūnas iš Detroito ir š. Juozas Šiaučiuolis, Vilniaus šaulių rinktinės g. n. ir pirmininkas. Už jų Vytautas Pečiulis iš Kanados. Nuotrauka korespondento Kazimiero Sragausko.

SUVAŽIAVIMAS KVIEČIA:

1. Tautos nelaimės akivaizdoje suvažiavimas apeliuoja į visus seses ir brolius šaulius savo kovos ginklus nukreipti į tikrąjį mūsų visų priešą — Lietuvos okupantą. To reikalauja šaulio priesaika, tautinė ištikimybė ir žmogiškoji sąžinė.

2. Suvažiavimas kviečia vieningai suglausti sąjungtas gretas ir drauge su Lietuvos laisvinimo veiksniais — Vliku, Altu, LB ir Lietuvos Diplomatine tarnyba bei su vargan patekusių šelpėju Balfu ryžtingai siekti greičiau sulaukti Lietuvai laisvės ryto.

3. LŠST XI atstovų suvažiavimas, įvertinda-

mas didelę reikšmę Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos lietuvių tautos gyvenime, kuri parodo žiaurių tikėjimo persekiojimą ir žmogaus teisių laužymą pavergtoje Lietuvoje, užgria Lietuvos Kronikos Sąjungos darbą, leidžiant LKB Kroniką lietuvių, anglų, ispanų ir prancūzų kalbomis ir plačiai ją paskleidžiant laisvajame pasaulyje.

4. Visuotinis atstovų suvažiavimas siūlo atmesti visus Lietuvos okupantų klatingus pasiūlymus ir nebendradarbiauti su Lietuvos pavergėjais.

Rezoliucijų komisija

1987 m. spalio 31 d.

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS TREMTYJE VEIKĖJAS KAROLIS MILKOVAITIS (SU ŽMONA) VYKSTA Į KALIFORNIJĄ

Eilę metų Karolis Milkovaitis vadovavo Lietuvos Šaulių Sąjungai Tremtyje. Be šauliškos veiklos, taip pat labai plačiai reikėsi kitokioje lietuviškoje veikloje. Jo pastangų dėka pagelbėta Vasario 16 gimnazijai Vokietijoje — vieninteliai užsienyje lietuvių gimnazijai, kuri po gaisro buvo kritiškoje padėtyje. (Toji mokslo įstaiga vis laukia naujai įsijungiančių aukotojų knygomis, mokslo priemonėmis, pinigais, o labiausiai mokiniais. Jos adresas: Litauisches Gymnasium, D-6840 Lamperheim - Hüttenfeld 4, W. Germany). Karolis Milkovaitis į tinkamas vėžes įstatė naują periodinį leidinį "Pensininką", suorganizavo talką — atnaujino Laisvės kovų paminklą prie Jaunimo Centro Čikagoje, ir t.t.

Tokios didžiulės Karolio Milkovaičio veiklos negalėjo pamiršti Čikagos lietuviai. Su liūdesiu įsitikinę, kad Milkovaičių nebus galima "pasilaikyt" Čikagoje, nes jie dėl įvairių aplinkybių 1987 m. lapkričio mėn. vyksta į Kaliforniją, pradžioje įsikurs netoli nuo Los Angeles.

Daugybė Karolio Milkovaičio (ir žmonos) gerbėjų spalio 28 d. jaukioje, lietuviškoje Čikagos "Svetainėje" suruošė nei per spaudą, nei per radiją negarsintas išleistuves. Asmeniškai vienas iš kito sužinoję sugužėjo gausiai įvairių pakraipų, skirtingų organizacijų atstovų ir šiaip visuomenės. Organizavo Vasario 16 gimnazijai remti komitetas, kitiems talkinant. Pravedė žinoma visuomeninkė Birutė Jasaitienė, kuri pradėjo taip:

Gerbiame, gerbiamosios, čia šiandien susirinkome atsisveikinti, palinkėti sėkmingos kelionės ir gražaus gyvenimo tolimoje šiltoje Kalifornijoje ponams Milkovaičiams.

Šio vakaro programą pradėsime va-

kariene. Maldą prieš vakariene kviečiu sukalbėti kun. Joną Borevičių.

Gerbiame, ši subuvimą rengia Vasario 16 gimnazijai remti komitetas. Kai sužinojome, kad mūsų pirmininkas išsikelia, netikėjome. Gaudams pasitvirtinus, apgailestavome, nes kiekvienas dirbantis lietuvišką visuomeninį darbą žmogus yra reikalingas ir brangus. Bandėme atkalbėti. Nepasisekė. Šeimos įvairūs reikalai diktuoja gyvenimo vietą ir būdą.

Atsisveikinimą planavome kuklų, paskutiniame posėdyje atsisveikinti, bet, kaip matote, tas paskutinis posėdis truputį išsiplėtė...

Karolis Milkovaitis gyvendamas Čikagoje plačiai reikėsi visuomeninėje veikloje. Jis vyriausias šaulių organizacijos tremtyje vadas, Vasario 16 gimnazijai remti komiteto pirmininkas, jis talkininkauja visur ir visada, retas renginys apsieina be jo pagalbos. Jis "Pensininko" redaktorius iš kelių puslapių bendraraščio išauginęs jį į visai rimtą žurnalą.

Kada 1984 metų pradžioje Vasario 16 gimnazijai reikėjo visokeriopos pagalbos, sunku buvo sudaryti komitetą, o ką bekalbėti, gauti žmogų priminkauti. Tada Vasario 16 gimnazija buvo mažiau populiari, kaip dabar. Ponas Milkovaitis, nieko nebudamas, sutiko priminkauti.

Birutė Jasaitienė dėkojo ir šiuo kart negalėjusių atvykti vardu: Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos pirmininko Vytauto Kamanto, PL Bendruomenės vicepirmininko dr. Tomo Remeikio, visos Lietuvių Bendruomenės vardu, Vasario 16 gimnazijos direktoriaus Andriaus Šmito vardu, Vasario 16 gimnazijai remti komiteto vardu, savo (B. Jasaitienės)

vardu už jo — Karolio Milkovaičio — darbą, linki jam gražiai įsikurti saulėtoje Kalifornijoje ir ten taip pat veikti. Dabar visus kviečia įsipilti taurės šampano, sugiedoti "Ilgiausių metų" mūsų mylimiems Milkovaičiams.

Išleistuvinius linkėjimus tarė: Šaulių vardu J. Gurevičius, Tautinės sąjungos vardu dr. L. Kriaučeliūnas, kun. dr. Vyt. Bagdanavičius dėkojo už talką Lietuvos Katalikų Židinio organizavime. "Psaudio lietuvių" redaktorius Bronius Nainys prašė neužmiršti Čikagoje liekančios lietuviškos spaudos ir Karolio "pagimdyto" naujagimio, nors ir "Pensininko" vardu. Prelatas Juozas Prunskis iškėlė Karolio Milkovaičio asmenybę. S. Andriukienė dėkojo Milkovaičiui už ilgąmetę ir didelę talką Jaunimo centrai, pastaruoju metu atnaujinusiam Laisvės kovų paminklą. M. Remienė linkėjo dar daugelį metų būti darbininku. Lietuvių žurnalistų vardu padėką reikė Antanas Juodvalkis. Lietuvių Bendruomenės Čikagos apylinkės vardu Birutė Vindašienė apgailestavo tokiam dideliame veikėjui išvykstant, daug šviesių metų ir kitur gyvenant. Dr. J. Meškauskas pažymėjo, kad Karolis Milkovaitis yra nepamainomas unikumas, kuris dėl savo malonaus būdo visus jungia sėkmingai veiklai. Čikagos Alto pirm. M. Marcinkienė priminė neištrinamai didelius Milkovaičio pėdsakus, paliktus jo plačioje veikloje.

Prie rimtų sveikinimų gražiai įsijungė Socialinių reikalų tarybos pirmininkė Danguolė Valentinitė, apgailestavusi ir tai, kad socialinės veiklos darbuotėje buvęs vienintelis vyras Karolis visų pasiliekančių moterų liūdesiui išvyksta taip toli nuo Čikagos.

Kaip dabar jos tvarkysis be tokio mie-
lo vyriškio — dabar dar nežino. Bet
ką jos jaučia ir paslaptinai gal ir gal-
voja, čia pat paskaitė sekanti sveikin-
toja Janina Mikutaitienė (jos dukrelė
Sigutė Mikutaitytė darbuojasi Los
Angeles lietuvių teatre kaip pir-
maeilė artistė). Jos sklandus posmavi-
mas visus pralinksmino. Lietuviuose
kartais trūksta jumoro, todėl tą
eilėraščių čia pakartoju:

*Centrą mūsų vyresniųjų
Apgaubė sunki migla,
Dūsaujame ant plonųjų,
Saulės šviesa nemiela.*

*Dunda, trankosi griautinis
Ne lauke, — bet širdyje,
“Pensininkas” tas vargdienis
Stovi nuogas audroje.
Nosinių pilni krepšeliai,
Eibės dvitaškių, brūkšnių,
Nesuskaitomi kableliai
Zuja, kaip pulkai kregždžių.*

*“Pensininkas” liks be vairo,
Be redaktoriaus globos,
Kas, o kas, o kas, o kasgi
Taikliai viską sugrupuos?*

*Nebebus jau ko paklausti
Patarimo, išeities,
Reikės tyliai tik nujausti
Ar netrūksta čia minties?
Liūdi, dūsauja Danguolė,
Labai gailis Biruta,
Vida lyg tyliau kvėpuoja,
Ašaroja Janina.*

*Pažadėjo man padėti,
Siųsti laiškus iš toli.
Reikia, reikia juk tikėti,
Nusiminti negali.
Dar ko gero reiks “sukūsti”
Nuo užgulusių darbų,
Nebus net kam pasiskųsti
Dėl minčių tų palaidų.*

*Na, vistiek, reik palinkėti
Saulės, laimės ir dainos,
Gero vėjo palydėti,
Mūsų visų nemylėti,
Būt laimingiems,
Ir džiaugsmingiems
Tolimuose Vakaruose.*

Visi “Seklyčioje” buvusieji plojo
net beskaitant, tai ką besakyti sma-

giuosius posmavimus užbaigus!
Linkėtina Janinai Mikutaitienei ir to-
liau linksmai, gyvai eiliuoti.

Vėl rintis, kai Vasario 16 remti
komiteto vardu prie Karolio Milko-
vaičio priėjo atsisveikinimo dovano-
mis nešini Ramojus Vaitys ir Neringa
Ambrozaitytė, įteikė kompiuteriu pa-
rašytą, išdailintą atsisveikinimo adre-
są, pasirašytą visų dalyvavusių, ir dar
įteikė didelį medalį.

Karolis Milkovaitis kukliai
dėkojo sveikinusiems, linkėjusiems.
Pažadėjo Čikagos lietuvių nepamiršti
ir Kalifornijoje ką nors veiks.

Išsibaigus vietinių lietuvių sve-
kinimams, Birutė Jasaitienė, vėl sma-
gia nuotaika, pakvietė “iš Kalifornijos
atsiųstą atstovą tarti porą žodžių”.
(Buvau atvykęs grynai asmeniškai,
niekeno nesiųstas). Jei taip, tai pak-
laustina, kuo Čikagos lietuviai taip
nusikalto Karoliui, kad jis, drauge su
savo miela žmona, išvyksta į Kalifor-
niją. Myliu Čikagos lietuvius, bet

Milkovaičiams vistiek keliantis į Va-
karus, sugalvojau taip: visi čia esan-
tieji, vos grįžę namo, tuojau
pradėkite pakuoti lagaminus ir kel-
kitės į Kaliforniją. Čia yra vadovau-
jantieji redaktoriai, žymūs kultūri-
ninkai, visuomenininkai, finansinin-
kai ir kitokie žymūs asmenys. Paragi-
nus, jus pasektų ir kiti Čikagos lietu-
viai. Numatoma, kad po smarkaus
žemės drebėjimo Kalifornija bus at-
skirta nuo žemyno ir plūduriuos
kažkur Ramiajame vandenyne. Tu-
rint Karolį Milkovaitį ir gausybę veik-
lių lietuvių, toje naujoje saloje įkurtu-
me mažą Lietuvą, o vadas jau žino-
mas. Tada be jokio vargo supliektume
Sovietų Rusiją į skudurus, ir mūsų
Lietuva būtų išlaisvinta. Geriausios
sėkmės Karoliui Milkovaičiui ir jo
žmonai, laukiame atvykstant į Kali-
forniją.

Po to sveteliai bičiuliškai tarpu-
savyje kalbėjosi, nors lauke jau buvo
gili vėluma.

Algirdas Gustaitis

S K A M B A L I U K A I

GRAŽINA TULAUSKAITĖ
(Iš rinkinio “Vakarė Banga”)

*Miškas padainuot tau gali, —
Ko užmiršti negaliu, —
Kaip skambėjo skambaliukai
Ten kalėdėdiniu keliu.*

*Saulė kėlėsi ir leidos,
Neskaičiuodama dienų,
Ir dabar tais skambaliukais
Širdyje vis gyvenu.*

*Ir dabar sapnuos vis rodos,
Eglių baltos šakos linksta,
Obelių dainuoja sodas,
Ir kiekvienas šydi žingsnis.*

*Ten žiedais lyg pusnimis
Vasaros kasmet praeina,
Eglės kiekviena šaka
Man dainuoja mūsų dainų.*

*Skamba skamba skambaliukai
Panemunėje pusnyne,
Kur kadais širdis manoji
Pėdas taip gliai įmynė.*

*Kai per pūgą susirinkę
Vėjai groja čia skudučiais,
Aš sapnuoju, lyg Kalėdų
Panemunėn grįžus būčiau.*

VASARĄ PRISIMENANT

Vytauto Didžiojo š. rinktinės pirm. V. Išganaitis, St. Peterburgo Palangos j. š. kuopos pirm. A. Šukys ir Nemuno j.š. rinktinės pirm. E. Vengianskas liepos 12 d. Jūros dienos dalyvių užkandžių metu.

Dalis Jūros dienos rikiuotės, vėliavų pakėlimo metu 1987.VII.12 Union Pier, Mich.

LŠST Vilniaus Rinktinės, Tradicinės Moterų gegužinės išvakarėse 1987 m. rugpjūčio mėn. 22 d., prarastos dėl "Gero Šaulio" medalio pirmenybės iš .22 kal. šautuvų iš 3-jų pozicijų į 509 m., A-23 taktinius, 60 šūvių ir trapšratinių šautuvų 16 yardų 100 šūvių.

"Gero Šaulio" medalio laimėtojai:

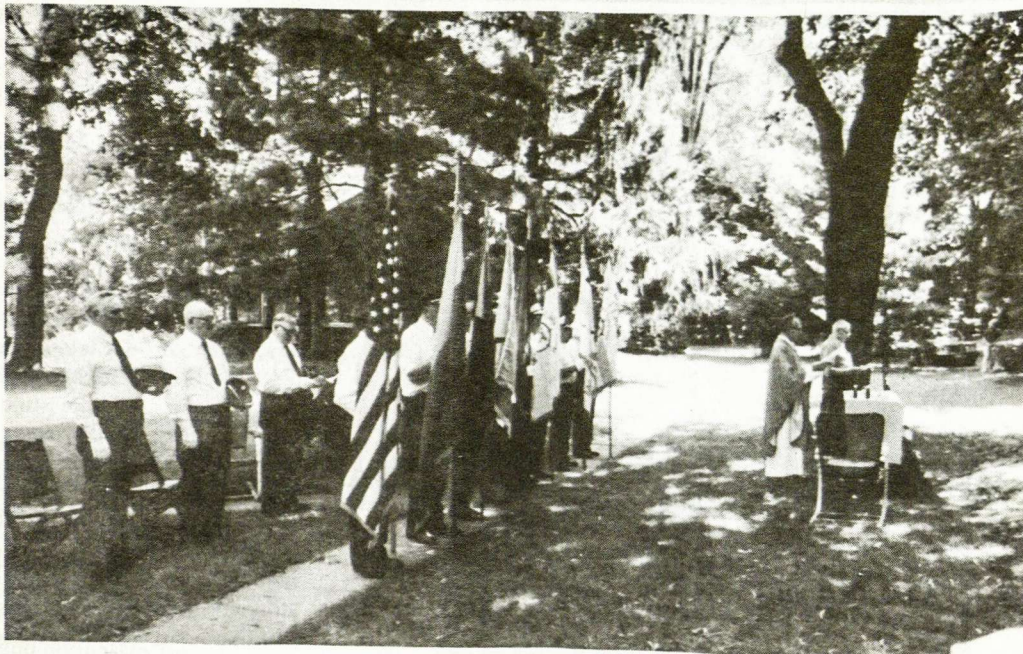
.22 kal. Andr. Mackevičius, "Baltijos" Sidabrinis, Robertas Kontenis, "Algirdo" Bronzinis Balys Savickas, "VI. Putvio" Bronzinis

Trap. Jonas Stankus, "Algirdo" Bronzinis

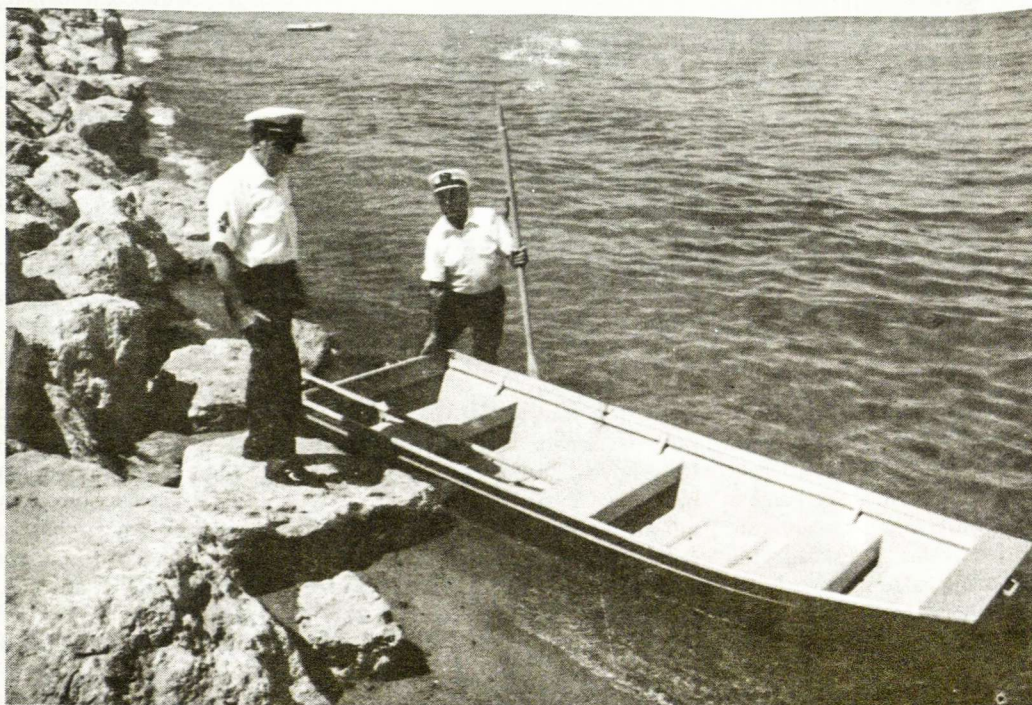
.22 kal.	Gulom	Stačiom	Klūpom	Bendras
A. Macekvičius	195x7	167x1	185x4	547x12
R. Kontenis	180x1	156x0	181x3	527x4
B. Savickas	199x9	141x0	183x3	523x10
A. Jankauskas	167x2	64x0	147x1	378x3
Trap, 16 yd.	25	25	25	100
J. Stankus	20	21	23	87
V. Svilas	21	20	21	83
B. Savickas	23	19	19	82
P. Zubas	18	16	19	69
A. Mackevičius	11	21	15	64

Balys Savickas

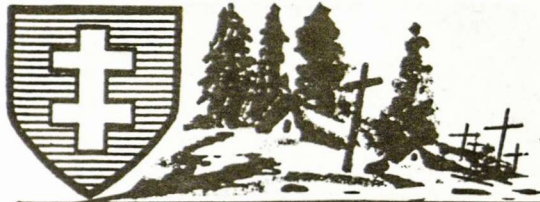
Igaliotas šių varžybų koordinatorius.

Šaulių dalinių vėliavos Jūros dienos (1987.VII.12) pamaldų metu, kurias laiko LŠST vyr. kapelionas tėv. J. Borevičius, S.J.

Gen. T. Daukanto kuopos jūrų šauliai N. Martinkus ir V. Zinkus prie valtelės pasiruošę vainiko nuleidimo į Michigano ežero gelmes apeigoms.

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

A. A. KAPITONAS IGNAS ADAMKAVIČIUS

Kpt. Ignas Adamkavičius gimė carinės Rusijos laikais 1896 m. spalio 21 dieną pavergtoje Lietuvoje, Šiaulių mieste. Pradinę mokyklą baigė ir į gimnaziją įstojo taip pat Šiauliuose. Tėvams persikėlus į Pskovą, ten Ignas gimnaziją baigė vos turėdamas 16 metų amžiaus. Mokslą tęsė toliau Pskovo technologijos institute, kurio baigti nespėjo, nes, prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, buvo mobilizuotas į carinę armiją. 1915 metais įstojo į Petrapilio Vladimiro karo mo-

kyklą. Joje būti teteko vos 4 mėnesius, ir, gavęs leitenanto laipsnį, Ignas buvo pasiūstas į 174-tą atsargos batalioną, kuris stovyklavo Tartu mieste, Estijoje. Iš čia buvo greitai perkeltas į 13 Sibiro šaulių pulką, kuris 1915 metais buvo pasiūstas į Dauguvos frontą, netoli Petrapilio. Čia jį užklupo didžioji Rusijos revoliucija. Leninui valdžią paėmus, carinės Rusijos armijos karininkams buvo nuplėšyti visų rūšių kariški laipsniai, sulyginant juos su eiliniaisiais kareiviais

ir visus demobilizuojant.

Tapęs civiliu, Ignas Adamkavičius kurį laiką dirbo Lietuvių komitete Petrapilyje. 1918 metais grįžo į Lietuvą ir tuoj pat Vilniuje įstojo savanoriu į Lietuvos besikuriančią kariuomenę. 1919 metų pradžioje, Rusijos revoliucinės armijos gaujom besiveržiant į Lietuvos sostinę Vilnių, ten buvusieji lietuviškos kariuomenės daliniai su visais turimais ginklais pasitraukė į Kauną, nes tokiai sukommunistintai ir sužvėrėjusiai masei nebuvo įmanoma atsispirti. Visi atsigabenti iš Vilniaus ginklai buvo perduoti Kauno Karo komendantūrai. Vėliau, Kauno inžinerijos batalionui pradėjus organizuoti aviacijos dalinį, Adamkavičius buvo paskirtas to dalinio medžiaginio ir techninio padalinio vedėju. Neužilgo iš ten persikėlė į Auto batalioną, kur buvo Sanitarinio auto transporto vadu. Kapitono laipsnį gavo 1919 metais, kai buvo perkeltas į 1-mą pėstininkų pulką kuopos vadu. Tuo laiku pulkas stovėjo Druskininkuose, kuris kovėsi su lenkais. 1920 metais buvo suformuotas 13-tas pulkas, į kurį perėjo ir kpt. Adamkavičius. Pulką 1922 metais išformavus, jis grįžo į Auto batalioną. 1924 metais pasitraukė į atsargą.

Civilinį gyvenimą tęsdamas, ats. kpt. Adamkavičius turėjo įvairių aukštesnių valdiškų pareigų, kas sudarė galimybes patekti į Lietuvos aukštesnio rango visuomenę. Tuo jis nesididžiavo.

Vienas įvykis iš Lietuvos nepriklausomybės ryto visada ir visur jį lydėjo, gaivindamas tuos kilnius jausmus, kuriuos pergyvena kiekvienas kariškis, ką nors vertingo savo tėvy-

nei padaręs. O tai buvo 1919 metų sausio mėn. pirmoji diena, kada Lietuvos sostinėje, Gedimino kalne, buvo iškelta Lietuvos trispalvė.

Lietuvos trispalvę iškėlė būrys, vadovaujamas Vilniaus karo komendantu karininko K. Škirpos. Čia dalyvavo ir karininkas Ignas Adamkevičius. Vėliavą pakėlus, kar. K. Škirpa, tarp kitko, pasakė: "Tai istorinis žygis... Po ilgų vergijos metų šiandien Gedimino kalno pilies bokšte iškeliame Lietuvos nepriklausomybės vėliavą..."

Antrajam pasauliniam karui baigiantis ir komunistinės Rusijos plėšikiškom gaujom pradendant veržtis į lietuviškas žemes, su daugybe lietuvių ir velionis pasitraukė į Vakarų, apsigyvendamas Vokietijos išvietintų stovykloje. 1950 metais atvyko į JAV ir apsigyveno lietuviškos išeivijos sostinėje Čikagoje.

Susipažinau su kapitonu Ignu Adamkavičium tik Amerikoje. Jis, kaip ir daugelis kitų lietuvių, savo pragyvenimo pradžiai pajamas uždirbo ne lengvai. Tuo niekad ir niekur nesiskundė. Kiek kartų jį kokiam nors lietuviškam subuvime sutikdavau arba jau jo nuosavuose namuose jį aplankydavau, visada buvo gerame ūpe, mėgstąs papasakoti daug įdomių dalykų iš savo asmeniškų pergyvenimų.

Priklausė Čikagos LKVS "Ramočiai", kur į jokių kilusių ginčus nesikišdavo. Buvo ramus ir ištikimas ramovėnas. Paskutiniaisiais metais retai kur besirodydavo, nes amžius jau neleido. Ligai paskutinių gyvenimo valandų juo ištikimai rūpinosi jo sesuo Filomena Tarulienė ir dukterėčia Halina Bagdonienė.

Manau, kad šie nepriklausomos Lietuvos kario, kuris anais laikais padėjo savo gimtinei žemei atkurti nepriklausomybę, pergyventi Gedimino kalne jausmai ir mus įpareigoja vėl kada nors tame pačiame kalne tą žingsnį pakartoti.

J. Žemaitis

**A.A. KPT., DIPL. MATEMATIKAS
ANTANAS KRIKŠČIŪNAS**

Š.m. liepos 9 dieną, sulaukęs 82 m. amžiaus, Bostono ligoninėje mirė buv. Lietuvos kariuomenės kapitonas Antanas Krikščiūnas. Jis gimė 1905 m. balandžio 23 d. Skučiškių km., Kazlų Rūdos valsč., Marijampolės aps. 1926 m. baigęs Rygiškių Jono gimnaziją Marijampolėje, iki 1929 m. studijavo matematikos — gamtos fakultete Kaune. 1929 m. įstojo į PLP Karo mokyklą ir 1931 m. baigė su vyresniškumu 13-tą laidą ir buvo pakeltas artilerijos j. leitenantu. Tarnavo 3-čiame artilerijos pulke Kaune ir Marijampolėje. 1936 m. buvo paskirtas 1-mo artilerijos pulko mokomosios baterijos vadu Panevėžyje. 1938-1939 m. lankė Aukštesniuosius karininkų kursus Kaune. 1938 m. vedė Severiną Adomonytę ir užaugino sūnų Algimantą.

Sov. okupacijos metu tarnavo 29-me teritoriniame korpe, topografijos

dalinėje, Vilniuje.

Vokiečių okupacijos metais buvo Kupiškio gimnazijos vicedirektorius ir taip pat dėstė matematiką ir fiziką. Mokytojaudamas baigė prieš kiek metų nautrauktas studijas universitete, parašė ir apgynė diplominį darbą ir 1943 m. Vilniaus universitete gavo matematiko-fiziko diplomą.

1944 m. iš Lietuvos pasitraukęs į Vakarų, gyveno Vokietijoje tremtinių stovyklose. 1949 m. atvyko į J.A.V. ir apsigyveno Bostone. Pradžioje dirbo sunkius fizinius darbus fabrike, bet vakarais pradėjo studijuoti Northeastern universitete ir 1959 m. baigė to universiteto Lincoln College, ryžtingas studijas apvainikuodamas mechaninės inžinerijos laipsniu. Nuo 1955 m. iki išėjimo į pensiją (1970) dirbo Raytheon kompanijoje kaip karinių projektų tikrintojas ir projektuotojas. Priklausė

ALIAS Bostono skyriui ir buvo keliose skyriaus valdybose. 1980 m. padėjo surengti ALIAS Bostono skyriaus iškilmingą 30-ties metų įsikūrimo sukaktį. Priklausė šaulių organizacijai, Lietuvių Bendruomenei ir kurį laiką L.V.S "Ramovė" Bostono skyriui. Kol sveikata leido buvo nuolatinis vietinių lietuviškų renginių lankytojas.

1980 m. lapkričio mėn. susirgo ištiktas smūgio. Ilgokai sirgęs rūpestingoje žmonos priežiūroje, mirė š.m. liepos 9 d. Bostone. Buvo pašarvotas laidotuvių namuose Cape Cod. Atsisveikinimą su velionių laidotuvių namuose, Hyannis, 1987 m. liepos 11 d. pravedė ALIAS skyriaus valdybos

narys Jonas Čereška. Jis atsisveikino ALIAS skyriaus vardu. Lietuvių Bendruomenės vardu atsisveikino Bostono LB apygardos p-kas Č. Mickūnas. Skautų organizacijos vardu kalbėjo skt. Vytautas Jurgėla. Karių ir bičiulių vadu atsisveikinimo žodį tarė V. Kubilius. Po gedulingų pamaldų Osterville bažnyčioje velionis palaidotas Centerville kapinėse, Cape Cod, MA.

Nuliūdime pasiliko žmona Severina, sūnus Algimantas su žmona, anūkas Jonas, brolis Feliksas, sesuo Salomėja ir kiti giminės bei bičiuliai.

Vydūnas yra parašęs: *"Kaip šalia šviesos yra tamsa, taip ir mirtis yra ties gyvybe."*

A.A. MJR. JUOZAS STRAŠEVIČIUS

Neperseniausiai iš okupuotos Lietuvos atėjo žinia, kad 1986 m. liepos 9 d. Kaune mirė buvęs nepriklausomos Lietuvos kariuomenės majoras Juoas Straševičius. Buvo gimęs 1900 m. kovo 31 d. Palaidotas Kauno kapinėse. Tarnavo 2-me inžinerijos batalione, eidamas ūkio viršininko pareigas. Buvo apdovanotas DLK Gedimino 4-jo laipsnio ordinu ir Lietuvos nepriklausomybės medaliu. 1924 m. buvo baigęs Aukšt. karininkų kursus. Liūdesyje liko sūnus Romualdas, broliai ir seserys. Kilęs iš garsios šeimos.

"Sužeistas partizanas". Dail. Antanas Rūkštelė

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

N. Lietuvos Kariuomenės atkūrimo šventėje, atsilankius KARIO redaktoriui B. Raugui į Los Angeles, KARĮ dosniai parėmė:

\$630.00

LKVS RAMOVĖ Los Angeles skyrius per pirm. Vladą Šimoliūną. Aukų:

LKVS RAMOVĖ Los Angeles sk. — \$100.00
 Gregorius Radvenis — \$100.00
 Bulota Antanas — \$50.00
 Mikolojūnas Antanas — \$50.00
 Šimoliūnas Vladas \$50.00
 Grigaičiai Elena ir Kęstutis — \$50.00
 Apeikis Vytautas — \$25.00
 Venclauskas Kazys — \$25.00
 Galdikas Antanas \$20.00
 Strikaitis Bronius — \$20.00
 Mažeika Antanas — \$20.00
 Dovydaitis Pranas — \$20.00
 Mitkus Juozas — \$20.00
 Juškaitis Jonas — \$20.00
 Rakūnienė Bronė — \$10.00
 Salys Jonas — \$10.00
 Varnas Juozas — \$5.00
 Atutis Aleksas — \$25.00
 Barauskas Mykolas — \$10.00

\$350.00

LŠST Juozo Daumanto šaulių kp. per pirm. Juozą Pažerą.

\$300.00

LDK Birutės d-jos Los Angeles skyrius per pirm. Nelę Apeikienę. Aukų:

Nelė Apeikienė — \$25.00
 Rūta Sakienė — \$20.00
 Ona Dovydaitienė — \$10.00
 Monika Lembergienė — \$10.00
 Elena Starevičienė — \$10.00
 Liucija Mažeikienė — \$10.00
 Janina Radvenienė — \$10.00
 Konstancija Kučinskienė — \$20.00
 Izabelė Oksienė — \$10.00
 Julija Petronienė — \$5.00
 Ema Dovydaitienė — \$5.00
 Agota Dūdienė — \$2.00
 Bronė Venckienė — \$10.00
 Ona Sumantienė — \$5.00
 Juzė Jakubėnienė — \$5.00
 Laima Jarašūnienė — \$10.00
 Veronika Andrašūnienė — \$5.00
 Elena Pažerienė — \$10.00
 Gražina Juodeikienė — \$5.00
 Felomena Galdikienė — \$10.00
 Raimonda Apeikytė — \$10.00
 Genė Kudirkienė — \$10.00
 Adelė Balsienė — \$20.00
 Aleksandra Vidugirienė — \$10.00

Aukotojams nuoširdus AČIŪ!

SKAITYK IR PLATINK KARĮ!

